

Sénat de Belgique

Session ordinaire 2003-2004

3-27

Séances plénières
Jeudi 11 décembre 2003

Séance du matin

Annales

Belgische Senaat

Gewone Zitting 2003-2004

Handelingen

Plenaire vergaderingen

Donderdag 11 december 2003

Ochtendvergadering

3-27

Les **Annales** contiennent le texte intégral des discours dans la langue originale. Ce texte a été approuvé par les orateurs. Les traductions – *imprimées en italique* – sont publiées sous la responsabilité du service des Comptes rendus. Pour les interventions longues, la traduction est un résumé.

La pagination mentionne le numéro de la législature depuis la réforme du Sénat en 1995, le numéro de la séance et enfin la pagination proprement dite.

Pour toute commande des Annales et des Questions et Réponses du Sénat et de la Chambre des représentants: Service des Publications de la Chambre des représentants, Place de la Nation 2 à 1008 Bruxelles, tél. 02/549.81.95 ou 549.81.58.

Ces publications sont disponibles gratuitement sur les sites Internet du Sénat et de la Chambre:
www.senate.be www.lachambre.be

Abréviations – Afkortingen

CD&V	Christen-Democratisch en Vlaams
CDH	Centre Démocrate Humaniste
ECOLO	Écologistes
FN	Front National
MR	Mouvement réformateur
PS	Parti Socialiste
SP.A-SPIRIT	Socialistische Partij Anders – SPIRIT
VL. BLOK	Vlaams Blok
VLD	Vlaamse Liberalen en Democraten

De **Handelingen** bevatten de integrale tekst van de redevoeringen in de oorspronkelijke taal. Deze tekst werd goedgekeurd door de sprekers. De vertaling – *cursief gedrukt* – verschijnt onder de verantwoordelijkheid van de dienst Verslaggeving. Van lange uiteenzettingen is de vertaling een samenvatting.

De nummering bestaat uit het volgnummer van de legislatuur sinds de hervorming van de Senaat in 1995, het volgnummer van de vergadering en de paginering.

Voor bestellingen van Handelingen en Vragen en Antwoorden van Kamer en Senaat:
Dienst Publicaties Kamer van volksvertegenwoordigers, Natieplein 2 te 1008 Brussel, tel. 02/549.81.95 of 549.81.58.

Deze publicaties zijn gratis beschikbaar op de websites van Senaat en Kamer:
www.senate.be www.dekamer.be

Sommaire

Proposition de loi visant à octroyer le droit de vote et d'éligibilité aux élections communales et provinciales aux ressortissants étrangers (de M. Philippe Mahoux et consorts, Doc. 3-13)	4
Proposition de loi relative à l'extension du droit de vote et d'éligibilité aux élections communales aux ressortissants non européens résidant en Belgique (de Mme Jacinta De Roeck, Doc. 3-65)	4
Proposition de loi modifiant la loi électorale communale et la nouvelle loi communale, en ce qui concerne le droit de vote et d'éligibilité des non-Belges aux élections communales et provinciales (de Mme Fatma Pehlivan et M. Lionel Vandenberghe, Doc. 3-86)	4
Proposition de loi visant à instituer une consultation populaire sur le droit de vote des étrangers (de M. Frank Vanhecke et consorts, Doc. 3-245)	4
Proposition de loi relative à l'extension du droit de vote et d'éligibilité aux élections communales et intracommunales aux ressortissants non européens résidant en Belgique (de Mme Jacinta De Roeck et Mme Isabelle Durant, Doc. 3-262)	4
Proposition de loi modifiant la loi électorale communale et la nouvelle loi communale, en ce qui concerne le droit de vote et d'éligibilité aux élections communales des ressortissants des États membres de l'Union européenne et des autres ressortissants de nationalité étrangère résidant en Belgique depuis plus de cinq ans (de M. Christian Brotcorne et consorts, Doc. 3-274)	4
Proposition de loi modifiant la loi électorale communale, coordonnée le 4 août 1932, en vue d'octroyer le droit de vote aux étrangers non-ressortissants de l'Union européenne aux élections communales (de Mme Christine Defraigne et Mme Amina Derbaki Sbaï, Doc. 3-275)	5
Proposition de loi portant organisation d'une consultation populaire sur l'octroi du droit de vote au niveau communal aux résidents en Belgique qui ne sont pas des ressortissants d'un État membre de l'Union européenne (de MM. Jean-Marie Dedecker et Hugo Coveliers, Doc. 3-291)	5
Discussion des articles de la proposition de loi visant à octroyer le droit de vote et d'éligibilité aux élections communales et provinciales aux ressortissants étrangers (de M. Philippe Mahoux et consorts, Doc. 3-13)	5

Inhoudsopgave

Wetsvoorstel tot toekenning van het actief en passief kiesrecht bij de gemeente- en provincieraadsverkiezingen aan de buitenlandse onderdanen (van de heer Philippe Mahoux c.s., Stuk 3-13)	4
Wetsvoorstel betreffende de uitbreiding van het gemeentelijk stemrecht en het recht om verkozen te worden tot de niet-Europese onderdanen die in België verblijven (van mevrouw Jacinta De Roeck, Stuk 3-65)	4
Wetsvoorstel tot wijziging van de gemeentekieswet en de nieuwe gemeentewet, met betrekking tot het stemrecht en de verkiesbaarheid van niet-Belgen bij gemeente- en provincieraadsverkiezingen (van mevrouw Fatma Pehlivan en de heer Lionel Vandenberghe, Stuk 3-86)	4
Wetsvoorstel tot instelling van een volksraadpleging over het stemrecht voor vreemdelingen (van de heer Frank Vanhecke c.s., Stuk 3-245)	4
Wetsvoorstel betreffende de uitbreiding van het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraads- en districtraadsverkiezingen tot de niet-Europese onderdanen die in België verblijven (van mevrouw Jacinta De Roeck en mevrouw Isabelle Durant, Stuk 3-262)	4
Wetsvoorstel tot wijziging van de gemeentekieswet en de nieuwe gemeentewet, met betrekking tot het stemrecht en de verkiesbaarheid bij gemeenteraadsverkiezingen van onderdanen van lidstaten van de Europese Unie en van de andere staatsburgers van buitenlandse nationaliteit die langer dan vijf jaar in België verblijven (van de heer Christian Brotcorne c.s., Stuk 3-274)	4
Wetsvoorstel tot wijziging van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932, teneinde bij de gemeenteraadsverkiezingen kiesrecht te verlenen aan de vreemdelingen die geen ingezetenen van de Europese Unie zijn (van mevrouw Christine Defraigne en mevrouw Amina Derbaki Sbaï, Stuk 3-275)	5
Wetsvoorstel houdende organisatie van een volksraadpleging over de toekenning van stemrecht op gemeentelijk niveau aan de in België verblijvende niet-Europese Unie onderdanen (van de heren Jean-Marie Dedecker en Hugo Coveliers, Stuk 3-291)	5
Artikelsgewijze bespreking van het wetsvoorstel tot toekenning van het actief en passief kiesrecht bij de gemeente- en provincieraadsverkiezingen aan de buitenlandse onderdanen (van de heer Philippe Mahoux c.s., Stuk 3-13)	5

Présidence de M. Armand De Decker

(La séance est ouverte à 09 h 40.)

Proposition de loi visant à octroyer le droit de vote et d'éligibilité aux élections communales et provinciales aux ressortissants étrangers (de M. Philippe Mahoux et consorts, Doc. 3-13)

Proposition de loi relative à l'extension du droit de vote et d'éligibilité aux élections communales aux ressortissants non européens résidant en Belgique (de Mme Jacinta De Roeck, Doc. 3-65)

Proposition de loi modifiant la loi électorale communale et la nouvelle loi communale, en ce qui concerne le droit de vote et d'éligibilité des non-Belges aux élections communales et provinciales (de Mme Fatma Pehlivan et M. Lionel Vandenberghe, Doc. 3-86)

Proposition de loi visant à instituer une consultation populaire sur le droit de vote des étrangers (de M. Frank Vanhecke et consorts, Doc. 3-245)

Proposition de loi relative à l'extension du droit de vote et d'éligibilité aux élections communales et intracommunales aux ressortissants non européens résidant en Belgique (de Mme Jacinta De Roeck et Mme Isabelle Durant, Doc. 3-262)

Proposition de loi modifiant la loi électorale communale et la nouvelle loi communale, en ce qui concerne le droit de vote et d'éligibilité aux élections communales des ressortissants des États membres de l'Union européenne et des autres ressortissants de nationalité étrangère résidant en Belgique depuis plus de cinq ans (de M. Christian Brotcorne et consorts, Doc. 3-274)

Voorzitter: de heer Armand De Decker

(De vergadering wordt geopend om 09.40 uur.)

Wetsvoorstel tot toekenning van het actief en passief kiesrecht bij de gemeente- en provincieraadsverkiezingen aan de buitenlandse onderdanen (van de heer Philippe Mahoux c.s., Stuk 3-13)

Wetsvoorstel betreffende de uitbreiding van het gemeentelijk stemrecht en het recht om verkozen te worden tot de niet-Europese onderdanen die in België verblijven (van mevrouw Jacinta De Roeck, Stuk 3-65)

Wetsvoorstel tot wijziging van de gemeentekieswet en de nieuwe gemeentewet, met betrekking tot het stemrecht en de verkiesbaarheid van niet-Belgen bij gemeente- en provincieraadsverkiezingen (van mevrouw Fatma Pehlivan en de heer Lionel Vandenberghe, Stuk 3-86)

Wetsvoorstel tot instelling van een volksraadpleging over het stemrecht voor vreemdelingen (van de heer Frank Vanhecke c.s., Stuk 3-245)

Wetsvoorstel betreffende de uitbreiding van het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraads- en districtraadsverkiezingen tot de niet-Europese onderdanen die in België verblijven (van mevrouw Jacinta De Roeck en mevrouw Isabelle Durant, Stuk 3-262)

Wetsvoorstel tot wijziging van de gemeentekieswet en de nieuwe gemeentewet, met betrekking tot het stemrecht en de verkiesbaarheid bij gemeenteraadsverkiezingen van onderdanen van lidstaten van de Europese Unie en van de andere staatsburgers van buitenlandse nationaliteit die langer dan vijf jaar in België verblijven (van de heer Christian Brotcorne c.s., Stuk 3-274)

Proposition de loi modifiant la loi électorale communale, coordonnée le 4 août 1932, en vue d’octroyer le droit de vote aux étrangers non-ressortissants de l’Union européenne aux élections communales (de Mme Christine Defraigne et Mme Amina Derbaki Sbaï, Doc. 3-275)

Proposition de loi portant organisation d’une consultation populaire sur l’octroi du droit de vote au niveau communal aux résidents en Belgique qui ne sont pas des ressortissants d’un État membre de l’Union européenne (de MM. Jean-Marie Dedecker et Hugo Coveliers, Doc. 3-291)

Discussion des articles de la proposition de loi visant à octroyer le droit de vote et d’éligibilité aux élections communales et provinciales aux ressortissants étrangers (de M. Philippe Mahoux et consorts, Doc. 3-13)

(Pour le texte adopté par la commission de l’Intérieur et des Affaires administratives, voir document 3-13/5.)

M. le président. – Je vous rappelle que la commission propose un nouvel intitulé : Proposition de loi visant à octroyer le droit de vote aux élections communales à des étrangers.

À l’intitulé, M. Vanhecke et consorts proposent l’amendement n° 211 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :

Remplacer l’intitulé par ce qui suit :

« Proposition de loi visant à octroyer le droit de vote actif aux élections communales aux étrangers non européens qui ont refusé de demander la nationalité belge ».

L’article 2 est ainsi libellé :

Dans la loi électorale communale, coordonnée le 4 août 1932, il est inséré un article 1^{er}ter, rédigé comme suit :

« Art. 1^{er}ter. – Peuvent également acquérir la qualité d’électeur pour la commune, les étrangers pour lesquels l’article 1^{er}bis ne s’applique pas pour autant que :

1° ces étrangers introduisent auprès de la commune dans laquelle ils ont établi leur résidence principale, une demande écrite conforme au modèle fixé par arrêté royal délibéré en Conseil des ministres, et mentionnant :

- a) leur nationalité ;
- b) l’adresse de leur résidence principale ;
- c) une déclaration par laquelle l’auteur de la demande s’engage à respecter la Constitution, les lois du peuple

Wetsvoorstel tot wijziging van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932, teneinde bij de gemeenteraadsverkiezingen kiesrecht te verlenen aan de vreemdelingen die geen ingezetenen van de Europese Unie zijn (van mevrouw Christine Defraigne en mevrouw Amina Derbaki Sbaï, Stuk 3-275)

Wetsvoorstel houdende organisatie van een volksraadpleging over de toekenning van stemrecht op gemeentelijk niveau aan de in België verblijvende niet-Europese Unie onderdanen (van de heren Jean-Marie Dedecker en Hugo Coveliers, Stuk 3-291)

Artikelsgewijze bespreking van het wetsvoorstel tot toekenning van het actief en passief kiesrecht bij de gemeente- en provincieraadsverkiezingen aan de buitenlandse onderdanen (van de heer Philippe Mahoux c.s., Stuk 3-13)

(Voor de tekst aangenomen door de commissie voor de Binnenlandse Zaken en voor de Administratieve Aangelegenheden, zie stuk 3-13/5.)

De voorzitter. – Ik herinner eraan dat de commissie een nieuw opschrift voorstelt: Wetsvoorstel tot toekenning van het actief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen aan vreemdelingen.

Op het opschrift heeft de heer Vanhecke c.s. amendement 211 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:

Het opschrift vervangen als volgt:

“Wetsvoorstel tot toekenning van het actief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen aan niet-Europese vreemdelingen die de Belgische nationaliteit weigerden aan te vragen”.

Artikel 2 luidt:

In de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932, wordt een artikel 1ter ingevoegd, luidende:

“Art. 1ter. – De hoedanigheid van gemeenteraadskiezer kunnen eveneens verwerven de vreemdelingen op wie artikel 1bis niet van toepassing is, op voorwaarde dat:

1° die vreemdelingen bij de gemeente waar zij hun hoofdverblijfplaats hebben een schriftelijke aanvraag indienen overeenkomstig het model bepaald bij een koninklijk besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, met vermelding van:

- a) hun nationaliteit;
- b) het adres van hun hoofdverblijfplaats;
- c) een verklaring waarin de indiener van de aanvraag zich ertoe verbindt de Grondwet, de wetten van het Belgische

belge et la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales.

Une attestation de cette déclaration est remise à l'intéressé. En cas de demande ultérieure d'inscription sur la liste des électeurs d'une autre commune, la personne concernée produit cette attestation ;

2° ces étrangers aient établi leur résidence principale en Belgique de manière ininterrompue pendant les cinq ans précédant l'introduction de la demande.

L'article 1er, §1er, 2°, 3°, 4°, et l'article 1^{er bis}, §2, alinéas 2 et suivants, et §§3 et 4, sont applicables aux étrangers visés par le présent article. »

L'article 3 est ainsi libellé :

À l'article 3, §1er, de la même loi, modifié par les lois du 11 avril 1994 et du 27 janvier 1999, sont apportées les modifications suivantes :

1° à l'alinéa 2, 1, les mots « et 1^{er bis} » sont remplacés par les mots « , 1^{er bis} et 1^{er ter} » ;

2° à l'alinéa 3, deuxième phrase, les mots « de l'article 1^{er bis} » sont remplacés par les mots « des articles 1^{er bis} et 1^{er ter} » ;

3° à l'alinéa 3, la troisième phrase est remplacée comme suit :

« En outre, la lettre « C » figure en regard du nom des électeurs agréés en cette qualité en vertu de l'article 1^{er bis} et la lettre « E » en regard du nom des électeurs agréés en cette qualité en vertu de l'article 1^{er ter} ».

L'article 4 est ainsi libellé :

À l'article 86 de la même loi, inséré par la loi du 19 mars 1999 et modifié par la loi du 9 juin 2000, les mots « et 1^{er bis} » sont remplacés par les mots « , 1^{er bis} et 1^{er ter} ».

M. Vanhecke et consorts proposent de supprimer les articles 2 à 4 (amendement n° 18, voir document 3-13/3).

À l'article 2, M. Vanhecke et consorts proposent l'amendement n° 16 (voir document 3-13/3) ainsi libellé :

Remplacer cet article par les dispositions suivantes :

« Art. 2. – Il est inséré un Code de la citoyenneté contenant les dispositions suivantes :

Code de la citoyenneté,

Chapitre 1er – Dispositions générales.

Art. 1er. – Par citoyenneté, il y a lieu d'entendre l'appartenance à l'une des trois Communautés visées à l'article 2 de la Constitution.

Pour l'application du présent code, une personne est réputée mineure lorsqu'elle n'a pas encore atteint l'âge de dix-huit ans accomplis. Sa minorité est toutefois déterminée par la loi de son pays lorsque l'application de celle-ci a pour conséquence que la personne n'acquiert pas la citoyenneté.

Art. 2. – L'attribution, l'acquisition, la perte ou le recouvrement de la citoyenneté, de quelque cause qu'ils

volk en het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden na te leven.

Aan de betrokkene wordt een attest van die verklaring overhandigd. Zo hij later een aanvraag indient om in een andere gemeente op de kiezerslijst te worden ingeschreven, legt hij dat attest voor;

2° die vreemdelingen gedurende de vijf jaar vóór de indiening van hun aanvraag hun hoofdverblijfplaats ononderbroken in België hebben gevestigd.

Artikel 1, §1, 2°, 3°, 4°, en artikel 1bis, §2, tweede en volgende leden, en §§3 en 4, zijn van toepassing op de in dit artikel bedoelde vreemdelingen.”

Artikel 3 luidt:

In artikel 3, §1, van dezelfde wet, gewijzigd bij de wetten van 11 april 1994 en van 27 januari 1999, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid, 1, worden de woorden “en 1bis” vervangen door de woorden “, 1bis en 1ter”;

2° in het derde lid, tweede zin, worden de woorden “artikel 1bis” vervangen door de woorden “de artikelen 1bis en 1ter”;

3° het derde lid, derde zin, wordt vervangen als volgt:

“Bovendien staat naast de naam van de kiezers die in deze hoedanigheid erkend zijn krachtens artikel 1bis de letter ‘G’ en naast de naam van de kiezers die in deze hoedanigheid erkend zijn krachtens artikel 1ter de letter ‘V’”.

Artikel 4 luidt:

In artikel 86 van dezelfde wet, ingevoegd bij de wet van 19 maart 1999 en gewijzigd bij de wet van 9 juni 2000, worden de woorden “en 1bis” vervangen door de woorden “, 1bis en 1ter”

De heer Vanhecke c.s. stelt voor de artikelen 2 tot 4 te schrappen (amendement 18, zie stuk 3-13/3).

Op artikel 2 heeft de heer Vanhecke c.s. amendement 16 ingediend (zie stuk 3-13/3) dat luidt:

Dit artikel vervangen als volgt:

“Art. 2. – Een Wetboek Staatsburgerschap wordt ingevoerd met de volgende bepalingen:

“Wetboek Staatsburgerschap,

Hoofdstuk 1 – Algemene bepalingen.

Art. 1. – Met het staatsburgerschap wordt bedoeld het behoren tot een van de drie Gemeenschappen zoals bedoeld in artikel 2 van de Grondwet.

Voor de toepassing van dit wetboek wordt een persoon als minderjarig beschouwd wanneer hij de volle leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt. Zijn minderjarigheid wordt evenwel bepaald door zijn nationale wet wanneer dit ertoe leidt dat hij het staatsburgerschap niet verwerft.

Art. 2. – Toekenning, verkrijging, verlies en her verkrijging van het staatsburgerschap, uit welke oorzaak ook, hebben

procèdent, ne produisent d'effet que pour l'avenir.

Art. 3. – La filiation n'a d'effet de plein droit en matière de citoyenneté que si elle est établie avant que l'enfant n'atteigne l'âge de dix-huit ans ou ne soit émancipé avant cet âge.

Art. 4. – La preuve de la citoyenneté est faite en établissant l'existence des conditions et formalités requises par la loi belge.

Toutefois, lorsque la citoyenneté trouve sa seule source dans la filiation ou l'adoption, elle est tenue pour établie, sauf preuve contraire, si la personne dont l'intéressé prétend tenir cette citoyenneté a joui d'une manière constante de la possession d'état de Belge.

Une personne possède l'état de Belge si elle exerce les droits qui sont reconnus exclusivement aux citoyens belges.

Art. 5. – Tout acte juridique ayant pour objet l'attribution, l'acquisition, la conservation, la perte ou le recouvrement de la citoyenneté peut être accompli en vertu d'une procuration spéciale et authentique.

Art. 6. – Les personnes qui sont incapables en raison d'une déficience mentale sont représentées, pour accomplir des actes juridiques en matière de citoyenneté, par leur représentant légal.

Les personnes pourvues d'un administrateur provisoire peuvent être représentées par ce dernier.

Chapitre II – L'obtention de la citoyenneté

Art. 7. – §1er. La citoyenneté s'obtient par :

1° attribution, si elle n'est pas subordonnée à un acte volontaire de l'intéressé en vue de cette obtention ;

2° acquisition, si elle est subordonnée à un acte volontaire de l'intéressé en vue de cette obtention.

La citoyenneté s'obtient également par acquisition si l'intéressé est une personne mineure qui a obtenu la citoyenneté à la suite d'un acte volontaire d'un parent ou d'un adoptant qui a autorité sur elle.

§2. La citoyenneté est attribuée, aux conditions fixées dans le présent Code, à ceux qui :

1° descendent d'un citoyen belge ;

2° sont nés en Belgique ;

3° ont été adoptés par un citoyen belge.

§3. La citoyenneté s'acquiert aux conditions fixées dans le présent code :

1° par naturalisation ;

2° par acquisition collective ;

3° et par déclaration de possession d'état de Belge.

Section 1ère – Attribution de la citoyenneté en raison de la

alleen gevolg voor de toekomst.

Art. 3. – De afstamming heeft inzake het bezit van het staatsburgerschap alleen dan van rechtswege gevolg indien ze is vastgesteld voordat het kind de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt of ontvoegd wordt voor die leeftijd.

Art. 4. – Het bewijs van het staatsburgerschap wordt geleverd door aan te tonen dat de bij de Belgische wet opgelegde voorwaarden en vormvereisten zijn vervuld.

Wanneer het staatsburgerschap alleen op afstamming of adoptie berust, wordt zij, behoudens tegenbewijs, als bewezen beschouwd, indien de persoon aan wie de belanghebbende zijn staatsburgerschap beweert te ontleen, zonder onderbreking de staat van Belg heeft bezeten.

Iemand bezit de staat van Belg, indien hij de rechten uitoefent die uitsluitend aan Belgische staatsburgers worden toegekend.

Art. 5. – Iedere rechtshandeling met betrekking tot de toekenning, de verkrijging, het behoud, het verlies of de herkrijging van het staatsburgerschap, kan worden verricht krachtens een bijzondere en authentieke volmacht.

Art. 6. – Personen die onbekwaam zijn uit hoofde van hun geestestoestand, worden, voor het verrichten van rechtshandelingen inzake staatsburgerschap, vertegenwoordigd door hun wettelijke vertegenwoordiger.

Personen aan wie een voorlopige bewindvoerder is toegevoegd kunnen door hem worden vertegenwoordigd.

Hoofdstuk II – De verwerving van het staatsburgerschap

Art. 7. – §1. Verwerving van het staatsburgerschap gebeurt door:

1° toekenning van dat burgerschap, die geen vrijwillige handeling van de belanghebbende met het oog op deze verwerving veronderstelt;

2° verkrijging van dat burgerschap, die een vrijwillige handeling van de belanghebbende met het oog op deze verwerving veronderstelt.

Het staatsburgerschap wordt eveneens verworven via verkrijging indien de belanghebbende een minderjarige persoon is die het staatsburgerschap heeft verworven als gevolg van een vrijwillige handeling van een ouder of adoptant die over de belanghebbende het gezag uitoefent.

§2. Het staatsburgerschap wordt onder de voorwaarden zoals bepaald in dit wetboek toegekend op grond van:

1° de afstamming van een Belgisch staatsburger;

2° de geboorte in België;

3° en de adoptie door een Belgisch staatsburger.

§3. Het staatsburgerschap wordt onder de voorwaarden zoals bepaald in dit wetboek verkregen:

1° door naturalisatie;

2° door collectieve verkrijging;

3° en door verklaring van het bezit van de staat van Belg.

Afdeling 1 – Toekenning van het staatsburgerschap op

descendance d'un citoyen belge

Art. 8. – §1er. *Sont citoyens :*

1° *l'enfant né en Belgique d'un citoyen belge ;*

2° *l'enfant né à l'étranger d'un citoyen belge né en Belgique ou dans des territoires qui, à l'époque de la naissance de celui-ci, étaient soumis à la souveraineté belge ou confiés à l'administration de la Belgique ;*

3° *l'enfant né à l'étranger d'un auteur belge ayant fait, dans un délai de cinq ans à dater de la naissance, une déclaration réclamant, pour son enfant, l'attribution de la citoyenneté ;*

4° *et l'enfant né d'un auteur belge, à condition que l'enfant ne possède pas, ou ne conserve pas jusqu'à l'âge de dix-huit ans ou jusqu'à son émancipation avant cet âge, une autre nationalité.*

La déclaration prévue à l'alinéa 1er, 3°, est faite devant l'officier de l'état civil de la résidence principale de l'intéressé ou, à l'étranger, devant le chef de la mission diplomatique ou consulaire belge. Elle est transcrite sur le registre des actes de naissance, soit sur le registre supplétoire, soit sur un registre spécial tenu en double. L'officier de l'état civil instrumente sans l'assistance de témoins. Cette déclaration est, en outre, mentionnée en marge de l'acte de naissance dressé ou transcrit en Belgique.

Celui à qui la citoyenneté a été attribuée en vertu de l'alinéa 1er, 4°, conserve cette citoyenneté tant qu'il n'a pas été établi, avant qu'il n'ait atteint l'âge de dix-huit ans ou n'ait été émancipé avant cet âge, qu'il possède une nationalité étrangère.

§2. *Pour l'application du §1er, l'auteur doit, s'il est mort avant la naissance de l'enfant, avoir eu la citoyenneté au jour de son décès.*

§3. *La filiation établie à l'égard d'un citoyen belge après la date du jugement ou de l'arrêt homologuant ou prononçant l'adoption n'attribue la citoyenneté à l'enfant que si cette filiation est établie à l'égard de l'adoptant ou du conjoint de celui-ci.*

§4. *La personne à laquelle a été attribuée la citoyenneté en raison de sa filiation à l'égard d'un citoyen belge conserve cette nationalité si la filiation cesse d'être établie après qu'elle a atteint l'âge de dix-huit ans ou été émancipée avant cet âge.*

Si la filiation cesse d'être établie avant l'âge de dix-huit ans ou avant l'émancipation antérieure à cet âge, les actes passés avant que la filiation cesse d'être établie et dont la validité est subordonnée à la possession de la citoyenneté ne peuvent être contestés pour le seul motif que l'intéressé n'avait pas cette citoyenneté. Il en est de même des droits acquis avant la même date.

Section 2 – Attribution de la citoyenneté en raison de la naissance en Belgique

grond van de afstamming van een Belgisch staatsburger

Art. 8. – §1. *Staatsburger zijn:*

1° *het kind geboren in België uit een Belgisch staatsburger;*

2° *het kind geboren in het buitenland uit een Belgisch staatsburger geboren in België of in een gebied dat ten tijde van de geboorte van deze laatste onder Belgische soevereiniteit of onder Belgisch bestuur stond;*

3° *het kind geboren in het buitenland uit een Belgisch staatsburger die, binnen een termijn van vijf jaar na de geboorte van het kind, een verklaring heeft afgelegd waarin hij verzoekt om toekenning van het staatsburgerschap aan zijn kind;*

4° *en het kind geboren uit een Belgisch staatsburger, op voorwaarde dat het kind geen ander staatsburgerschap bezit of behoudt tot de leeftijd van achttien jaar of tot zijn ontvoogding voor die leeftijd.*

De verklaring bedoeld in het eerste lid, 3°, wordt afgelegd ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand van de hoofdverblijfplaats van de belanghebbende of, in het buitenland, ten overstaan van het hoofd van de Belgische diplomatieke zending of consulaire post. Zij wordt ingeschreven in het register van de geboorteakten of in het aanvullend register of in een bijzonder in tweevoud gehouden register. De ambtenaar van de burgerlijke stand treedt op zonder getuigen. Bovendien wordt deze verklaring vermeld op de kant van de geboorteakte die in België is gemaakt of overgeschreven.

Degene aan wie het staatsburgerschap krachtens het eerste lid, 4°, is toegekend, behoudt het staatsburgerschap zolang niet is aangetoond, voordat hij de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt of ontvoogd is voor die leeftijd, dat hij een vreemd staatsburgerschap bezit.

§2. *Voor de toepassing van §1 dient de ouder, indien hij voor de geboorte van het kind overleden is, op de dag van zijn overlijden het staatsburgerschap bezeten te hebben.*

§3. *De afstamming vastgesteld ten aanzien van een Belgisch staatsburger na de datum van het vonnis of het arrest dat de adoptie homologeert of uitspreekt, verleent het staatsburgerschap maar aan het kind, indien die afstamming wordt vastgesteld ten aanzien van de adoptant of diens echtgenoot.*

§4. *De persoon aan wie het staatsburgerschap werd toegekend op grond van de afstamming van een Belgisch staatsburger, behoudt het staatsburgerschap, wanneer zijn afstamming niet langer vaststaat nadat hij de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt of ontvoogd is voor die leeftijd.*

Indien zijn afstamming niet langer vaststaat voordat hij de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt of voordat hij ontvoogd is, kunnen de handelingen die zijn aangegaan toen de afstamming nog vaststond en voor de geldigheid waarvan het bezit van het Belgisch staatsburgerschap vereist was, niet worden betwist enkel en alleen omdat de belanghebbende het staatsburgerschap niet bezat. Hetzelfde geldt voor de rechten welke voor die datum verkregen zijn.

Afdeling 2 – Toekenning van het staatsburgerschap op grond van de geboorte in België

Art. 9. – §1er. *Sont citoyens :*

1° *l'enfant né en Belgique et qui, au moment de sa naissance, serait apatride s'il n'avait cette citoyenneté ;*

2° *l'enfant nouveau-né trouvé en Belgique, qui est présumé, jusqu'à preuve du contraire, être né en Belgique.*

§2. *La personne à laquelle la citoyenneté a été attribuée en vertu de sa naissance en Belgique conserve cette citoyenneté lorsque sa naissance en Belgique ou sa condition d'apatride au moment de la naissance cesse d'être établie après qu'elle a atteint l'âge de dix-huit ans ou qu'elle a été émancipée avant cet âge.*

Si la naissance en Belgique ou la condition d'apatride au moment de la naissance cesse d'être établie avant l'âge de dix-huit ans ou l'émancipation, les actes passés quand la naissance ou la condition d'apatride était encore établie et dont la validité est subordonnée à la possession de la citoyenneté belge ne peuvent être contestés pour le seul motif que l'intéressé n'avait pas cette citoyenneté. Il en est de même pour les droits acquis avant la même date.

Section 3 – Attribution de la citoyenneté en raison d'une adoption par un citoyen belge

Art. 10. – §1er. *Sont citoyens :*

1° *l'enfant né en Belgique et adopté par un Belge ;*

2° *l'enfant né à l'étranger et adopté par un Belge né en Belgique ou dans des territoires soumis à la souveraineté belge ou confiés à l'administration de la Belgique ;*

3° *l'enfant né à l'étranger et adopté par un Belge ayant fait, dans un délai de cinq ans à partir de la date de l'adoption, une déclaration réclamant l'attribution de la citoyenneté à l'enfant ;*

4° *et l'enfant adopté par un Belge et qui, sinon, serait apatride.*

La déclaration prévue à l'alinéa 1er, 3°, est faite, inscrite et mentionnée conformément à l'article 8, §1er, alinéa 2.

§2. *La citoyenneté est acquise à la date à laquelle l'adoption produit ses effets pour autant que l'intéressé n'ait pas, à cette date, atteint l'âge de dix-huit ans ou ne soit pas émancipé.*

Section 4 – Acquisition de la citoyenneté par naturalisation

Art. 11. – *La naturalisation confère la citoyenneté. Elle est une faveur qui ne peut être accordée que lorsqu'il n'existe pas de présomption que le candidat pourrait constituer un danger pour l'ordre public, les bonnes mœurs, la santé publique ou la sécurité de l'État.*

Art. 12. – §1er. *La demande de naturalisation est recevable*

Art. 9. – §1. *Staatsburger zijn:*

1° *het kind geboren in België dat op het ogenblik van de geboorte staatloos zou zijn, indien het niet in het bezit was van het Belgisch staatsburgerschap;*

2° *en het in België gevonden pasgeboren kind dat, behoudens bewijs van het tegendeel, verondersteld wordt in België te zijn geboren.*

§2. *De persoon aan wie het staatsburgerschap werd toegekend op grond van de geboorte in België, behoudt het staatsburgerschap, wanneer zijn geboorte in België of zijn staatloosheid op het ogenblik van de geboorte niet langer vaststaat nadat hij de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt of ontvoegd is voor die leeftijd.*

Indien zijn geboorte in België of zijn staatloosheid op het ogenblik van de geboorte niet langer vaststaat voordat hij de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt of voor hij ontvoegd is, kunnen de handelingen die zijn aangegaan toen de geboorte in België of de staatloosheid nog vaststond en voor de geldigheid waarvan het bezit van het staatsburgerschap vereist was, niet worden betwist enkel en alleen omdat de belanghebbende het staatsburgerschap niet bezat. Hetzelfde geldt voor de rechten welke voor die datum verkregen zijn.

Afdeling 3 – Toekenning van het staatsburgerschap op grond van de adoptie door een Belgisch staatsburger

Art. 10. – §1. *Staatsburger zijn:*

1° *het kind geboren in België dat geadopteerd wordt door een Belgisch staatsburger;*

2° *het kind geboren in het buitenland dat geadopteerd wordt door een Belgisch staatsburger geboren in België of in een gebied dat ten tijde van de geboorte van deze laatste onder Belgische soevereiniteit of onder Belgisch bestuur stond;*

3° *het kind geboren in het buitenland dat geadopteerd wordt door een Belgisch staatsburger die, binnen een termijn van vijf jaar na de adoptie van het kind, een verklaring heeft afgelegd waarin hij verzoekt om toekenning van het staatsburgerschap aan het kind;*

4° *en het kind dat geadopteerd wordt door een Belgisch staatsburger, indien het anders staatloos zou zijn.*

De verklaring bedoeld in het eerste lid, 3°, wordt afgelegd, ingeschreven en vermeld, zoals bepaald bij artikel 8, §1, tweede lid.

§2. *Het staatsburgerschap wordt verworven op de dag dat de adoptie uitwerking krijgt, op voorwaarde dat de betrokkene die dag de leeftijd van achttien jaar niet bereikt heeft of niet ontvoegd is voor die leeftijd.*

Afdeling 4 – Verkrijging van het staatsburgerschap op grond van naturalisatie

Art. 11. – *De naturalisatie verleent het staatsburgerschap. Zij is een gunst die slechts kan worden verleend wanneer er geen vermoedens bestaan dat de kandidaat een gevaar zou kunnen zijn voor de openbare orde, de goede zeden, de volksgezondheid of de veiligheid van de Staat.*

Art. 12. – §1. *Het verzoek tot naturalisatie is ontvankelijk*

si l'intéressé satisfait aux conditions suivantes :

1° sa loi nationale autorise qu'il perde sa nationalité en cas d'acquisition de la citoyenneté ;

2° il s'engage à renoncer à sa nationalité étrangère dans les six mois qui suivent la publication de l'acte de naturalisation au Moniteur belge ;

3° il a eu sa résidence principale en Belgique pendant dix ans au moins, sans que cette période ait été interrompue par une période ayant excédé deux ans.

Les années durant lesquelles l'intéressé a résidé en Belgique sur la base d'une autorisation de séjourner plus de trois mois dans le Royaume pour y faire des études dans l'enseignement supérieur ou y suivre une année préparatoire à l'enseignement supérieur, conformément à l'article 58 de la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers, ne peuvent être prises en considération pour satisfaire à la condition de résidence.

Le délai de dix ans est ramené à cinq ans pour le conjoint étranger d'un citoyen belge si les époux ont été mariés et ont résidé ensemble en Belgique sans interruption au cours des trois ans qui ont précédé la demande de naturalisation.

Le chef de l'État peut dispenser n'importe quel candidat de la condition de résidence pour mérites particuliers ;

4° il a atteint l'âge de vingt-cinq ans.

Le conjoint étranger d'un citoyen belge ne doit pas satisfaire à cette condition ;

5° il a réussi un examen de citoyenneté ;

6° il n'a jamais été condamné à un emprisonnement effectif de plus de trois mois, pour lequel il n'a pas bénéficié, en Belgique ou dans un autre État membre de l'Union européenne, d'une amnistie, d'un effacement de condamnation ou d'une réhabilitation ;

7° il est en mesure de pourvoir à ses propres besoins et à ceux des membres de sa famille et il n'a pas de dette fiscale ;

8° il fait une déclaration de loyauté, par laquelle il promet de respecter la démocratie parlementaire, la séparation de l'Église et de l'État, les lois nationales ainsi que les usages et la culture de la Communauté à laquelle il désire appartenir ;

9° il fournit un certificat établi par un organisme d'inspection médicale habilité à cet effet par le chef de l'État dont il ressort qu'il ne constitue pas un danger grave pour la santé publique ;

10° il produit un certificat de bonnes vie et mœurs établi par les autorités belges.

§2. L'avis du collège des bourgmestre et échevins de la commune où l'intéressé a sa résidence principale est

indien de belanghebbende aan de volgende voorwaarden voldoet:

1° zijn nationale wet laat toe dat hij zijn staatsburgerschap verliest in geval van verkrijging van het Belgisch staatsburgerschap;

2° hij verbindt er zich toe afstand van zijn vreemd staatsburgerschap te doen binnen de zes maanden na de bekendmaking van de akte van naturalisatie in het Belgisch Staatsblad;

3° hij heeft gedurende minstens tien jaar zijn hoofdverblijfplaats in België gehad, niet onderbroken door een periode die de duur van twee jaar te boven gaat.

De jaren gedurende dewelke de belanghebbende in België verbleef op grond van een machtiging, overeenkomstig artikel 58 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, om langer dan drie maanden in het Rijk te verblijven teneinde er te studeren in het hoger onderwijs of er een voorbereidend jaar tot hoger onderwijs te volgen, kunnen niet in rekening worden gebracht om te voldoen aan de vereiste inzake verblijfsduur.

De termijn van tien jaar wordt verminderd tot vijf jaar voor de vreemde echtgenoot van een Belgisch staatsburger, indien de echtgenoten tijdens de drie jaar die aan het naturalisatieverzoek voorafgaan, onafgebroken gehuwd waren en samen in België verbleven.

Het Staatshoofd kan om het even welke kandidaat wegens bijzondere verdiensten vrijstellen van de voorwaarde inzake verblijfsduur;

4° hij heeft de leeftijd van vijftientwintig jaar bereikt.

Aan deze voorwaarde dient niet voldaan te worden door de vreemde echtgenoot van een Belgisch staatsburger;

5° hij is geslaagd voor een burgerschapsproef;

6° hij werd nog nooit veroordeeld tot een effectieve gevangenisstraf van meer dan drie maanden waarvoor, in België of in een andere lidstaat van de Europese Unie, geen amnestie, uitwissing van veroordeling of herstel in eer en rechten werd verkregen;

7° hij kan in de behoeften van zichzelf en van zijn gezinsleden voorzien en heeft geen belastingschulden;

8° hij legt een loyaliteitsverklaring af, waarin hij respect belooft voor de parlementaire democratie, de scheiding van Kerk en Staat, de nationale wetten, alsook de gewoonten en cultuur van de Gemeenschap waartoe hij wenst te behoren;

9° hij levert een attest af van een daartoe door het Staatshoofd gemachtigde instelling voor medisch onderzoek, waaruit blijkt dat hij geen ernstig gevaar oplevert voor de volksgezondheid;

10° hij legt een door de Belgische overheid afgegeven bewijs van goed gedrag en zeden voor.

§2. Het advies van het college van burgemeester en schepenen waar de belanghebbende zijn hoofdverblijfplaats

recueilli afin d'évaluer la volonté d'intégration, la bonne conduite et la capacité financière du candidat.

Art. 13. – §1er. L'examen de citoyenneté visé à l'article 12, §1er, 5°, comporte les parties suivantes :

1° une dissertation écrite dans la langue ou une des langues de la région linguistique de la résidence principale de l'intéressé, dans laquelle celui-ci explique pourquoi il souhaite acquérir la citoyenneté belge et une dissertation écrite sur un sujet tiré au sort, juste avant le début de l'épreuve écrite, par la commission de la citoyenneté visée au §3 ;

2° un entretien avec le candidat, dans la langue visée au 1°, destiné à évaluer sa connaissance de la structure de l'État, des principes juridiques et des règles fondamentales de notre société, ainsi que de l'histoire et de la culture de la Communauté dont il souhaite faire partie.

§2. Il ne sera procédé à l'épreuve orale visée au §1er, 2°, que si le candidat a réussi l'épreuve écrite visée au §1er, 1°.

§3. L'examen de citoyenneté est organisé :

1° par une commission de la citoyenneté instituée par la Communauté française en vertu de l'article 5, §1er, II, 3°, de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles :

pour les candidats qui ont leur résidence principale dans la région de langue française, dans la région bilingue des dix-neuf communes bruxelloises si les candidats souhaitent présenter leur examen en français ;

2° par une commission de la citoyenneté instituée par la Communauté flamande en vertu de la disposition précitée :

pour les candidats qui ont leur résidence principale dans la région de langue néerlandaise, dans la région bilingue des dix-neuf communes bruxelloises si les candidats souhaitent présenter leur examen en néerlandais ;

3° par une commission de la citoyenneté instituée par la Communauté germanophone en vertu de l'article 4, §2, de la loi du 31 décembre 1983 de réformes institutionnelles pour la Communauté germanophone, pour les candidats qui ont leur résidence principale dans la région de langue allemande.

§4. L'examen de citoyenneté est organisé chaque année, en deux sessions, par la commission compétente.

Le candidat qui a échoué à l'examen de citoyenneté en seconde session pendant deux années consécutives ne peut représenter un tel examen qu'après un intervalle de trois fois deux sessions.

§5. Si le candidat a réussi l'examen de citoyenneté, la commission de la citoyenneté lui délivre un certificat de citoyenneté.

Art. 14. – §1er. La demande de naturalisation circonscrite, accompagnée du certificat visé à

heeft, wordt ingewonnen om de integratiewil, het goed gedrag en zeden en de financiële draagkracht van de kandidaat te kunnen inschatten.

Art. 13. – §1. De burgerschapsproef bedoeld in artikel 12, §1, 5°, omvat de volgende onderdelen:

1° een schriftelijke verhandeling in de taal of een van de talen van het taalgebied waar de belanghebbende zijn hoofdverblijfplaats heeft, waarin de belanghebbende uiteenzet waarom hij het Belgisch staatsburgerschap wenst te verwerven, en een schriftelijke verhandeling over een onderwerp dat door de burgerschapscommissie bedoeld in §3 onmiddellijk voor het begin van de schriftelijke proef door loting wordt vastgesteld;

2° en een mondeling gesprek in de in 1° bedoelde taal met de kandidaat om te peilen naar diens kennis van de staatsstructuur, van de rechtsbeginselen en grondnormen van onze samenleving, alsook van de geschiedenis en de cultuur van de Gemeenschap waartoe hij wenst te behoren.

§2. Tot de mondelinge proef als bedoeld in §1, 2°, zal slechts overgegaan worden indien de kandidaat geslaagd is voor de schriftelijke proef als bedoeld in §1, 1°.

§3. De burgerschapsproef wordt georganiseerd:

1° Door een burgerschapscommissie aangesteld door de Vlaamse Gemeenschap krachtens artikel 5, §1, II, 3°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen:

voor de kandidaten die hun hoofdverblijfplaats hebben in het Nederlandse taalgebied, in het tweetalige taalgebied van de negentien Brusselse gemeenten, indien de kandidaten hun proef in het Nederlands wensen af te leggen;

2° Door een burgerschapscommissie aangesteld door de Franse Gemeenschap krachtens dezelfde bepaling:

voor de kandidaten die hun hoofdverblijfplaats hebben in het Franse taalgebied, in het tweetalige taalgebied van de negentien Brusselse gemeenten, indien de kandidaten hun proef in het Frans wensen af te leggen.

3° Door een burgerschapscommissie aangesteld door de Duitstalige Gemeenschap krachtens artikel 4, §2, van de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap, voor de kandidaten die hun hoofdverblijfplaats hebben in het Duitse taalgebied.

§4. De burgerschapsproef wordt jaarlijks in twee zittingen georganiseerd door de bevoegde commissie.

De kandidaat die twee opeenvolgende jaren in de tweede zitting niet geslaagd is voor de burgerschapsproef, kan pas opnieuw aan een dergelijke proef deelnemen na een tussenperiode van driemaal twee zittingen.

§5. Indien de kandidaat geslaagd is voor de burgerschapsproef, wordt hem door de burgerschapscommissie een burgerschapscertificaat uitgereikt.

Art. 14. – §1. Het met redenen omklede verzoek om naturalisatie wordt samen met het in artikel 13, §5,

l'article 13, §5, est remise à l'officier de l'état civil de la commune où le candidat a sa résidence principale. L'officier de l'état civil transmet la demande de l'intéressé avec l'avis visé à l'article 12, §2, au parquet du tribunal de première instance de l'arrondissement dans lequel l'intéressé a sa résidence principale.

Les formulaires de demande, dont le contenu est défini par le chef de l'État sur proposition du ministre de la Justice, peuvent être obtenus auprès de toute administration communale.

Le chef de l'État détermine, sur proposition du ministre de la Justice, les actes et justificatifs à joindre à la demande pour apporter la preuve que les conditions visées à l'article 12, §1er, sont satisfaites. Le demandeur pourra joindre à sa demande tous les documents supplémentaires qu'il juge utiles pour justifier celle-ci.

§2. La demande de naturalisation devient caduque si, après son introduction, son auteur cesse d'avoir sa résidence principale en Belgique.

§3. Après s'être assuré que les conditions prévues à l'article 12, §1er, ont été satisfaites et après avoir pris connaissance de l'avis visé à l'article 12, §2, le procureur du Roi :

1° ordonne une enquête de moralité ;

2° procède à une enquête sur l'existence éventuelle de faits graves faisant obstacle à l'octroi de la nationalité belge au candidat.

§4. Le procureur du Roi ne transmet la demande à la Chambre des représentants que lorsque son avis est positif.

§5. L'acte de naturalisation voté par la Chambre des représentants et sanctionné par le chef de l'État sur proposition du ministre de la Justice est publié au Moniteur belge. Il produit ses effets à compter du jour de cette publication.

§6. Dans un délai prévu à l'article 12, §1er, 2°, la personne naturalisée fournit au procureur du Roi la preuve qu'elle a renoncé à sa nationalité étrangère. À défaut, elle perd automatiquement la citoyenneté. L'acte est publié au Moniteur belge à l'intervention du procureur du Roi.

Section 5. – Acquisition collective de la citoyenneté

Art. 15. – Sont citoyens :

1° l'enfant mineur non émancipé d'un citoyen belge qui a obtenu la citoyenneté par naturalisation après la naissance de l'enfant ;

2° l'enfant mineur non émancipé adopté par un citoyen belge qui a obtenu la citoyenneté par naturalisation après le jour où l'adoption sortit ses effets.

Section 6 – Acquisition de la citoyenneté par déclaration de la possession d'état de Belge

bedoelde certificaat overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar de kandidaat zijn hoofdverblijfplaats heeft. De ambtenaar van de burgerlijke stand zendt het verzoek van de belanghebbende samen met het in artikel 12, §2, bedoelde advies over aan het parket bij de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement waar de belanghebbende zijn hoofdverblijfplaats heeft.

De aanvraagformulieren, waarvan de inhoud door het Staatshoofd wordt bepaald op voordracht van de minister van Justitie, kunnen worden bekomen bij ieder gemeentebestuur.

Het Staatshoofd bepaalt op voordracht van de minister van Justitie welke akten en stavingstukken bij het verzoek moeten worden gevoegd om te bewijzen dat voldaan is aan de voorwaarden uit artikel 12, §1. De verzoeker kan alle bijkomende documenten die hij nuttig acht ter staving ervan, bij zijn verzoek voegen.

§2. Het verzoek om naturalisatie vervalt wanneer na de indiening ervan de belanghebbende ophoudt zijn hoofdverblijfplaats in België te hebben.

§3. De procureur des Konings, na er zich van vergewist te hebben dat aan de voorwaarden uit artikel 12, §1, is voldaan en na kennis te hebben genomen van het in artikel 12, §2, bedoelde advies:

1° beveelt een moraliteitsonderzoek;

2° en stelt een onderzoek in om na te gaan of er geen gewichtige feiten voorhanden zijn die een bezwaar vormen tegen de toekenning van het Belgische staatsburgerschap aan de kandidaat.

§4. De procureur des Konings zendt het verzoek slechts naar de Kamer van volksvertegenwoordigers wanneer zijn advies gunstig is.

§5. De akte van naturalisatie aangenomen door de Kamer van volksvertegenwoordigers en bekrachtigd door het Staatshoofd op voordracht van de minister van Justitie wordt bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. Deze akte heeft uitwerking vanaf de dag van die bekendmaking.

§6. Binnen de termijn bepaald in artikel 12, §1, 2°, levert de genaturaliseerde het bewijs van de afstand van zijn vreemd staatsburgerschap af aan de procureur des Konings. Bij gebreke daarvan verliest hij automatisch het staatsburgerschap. De procureur des Konings zorgt voor de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad.

Afdeling 5. – Collectieve verkrijging van het staatsburgerschap

Art. 15. – Staatsburger zijn:

1° het niet ontvoogde minderjarige kind van een Belgisch staatsburger die het staatsburgerschap heeft verworven door naturalisatie na de geboorte van het kind;

2° het niet ontvoogde minderjarige kind geadopteerd door een Belgisch staatsburger die het staatsburgerschap heeft verworven door naturalisatie na de dag dat de adoptie van het kind uitwerking krijgt.

Afdeling 6 – Verrijking van het staatsburgerschap door verklaring van het bezit van de staat van Belg

Art. 16. – §1er. Possède l'état de Belge, celui qui exerce les droits attribués aux seuls Belges.

§2. La personne qui a joui de façon constante durant dix années de la possession de l'état de Belge peut, si la citoyenneté lui est contestée, acquérir la citoyenneté par une déclaration faite devant l'officier de l'état civil du lieu de sa résidence ; la déclaration est communiquée par l'officier de l'état civil au parquet du tribunal de première instance du ressort.

§3. Le tribunal de première instance se prononce sur l'agrément de la déclaration sur réquisition du procureur du Roi et après avoir entendu son avis. Si l'intéressé ne comparait pas après avoir été dûment appelé, le tribunal se prononce sans l'avoir entendu.

Il refuse l'agrément de la déclaration s'il y a un empêchement résultant de faits personnels graves ou s'il estime que la volonté d'intégration de l'intéressé est insuffisante.

Chapitre III – Perte de la citoyenneté

Art. 17. – §1er. Les personnes majeures perdent la citoyenneté dans les cas suivants :

1° lorsqu'elles acquièrent volontairement une nationalité étrangère ;

2° lorsqu'elles déclarent renoncer à la citoyenneté ; cette déclaration ne peut être faite que si le déclarant prouve qu'il possède une nationalité étrangère ou qu'il l'acquiert par l'effet de la déclaration ;

3° à l'expiration du délai visé à l'article 12, §1er, 2°, sans que l'intéressé ait renoncé entre-temps à sa nationalité étrangère ;

4° si l'on constate que la citoyenneté a été attribuée à l'intéressé en raison de son adoption par un citoyen belge, alors qu'il avait déjà atteint l'âge de dix-huit ans ou était déjà émancipé le jour où l'adoption a sorti ses effets.

§2. La déclaration visée au §1er, 2°, est déposée, inscrite et mentionnée conformément à l'article 8, §1er, alinéa 2.

Art. 18. – §1er. La personne qui a acquis la citoyenneté autrement que par attribution est déchue de plein droit de cette citoyenneté :

1° en cas de condamnation à une peine d'emprisonnement effective de plus de trois mois prononcée dans les cinq ans qui suivent l'acquisition de la citoyenneté ;

2° ou en cas de condamnation à une peine d'emprisonnement effective de plus d'un an prononcée dans les dix ans qui suivent l'acquisition de la citoyenneté.

§2. Le juge peut prononcer la déchéance de la citoyenneté acquise autrement que par attribution après avoir jugé que les actes de l'intéressé démontrent un manque de loyauté envers notre société au sens de l'article 12, §1er, 8°, ou que

Art. 16. – §1. De staat van Belg bezit diegene die de rechten uitoefent die uitsluitend aan Belgen worden toegekend.

§2. De persoon die gedurende tien jaar ononderbroken de staat van Belg bezeten heeft, kan het staatsburgerschap, in geval van betwisting van het bezit van de betrokkene van dat staatsburgerschap, verkrijgen door een verklaring af te leggen voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar hij verblijft; de verklaring wordt door de ambtenaar van de burgerlijke stand overgemaakt aan het parket van de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied.

§3. De rechtbank van eerste aanleg doet uitspraak over de inwilliging van de verklaring op vordering van de procureur des Konings en na zijn advies. Indien de betrokkene niet verschijnt na behoorlijk te zijn opgeroepen, doet de rechtbank uitspraak zonder hem te hebben gehoord.

Zij weigert inwilliging indien er sprake is van ernstige feiten, eigen aan de persoon, of indien zij van oordeel is dat de integratiewil van de betrokkene onvoldoende is.

Hoofdstuk III – Het verlies van het staatsburgerschap

Art. 17. – §1. Het staatsburgerschap gaat voor een meerderjarige verloren in de volgende gevallen:

1° het vrijwillig verkrijgen door de betrokkene van een vreemd staatsburgerschap;

2° het afleggen van een verklaring waarin de betrokkene te kennen geeft afstand te willen doen van het staatsburgerschap; de verklaring kan alleen worden afgelegd wanneer de belanghebbende bewijst dat hij een vreemd staatsburgerschap bezit of die als gevolg van zijn verklaring zal verkrijgen;

3° het verstrijken van de termijn bedoeld in artikel 12, §1, 2°, zonder dat de betrokkene inmiddels afstand heeft gedaan van zijn vreemd staatsburgerschap;

4° of de vaststelling dat aan de betrokkene het staatsburgerschap werd toegekend op basis van adoptie door een Belgisch staatsburger, hoewel hij op de dag dat de adoptie uitwerking kreeg, de leeftijd van achttien jaar reeds bereikt had of reeds ontvoogd was.

§2. De verklaring bedoeld in §1, 2°, wordt afgelegd, ingeschreven en vermeld zoals bepaald bij artikel 8, §1, tweede lid.

Art. 18. – §1. Het staatsburgerschap van een persoon die het staatsburgerschap anders dan door toekenning verwierf, vervalt van rechtswege:

1° in geval van een veroordeling tot een effectieve gevangenisstraf van meer dan drie maanden binnen de vijf jaar volgend op de verwerving van het staatsburgerschap;

2° of in geval van een veroordeling tot een effectieve gevangenisstraf van meer dan een jaar binnen de tien jaar volgend op de verwerving van het staatsburgerschap.

§2. De rechter kan het staatsburgerschap van een persoon die anders dan door toekenning het staatsburgerschap verwierf, vervallen verklaren, nadat hij geoordeeld heeft dat de daden van de betrokkene wijzen op een gebrek aan

l'intéressé a manqué gravement à ses devoirs élémentaires de citoyen belge.

§3. *La déchéance est poursuivie par le ministère public. Les manquements reprochés sont spécifiés dans l'exploit de citation.*

§4. *L'action en déchéance se poursuit devant le tribunal correctionnel de la résidence principale en Belgique du défenseur ou, à défaut, devant le tribunal correctionnel de Bruxelles.*

§5. *Si l'arrêt est rendu par défaut, il est, après sa signification, à moins que celle-ci ne soit faite à personne, publié par extrait au Moniteur belge.*

§6. *L'appel et le pourvoi en cassation sont formés comme il est prescrit en matière correctionnelle.*

§7. *Lorsque le jugement ou l'arrêt prononçant la déchéance de la citoyenneté est devenu définitif, il est publié par extrait au Moniteur belge. La déchéance a effet à compter de cette publication.*

Art. 19. – §1er. *Le mineur non émancipé conserve la citoyenneté à condition qu'un des auteurs ou adoptants la conserve.*

§2. *Hormis le cas prévu au §1er, le mineur non émancipé perd la citoyenneté dans les cas suivants :*

1° *lorsqu'il acquiert une nationalité étrangère par suite de l'acquisition volontaire, par un auteur ou un adoptant, de cette nationalité étrangère ;*

2° *lorsqu'il acquiert ou conserve une nationalité étrangère du fait qu'un auteur ou adoptant a fait une déclaration visée à l'article 17, §1er, 2° ;*

3° *si un auteur ou un adoptant perd la citoyenneté en vertu de l'article 17, §1er, 3° et 4° ;*

4° *s'il acquiert une nationalité étrangère par suite de son adoption par un étranger ;*

5° *si un auteur ou un adoptant est déchu de la citoyenneté en vertu de l'article 18.*

Chapitre IV – Recouvrement de la citoyenneté

Art. 20. – §1er. *Celui qui a perdu la citoyenneté autrement que par déchéance peut la recouvrer aux conditions suivantes :*

1° *il a été citoyen par attribution ;*

2° *il a atteint l'âge de dix-huit ans ;*

3° *il a fait une déclaration devant l'officier de l'état civil du lieu de sa résidence principale ou, à l'étranger, devant le chef de la mission diplomatique ou du poste consulaire belge ;*

4° *il a eu sa résidence principale en Belgique pendant les deux ans qui précèdent la déclaration ;*

5° *il renonce à sa nationalité étrangère dans les six mois du*

loyaliteit tegenover onze samenleving zoals bedoeld in artikel 12, §1, 8°, of dat hij ernstig aan zijn elementaire plichten als staatsburger heeft verzaakt.

§3. *De vervallenverklaring wordt gevorderd door het openbaar ministerie. De ten laste gelegde tekortkomingen worden in het dagvaardingsexploot nauwkeurig omschreven.*

§4. *De vordering tot vervallenverklaring wordt vervolgd voor de correctionele rechtbank van de hoofdverblijfplaats in België van de verweerder of, bij gebreke daarvan, voor de correctionele rechtbank te Brussel.*

§5. *Is het vonnis bij verstek gewezen, dan wordt het na zijn betekening, tenzij deze aan de persoon is gedaan, bij uittreksel bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.*

§6. *Hoger beroep en voorziening in cassatie worden ingesteld zoals voorgeschreven in correctionele zaken.*

§7. *Wanneer het vonnis of het arrest, waarbij de vervallenverklaring van het staatsburgerschap wordt uitgesproken, onherroepelijk is geworden, wordt het bij uittreksel bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. De vervallenverklaring heeft gevolg vanaf die bekendmaking.*

Art. 19. – §1. *De niet ontvoogde minderjarige behoudt het staatsburgerschap, op voorwaarde dat één van beide ouders of adoptanten het staatsburgerschap behoudt.*

§2. *Het staatsburgerschap gaat in de gevallen anders dan §1 voor een niet ontvoogde minderjarige verloren op grond van:*

1° *de verkrijging van een vreemd staatsburgerschap ingevolge de vrijwillige verkrijging door een ouder of adoptant van dat vreemd staatsburgerschap;*

2° *de verkrijging of het behoud van een vreemd staatsburgerschap ingevolge het afleggen door een ouder of adoptant van een verklaring bedoeld in artikel 17, §1, 2°;*

3° *het verlies door een ouder of adoptant van het staatsburgerschap krachtens artikel 17, §1, 3° en 4°;*

4° *de verkrijging van een vreemd staatsburgerschap ingevolge de adoptie door een vreemdeling;*

5° *of de vervallenverklaring van het staatsburgerschap van een ouder of adoptant krachtens artikel 18.*

Hoofdstuk IV – Herkrijging van het staatsburgerschap

Art. 20. – §1. *De persoon die het staatsburgerschap anders dan door vervallenverklaring verloren heeft, kan het staatsburgerschap opnieuw verwerven onder de volgende voorwaarden:*

1° *hij is staatsburger door toekenning geweest;*

2° *hij heeft de leeftijd van achttien jaar bereikt;*

3° *hij legt een verklaring af ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn hoofdverblijfplaats of, in het buitenland, ten overstaan van het hoofd van de Belgische diplomatieke zending of consulaire post;*

4° *hij heeft gedurende de twee jaar die voorafgaan aan de verklaring zijn hoofdverblijf in België gehad;*

5° *en hij doet afstand van zijn vreemd staatsburgerschap*

recouvrement de la citoyenneté.

§2. *L'intéressé apporte la preuve de la renonciation à sa nationalité étrangère au procureur du Roi dans le délai prévu au §1er, 5°. À défaut, il perd automatiquement la citoyenneté. Un avis constatant la perte de la citoyenneté est publié au Moniteur belge par les soins du procureur du Roi.*

Chapitre V – Pluralité de citoyenneté

Art. 21. – *En cas de conflit entre la citoyenneté belge et la nationalité d'un ou de plusieurs autres États par suite de la possession, par un citoyen belge, de plus d'une citoyenneté, les autorités administratives et judiciaires belges ne tiennent compte que de la citoyenneté belge de l'intéressé.*

Aucune protection diplomatique n'est toutefois accordée à un citoyen belge majeur se trouvant, de son plein gré, sur le territoire d'un État étranger dont il possède la nationalité, à moins que cet État étranger en fasse la demande.

Chapitre VI – Dispositions transitoires et finales

Art. 22. – §1er. *Les personnes qui sont mineures le jour de l'entrée en vigueur du présent code et auxquelles la nationalité belge a été attribuée en vertu de l'article 11, tel qu'il a été remplacé par l'article 1er de la loi du 13 juin 1991, du Code de la nationalité belge, ne sont pas considérées comme citoyens.*

§2. *Les personnes qui sont majeures le jour de l'entrée en vigueur du présent code et auxquelles la nationalité belge a été attribuée en vertu de l'article 11, tel qu'il a été remplacé par l'article 1er de la loi du 13 juin 1991, du Code de la nationalité belge, sont temporairement considérées comme citoyens.*

Elles perdent cette citoyenneté si, dans les trois ans qui suivent l'entrée en vigueur du présent code, elles n'ont pas réussi l'examen de citoyenneté visé à l'article 13, et si elles n'ont pas renoncé à leur citoyenneté étrangère dans ce délai. Dans ce cas, leurs enfants mineurs perdent également la citoyenneté.

Les enfants mineurs conservent la citoyenneté à condition qu'un des parents ou des adoptants conserve la citoyenneté.

§3. *Les personnes qui ont acquis la nationalité belge en vertu de l'article 19, tel qu'il a été modifié par l'article 6 de la loi du 6 août 1993, du Code de la nationalité belge, sont temporairement considérées comme citoyens.*

Elles perdent cette citoyenneté si, dans les trois ans qui suivent l'entrée en vigueur du présent code, elles n'ont pas réussi l'examen de citoyenneté visé à l'article 13, et si elles n'ont pas renoncé à leur citoyenneté étrangère dans ce délai. Dans ce cas, leurs enfants mineurs perdent également la citoyenneté.

binnen de zes maanden na de herkrijging van het staatsburgerschap.

§2. *Binnen die termijn bepaald in §1, 5°, levert de betrokkene het bewijs van de afstand van zijn vreemd staatsburgerschap af aan de procureur des Konings. Bij gebreke daarvan verliest hij automatisch het staatsburgerschap. De procureur des Konings zorgt voor de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad van een bericht waaruit het verlies van het staatsburgerschap blijkt.*

Hoofdstuk V – Meervoudig staatsburgerschap

Art. 21. – *In geval van een conflict tussen het Belgisch staatsburgerschap en het staatsburgerschap van één of meer andere staten ingevolge het bezit door een Belgisch staatsburger van meer dan één staatsburgerschap, houden de Belgische administratieve en gerechtelijke overheden enkel rekening met het Belgische staatsburgerschap van de betrokkene.*

Er wordt evenwel geen diplomatieke bescherming verleend aan een meerderjarige Belgische staatsburger die zich uit vrije wil op het grondgebied bevindt van een vreemde Staat waarvan hij het staatsburgerschap bezit, tenzij deze vreemde Staat daarom verzoekt.

Hoofdstuk VI – Overgangsbepalingen en slotbepalingen

Art. 22. – §1. *De personen die op de dag van de inwerkingtreding van dit wetboek minderjarig zijn en aan wie de Belgische nationaliteit werd toegekend krachtens artikel 11, zoals vervangen bij artikel 1 van de wet van 13 juni 1991, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, worden niet als staatsburgers beschouwd.*

§2. *De personen die op de dag van de inwerkingtreding van dit wetboek meerderjarig zijn en aan wie de Belgische nationaliteit werd toegekend krachtens artikel 11, zoals vervangen bij artikel 1 van de wet van 13 juni 1991, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, worden tijdelijk als staatsburgers beschouwd.*

Zij verliezen het staatsburgerschap indien zij binnen de drie jaar na de inwerkingtreding van dit wetboek niet geslaagd zijn voor een burgerschapsproef als bedoeld in artikel 13, alsook indien zij binnen die termijn geen afstand hebben gedaan van hun vreemd staatsburgerschap. In dat geval gaat het staatsburgerschap eveneens verloren voor hun minderjarige kinderen.

De minderjarige kinderen behouden het staatsburgerschap op voorwaarde dat één van beide ouders of adoptanten het staatsburgerschap behoudt.

§3. *De personen die de Belgische nationaliteit verkregen krachtens artikel 19, zoals gewijzigd bij artikel 6 van de wet van 6 augustus 1993, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, worden tijdelijk als staatsburgers beschouwd.*

Zij verliezen het staatsburgerschap indien zij binnen de drie jaar na de inwerkingtreding van dit wetboek niet geslaagd zijn voor een burgerschapsproef als bedoeld in artikel 13, alsook indien zij binnen die termijn geen afstand hebben gedaan van hun vreemd staatsburgerschap. In dat geval gaat het staatsburgerschap eveneens verloren voor hun minderjarige kinderen.

Les enfants mineurs conservent la citoyenneté à condition qu'un des parents ou des adoptants conserve la citoyenneté.

§4. Les personnes qui sont majeures le jour de l'entrée en vigueur du présent code ou deviennent majeures dans un délai de trois ans, auxquelles la nationalité belge a été attribuée en vertu de l'article 12 du Code de la nationalité belge et dont un des parents a acquis la nationalité belge en vertu de l'article 19, tel qu'il a été modifié par l'article 6 de la loi du 6 août 1993, du Code de la nationalité belge, sont temporairement considérées comme citoyens.

Elles perdent cette citoyenneté si, dans les trois ans qui suivent l'entrée en vigueur du présent code, elles n'ont pas réussi l'examen de citoyenneté visé à l'article 13, et si elles n'ont pas renoncé à leur citoyenneté étrangère dans ce délai. Dans ce cas, leurs enfants mineurs perdent également la citoyenneté.

Les enfants mineurs conservent la citoyenneté à condition qu'un des parents ou des adoptants conserve la citoyenneté.

Art. 23. – §1. Les personnes qui sont majeures le jour de l'entrée en vigueur du présent code et auxquelles la nationalité belge a été attribuée en vertu de l'article 11 du Code de la nationalité belge, inséré par la loi du 28 juin 1984 relative à certains aspects de la condition des étrangers et instituant le Code de la nationalité belge, ou en vertu de l'article 11bis, inséré par l'article 2 de la loi du 13 juin 1991, du Code de la nationalité belge, sont considérées comme citoyens.

Si elles sont non seulement citoyens belges, mais aussi citoyens d'un ou plusieurs autres États, elles perdent cependant la citoyenneté si, dans un délai d'un an à compter de l'entrée en vigueur du présent code, elles n'ont pas renoncé à leur nationalité étrangère. Dans ce cas, leurs enfants mineurs qui sont non seulement citoyens belges, mais aussi citoyens d'un ou plusieurs autres États perdent également la citoyenneté.

Les enfants mineurs conservent la citoyenneté à condition qu'un des parents ou adoptants conserve la citoyenneté.

§2. Les personnes qui sont majeures le jour de l'entrée en vigueur du présent code et auxquelles la nationalité belge a été attribuée en vertu de l'article 11 du Code de la nationalité belge, inséré par la loi du 28 juin 1984 relative à certains aspects de la condition des étrangers et instituant le Code de la nationalité belge, ou en vertu de l'article 11bis, inséré par l'article 2 de la loi du 13 juin 1991, du Code de la nationalité belge, sont considérées comme citoyens.

Si elles sont non seulement citoyens belges, mais aussi citoyens d'un ou plusieurs autres États, elles perdent cependant la citoyenneté si elles n'ont pas renoncé à leur

De minderjarige kinderen behouden het staatsburgerschap op voorwaarde dat één van beide ouders of adoptanten het staatsburgerschap behoudt.

§4. De personen die op de dag van de inwerkingtreding van dit wetboek meerderjarig zijn of binnen de termijn van drie jaar meerderjarig worden, aan wie de Belgische nationaliteit werd toegekend krachtens artikel 12 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit en waarvan een ouder de Belgische nationaliteit verkreeg krachtens artikel 19, zoals gewijzigd bij artikel 6 van de wet van 6 augustus 1993, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, worden tijdelijk als staatsburgers beschouwd.

Zij verliezen het staatsburgerschap indien zij binnen de drie jaar na de inwerkingtreding van dit wetboek niet geslaagd zijn voor een burgerschapsproef als bedoeld in artikel 13, alsook indien zij binnen die termijn geen afstand hebben gedaan van hun vreemd staatsburgerschap. In dat geval gaat het staatsburgerschap eveneens verloren voor hun minderjarige kinderen.

De minderjarige kinderen behouden het staatsburgerschap op voorwaarde dat één van beide ouders of adoptanten het staatsburgerschap behoudt.

Art. 23. – §1. De personen die op de dag van de inwerkingtreding van dit wetboek meerderjarig zijn en aan wie de Belgische nationaliteit werd toegekend krachtens artikel 11 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, ingevoerd door de wet van 28 juni 1984 betreffende sommige aspecten van de toestand van de vreemdelingen en houdende invoering van het Wetboek van de Belgische nationaliteit of krachtens artikel 11bis, ingevoerd bij artikel 2 van de wet van 13 juni 1991, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, worden als staatsburgers beschouwd.

Wanneer zij naast Belgisch staatsburger ook nog staatsburger van één of meer andere Staten zijn, verliezen zij evenwel het staatsburgerschap, indien zij binnen het jaar na de inwerkingtreding van dit wetboek geen afstand hebben gedaan van hun vreemd staatsburgerschap. In dat geval gaat het staatsburgerschap eveneens verloren voor hun minderjarige kinderen die behalve Belgisch staatsburger ook staatsburger van één of meer andere Staten zijn.

De minderjarige kinderen behouden het staatsburgerschap op voorwaarde dat één van beide ouders of adoptanten het staatsburgerschap behoudt.

§2. De personen dit op de dag van de inwerkingtreding van dit wetboek minderjarig zijn en aan wie de Belgische nationaliteit werd toegekend krachtens artikel 11 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, ingevoerd door de wet van 28 juni 1984 betreffende sommige aspecten van de toestand van de vreemdelingen en houdende invoering van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, of krachtens artikel 11bis, ingevoerd bij artikel 2 van de wet van 13 juni 1991, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, worden als staatsburgers beschouwd.

Wanneer zij naast Belgisch staatsburger ook nog staatsburger van één of meer andere Staten zijn, verliezen zij evenwel het staatsburgerschap, indien zij tussen hun

nationalité étrangère entre leurs dix-huit et leurs dix-neuf ans.

§3. Les personnes qui sont majeures le jour de l'entrée en vigueur du présent code et qui ont acquis la nationalité belge en vertu de l'article 12bis du Code de la nationalité belge, inséré par l'article 4 de la loi du 13 juin 1991, sont considérées comme citoyens.

Si elles sont non seulement citoyens belges, mais aussi citoyens d'un ou de plusieurs autres États, elles perdent cependant la citoyenneté si, dans un délai d'un an à compter de l'entrée en vigueur du présent code, elles n'ont pas renoncé à leur nationalité étrangère. Dans ce cas, leurs enfants mineurs qui sont non seulement citoyens belges mais aussi citoyens d'un ou plusieurs autres États perdent également la citoyenneté.

Les enfants mineurs conservent la citoyenneté à condition qu'un des parents ou adoptants conserve la citoyenneté.

§4. Les personnes qui sont majeures le jour de l'entrée en vigueur du présent code et qui ont acquis la nationalité belge par option en vertu de l'article 13 du Code de la nationalité, inséré par la loi du 28 juin 1984 relative à certains aspects de la condition des étrangers et instituant le Code de la nationalité belge, sont considérées comme citoyens.

Si elles sont non seulement citoyens belges, mais aussi citoyens d'un ou plusieurs autres États, elles perdent cependant la citoyenneté si, dans un délai d'un an à compter de l'entrée en vigueur du présent code, elles n'ont pas renoncé à leur nationalité étrangère. Dans ce cas, leurs enfants mineurs qui sont non seulement citoyens belges mais aussi citoyens d'un ou plusieurs autres États perdent également la citoyenneté.

Les enfants mineurs conservent la citoyenneté à condition qu'un des parents ou adoptants conserve la citoyenneté.

Art. 24. – Sans devoir remplir aucune condition supplémentaire, sont réputées citoyens, les personnes qui avaient acquis la nationalité belge avant l'entrée en vigueur de la loi du 28 juin 1984 relative à certains aspects de la condition des étrangers et instituant le Code de la nationalité belge, ainsi que les personnes qui avaient acquis la nationalité belge après l'entrée en vigueur de la loi précitée et qui ne relèvent pas du champ d'application de l'article 22 ou de l'article 23 du Code de la citoyenneté.

Art. 25. – Le chef de l'État prend les arrêtés nécessaires à l'exécution du présent code. Ces arrêtés sont délibérés en Conseil des ministres.

Le chef de l'État règle en particulier, après avis de la Commission de la protection de la vie privée, le traitement des données à caractère personnel pour l'application du présent code, à l'exception du traitement desdites données

achttiende en hun negentiende levensjaar geen afstand hebben gedaan van hun vreemd staatsburgerschap.

§3. De personen die op de dag van de inwerkingtreding van dit wetboek meerderjarig zijn en die de Belgische nationaliteit verkregen krachtens artikel 12bis van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, ingevoerd bij artikel 4 van de wet van 13 juni 1991, worden als staatsburgers beschouwd.

Wanneer zij naast Belgisch staatsburger ook nog staatsburger van één of meer andere Staten zijn, verliezen zij evenwel het staatsburgerschap, indien zij binnen het jaar na de inwerkingtreding van dit wetboek geen afstand hebben gedaan van hun vreemd staatsburgerschap. In dat geval gaat het staatsburgerschap eveneens verloren voor hun minderjarige kinderen die behalve staatsburger ook staatsburger van één of meer andere Staten zijn.

De minderjarige kinderen behouden het staatsburgerschap op voorwaarde dat één van beide ouders of adoptanten het staatsburgerschap behoudt.

§4. De personen die op de dag van de inwerkingtreding van dit wetboek meerderjarig zijn en die de Belgische nationaliteit verkregen door nationaliteitskeuze krachtens artikel 13 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, ingevoerd door de wet van 28 juni 1984 betreffende sommige aspecten van de toestand van de vreemdelingen en houdende invoering van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, worden als staatsburgers beschouwd.

Wanneer zij naast Belgisch staatsburger ook nog staatsburger van één of meer andere Staten zijn, verliezen zij evenwel het staatsburgerschap, indien zij binnen het jaar na de inwerkingtreding van dit Wetboek geen afstand hebben gedaan van hun vreemd staatsburgerschap. In dat geval gaat het staatsburgerschap eveneens verloren voor hun minderjarige kinderen die behalve Belgisch staatsburger ook staatsburger van één of meer andere Staten zijn.

De minderjarige kinderen behouden het staatsburgerschap op voorwaarde dat één van beide ouders of adoptanten het staatsburgerschap behoudt.

Art. 24. – Zonder dat zij aan enige bijkomende voorwaarde hoeven te voldoen, worden als staatsburger beschouwd de personen die voor de inwerkingtreding van de wet van 28 juni 1984 betreffende sommige aspecten van de toestand van de vreemdelingen en houdende invoering van het Wetboek van de Belgische nationaliteit de Belgische nationaliteit verwierven, alsook de personen die na de inwerkingtreding van de genoemde wet de Belgische nationaliteit verwierven en niet onder toepassing van artikel 22 of artikel 23 van het Wetboek staatsburgerschap vallen.

Art. 25. – Het Staatshoofd neemt de nodige besluiten ter uitvoering van dit wetboek. Deze besluiten worden in Ministerraad overlegd.

Het Staatshoofd regelt inzonderheid, na advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de verwerking van persoonsgegevens voor de toepassing van dit wetboek, de verwerking van deze gegevens door de Kamer van volksvertegenwoordigers

par la Chambre des représentants. »

Art. 3. – §1er. L'article 569, alinéa 1er, 22°, du Code judiciaire, inséré par la loi du 28 juin 1984 et modifié par la loi du 13 juin 1991, est remplacé par la disposition suivante :

« 22° des déclarations fondées sur l'article 16 du Code de la citoyenneté ; »

§2. L'article 604 du même code est abrogé.

§3. L'article 628, 9°, du même code, modifié par la loi du 28 juin 1984, est remplacé par la disposition suivante :

« 9° le juge de la résidence principale du déclarant, lorsqu'il s'agit de déclarations fondées sur l'article 16 du Code de la citoyenneté. »

Art. 4. – Dans l'article 634 du Code d'instruction criminelle, il est inséré un nouvel alinéa 4, libellé comme suit :

« Elle ne restitue pas au condamné la citoyenneté dont il avait été déchu d'office ; »

Art. 5. – §1er. Dans l'article 3, §3, de la loi du 8 décembre 1992 relative à la protection de la vie privée à l'égard des traitements de données à caractère personnel, il est inséré un nouvel alinéa 2, libellé comme suit :

« Ces mêmes articles ne s'appliquent pas non plus au traitement par la Chambre des représentants des données nécessaires ou utiles pour l'application des dispositions du Code de la citoyenneté relatives aux naturalisations. »

§2. L'article 8, §1er, alinéa 1er, de la même loi est complété par un 17°, libellé comme suit :

« 17° les données nécessaires ou utiles pour l'application des dispositions du Code de la citoyenneté. »

§3. Un article 36bis, libellé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Art. 36bis. – Selon les modalités prévues dans son règlement, la Chambre des représentants exerce les compétences de la commission pour tous les traitements de données à caractère personnel auxquels elle procède en vertu de la loi. »

Art. 6. – À l'article 241, alinéa 2, du Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe, remplacé par la loi du 6 août 1993 et modifié par la loi du 20 décembre 1995, les mots « ou par le procureur du Roi au tribunal de première instance où l'intéressé a sa résidence principale et qui ne transmet pas la demande de naturalisation à la Chambre des représentants en application de l'article 14, §4, du Code de la citoyenneté » sont insérés après les mots « greffier de la Chambre des représentants ».

Art. 7. – À l'article 1er, alinéa 2, de l'arrêté-loi du 12 octobre 1918 relatif au séjour en Belgique des étrangers

uitgezonderd.»

Art. 3. – §1. Artikel 569, eerste lid, 22°, van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd bij de wet van 28 juni 1984 en gewijzigd bij de wet van 13 juni 1991, wordt vervangen door de volgende bepaling:

“22° van de verklaringen op grond van artikel 16 van het Wetboek staatsburgerschap;”

§2. Artikel 604 van hetzelfde wetboek wordt opgeheven.

§3. Artikel 628, 9° van hetzelfde wetboek, gewijzigd bij de wet van 28 juni 1984, wordt vervangen door de volgende bepaling:

“9° de rechter van de plaats waar degene die de verklaring aflegt zijn hoofdverblijfplaats heeft, wanneer het gaat om verklaringen op grond van artikel 16 van het Wetboek staatsburgerschap.”

Art. 4. – Na het vierde lid van artikel 634 van het Wetboek van strafvordering wordt een nieuw, vijfde lid ingevoegd, luidend:

“Het heeft niet tot gevolg dat de veroordeelde het staatsburgerschap, waarvan hij van rechtswege vervallen verklaard was, herkrijgt;”

Art. 5. – §1. Na het eerste lid van artikel 3, §3, van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, wordt een nieuw tweede lid ingevoegd, luidend:

“Dezelfde artikelen zijn eveneens niet van toepassing op de verwerking, door de Kamer van volksvertegenwoordigers, van de persoonsgegevens die noodzakelijk of dienstig zijn voor de toepassing van de bepalingen van het Wetboek staatsburgerschap betreffende de naturalisaties.”

§2. Artikel 8, §1, eerste lid, van dezelfde wet wordt aangevuld met een 17°, luidend:

“17° de gegevens die noodzakelijk of dienstig zijn voor de toepassing van de bepalingen van het Wetboek staatsburgerschap.”

§3. In dezelfde wet wordt een artikel 36bis ingevoegd, luidend:

“Art. 36bis. – De Kamer van volksvertegenwoordigers oefent, op de wijze bepaald in haar reglement, de bevoegdheden van de commissie uit voor alle verwerkingen van persoonsgegevens waartoe zij overgaat krachtens de wet.”

Art. 6. – In artikel 241, tweede lid, van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten, vervangen door de wet van 6 augustus 1993 en gewijzigd bij de wet van 20 december 1995, worden na de woorden “Griffier van de Kamer van volksvertegenwoordigers” de woorden “of van de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg waar de belanghebbende zijn hoofdverblijf heeft en die het verzoek tot naturalisatie niet doorzendt naar de Kamer van volksvertegenwoordigers bij toepassing van artikel 14, §4, van het Wetboek staatsburgerschap.”

Art. 7. – In artikel 1, tweede lid, van de besluitwet van 12 oktober 1918 betreffende het verblijf in België der

et des personnes d'origine étrangère, modifié par les lois du 15 décembre 1980 et du 28 juin 1984, les mots « ou des articles 9 et 15 du Code de la citoyenneté » sont insérés après les mots « Code de la nationalité belge ».

Art. 8. – À l'article 2, alinéa 1er, de la loi du 5 février 1947 organisant le statut des étrangers prisonniers politiques, modifié par les lois du 10 mars 1954, 22 décembre 1961, 17 mars 1964 et 28 juin 1984, les mots « les articles 19 et 20 du Code de la nationalité belge » sont remplacés par les mots « l'article 12, 3°, du Code de la citoyenneté ».

Art. 9. – §1er. L'article 9 de la loi du 30 décembre 1953 relative à la déchéance de la nationalité belge du chef de condamnation par défaut pour infraction contre la sûreté extérieure de l'État, commise entre le 26 août 1939 et le 15 juin 1949, modifié par la loi du 28 juin 1984, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 9. – L'article 15 du Code de la citoyenneté est applicable. »

§2. À l'article 10 de la même loi, modifié par la loi du 28 juin 1984, les mots « à l'article 15 du Code de la nationalité belge » sont remplacés par les mots « à l'article 8, 4°, alinéa 2, du Code de la citoyenneté. ».

Art. 10. – À l'article 13, alinéa 1er, de la loi du 21 juin 1960 portant statut des militaires qui ont effectué du service pendant la guerre 1940-1945 dans les Forces belges en Grande-Bretagne, modifié par les lois des 22 décembre 1961, 17 mars 1964 et 28 juin 1964, les mots « les articles 19 et 20 du Code de la nationalité belge » sont remplacés par les mots « l'article 12, 3°, du Code de la citoyenneté ».

Art. 11. – À l'article 1er, §2, et à l'article 3, §2, de la loi du 30 mars 1962 relative à la déchéance de la nationalité belge résultant de l'arrêté-loi du 20 juin 1945, les mots « à l'article 15, §§2 et 3, du Code de la nationalité belge » sont remplacés par les mots « à l'article 16, §3, du Code de la citoyenneté. »

Art. 12. – §1. À l'article 1er, 1°, de la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers, modifié par la loi du 15 juillet 1996, les mots « la nationalité belge » sont remplacés par les mots « la citoyenneté belge ».

§2. L'article 21, 2°, de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« 2° l'étranger qui remplit les conditions légales pour acquérir la citoyenneté par une déclaration de possession d'état de Belge ou pour recouvrer cette citoyenneté. »

Art. 13. – §1er. À l'article 7 de la loi du 27 juin 1937 portant révision de la loi du 16 novembre 1919 relative à la

vreemdelingen en der personen van vreemde oorsprong, gewijzigd bij de wetten van 15 december 1980 en 28 juni 1984, worden na de woorden "Wetboek van de Belgische nationaliteit" de woorden "of de artikelen 9 en 15 van het Wetboek staatsburgerschap" ingevoegd.

Art. 8. – In artikel 2, eerste lid, van de wet van 5 februari 1947 houdende het statuut van de buitenlandse politieke gevangenen, gewijzigd bij de wetten van 10 maart 1954, 22 december 1961, 17 maart 1964 en 28 juni 1984, worden de woorden "de artikelen 19 en 20 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit" vervangen door de woorden "artikel 12, 3°, van het Wetboek staatsburgerschap".

Art. 9. – §1. Artikel 9 van de wet van 30 december 1953 betreffende het verval van de Belgische nationaliteit uit hoofde van een veroordeling bij verstek wegens misdrijven tussen 26 augustus 1939 en 15 juni 1949 tegen de uitwendige veiligheid van de Staat gepleegd, gewijzigd bij de wet van 28 juni 1984, wordt vervangen door de volgende bepaling:

"Art. 9. – Artikel 15 van het Wetboek staatsburgerschap is van toepassing."

§2. In artikel 10 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 28 juni 1984, worden de woorden "in artikel 15 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit" vervangen door de woorden "in artikel 8, 4°, tweede lid, van het Wetboek staatsburgerschap".

Art. 10. – In artikel 13, eerste lid, van de wet van 21 juni 1960 houdende statuut van de militairen die tijdens de oorlog 1940-1945 in de Belgische Strijdkrachten in Groot-Brittannië gediend hebben, gewijzigd bij de wetten van 22 december 1961, 17 maart 1964 en 28 juni 1984, worden de woorden "de artikelen 19 en 20 van het Wetboek van de Belgische Nationaliteit" vervangen door de woorden "artikel 12, 3°, van het Wetboek staatsburgerschap".

Art. 11. – In artikel 1, §2, en in artikel 3, §2, van de wet van 30 maart 1962 betreffende het verval van de Belgische nationaliteit ten gevolge van de besluitwet van 20 juni 1945, worden de woorden "in artikel 15, §§2 en 3, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit" vervangen door de woorden "in artikel 16, §3, van het Wetboek staatsburgerschap".

Art. 12. – §1. In artikel 1, 1°, van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, gewijzigd bij de wet van 15 juli 1996, worden de woorden "de Belgische nationaliteit" vervangen door de woorden "het Belgisch staatsburgerschap".

§2. Artikel 21, 2°, van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

"2° de vreemdeling die voldoet aan de wettelijke voorwaarden om het staatsburgerschap te verkrijgen door een verklaring van bezit van de staat van Belg, of om het te herkrijgen."

Art. 13. – §1. In artikel 7 van de wet van 27 juni 1937 houdende herziening van de wet van 16 november 1919,

réglementation de la navigation aérienne, modifié par les lois des 4 août 1967 et 31 mars 1987, de nouveaux alinéas 2 et 3 sont insérés après l'alinéa 1er, libellés comme suit :

« Pour l'application du Code de la citoyenneté, l'enfant né au cours de vol à bord d'aéronefs belges n'est pas réputé être né sur le territoire belge, à moins :

1° qu'il eût aussi acquis la citoyenneté belge s'il n'était pas né en Belgique ;

2° qu'il soit né au cours d'un vol de départ du territoire belge et qu'il n'y ait encore eu aucun atterrissage depuis le décollage ;

3° qu'il doive être considéré comme apatride.

Pour l'application du même code, l'enfant trouvé à bord d'un aéronef belge en cours de vol est réputé jusqu'à preuve du contraire, être né après le décollage de l'appareil. »

2. Au même article de la même loi, le mot « nationalité » est remplacé par le mot « citoyenneté ».

Art. 14. – §1er. Dans les dispositions légales existantes, les mots « la nationalité » et « la nationalité belge » sont remplacés respectivement par les mots « la citoyenneté » et la « citoyenneté belge ».

§2. Le chef de l'État peut mettre la terminologie des dispositions légales existantes en concordance avec celle du Code de la citoyenneté. »

Art. 15. – La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au Moniteur belge. »

Au même article, M. Delacroix propose l'amendement n° 175 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :

In limine de l'article 1^{er}ter, alinéa 1er, proposé, insérer les mots « à la condition toutefois que les ressortissants belges bénéficient d'un droit équivalent dans le pays dont l'étranger a la nationalité » entre les mots « Peuvent également acquérir la qualité d'électeur pour la commune, » et les mots « les étrangers pour lesquels l'article 1^{er}bis ne s'applique pas »

Au même article, M. Delacroix propose l'amendement n° 176 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :

In limine de l'article 1^{er}ter, alinéa 1er, proposé, insérer les mots « à l'exception des ressortissants de la Confédération helvétique » entre les mots « les étrangers pour lesquels l'article 1^{er}bis ne s'applique pas » et les mots « pour autant que ».

Au même article, M. Delacroix propose l'amendement n° 177 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :

À l'article 1^{er}ter, alinéa 1er, 1°, a), proposé, remplacer les mots « leur nationalité » par les mots « qu'ils ne sont pas ressortissants d'un État membre de l'Union européenne ».

Au même article, M. Delacroix propose l'amendement n° 178 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :

betreffende de regeling der luchtvaart, gewijzigd bij de wetten van 4 augustus 1967 en 31 maart 1987, worden na het eerste lid een nieuw tweede en derde lid ingevoegd, die luiden als volgt:

“Het kind geboren aan boord van Belgische luchtvaartuigen in volle vlucht wordt, voor de toepassing van het Wetboek staatsburgerschap, niet geacht in België te zijn geboren, tenzij:

1° het ook het Belgisch staatsburgerschap zou verkregen hebben indien het niet in België geboren was;

2° het geboren wordt op een vlucht die begonnen is op Belgisch grondgebied en er na het opstijgen nog geen landing is gemaakt;

3° het als staatloos zou moeten beschouwd worden.

Voor de toepassing van hetzelfde wetboek wordt het kind gevonden aan boord van een Belgisch luchtvaartuig in volle vlucht, tot bewijs van het tegendeel, geacht geboren te zijn na het opstijgen van het toestel.”

2. In hetzelfde artikel van dezelfde wet worden de woorden “de nationaliteit” vervangen door de woorden “het staatsburgerschap”.

Art. 14. – §1. De woorden “de nationaliteit” en “de Belgische nationaliteit” worden in de bestaande wetsbepalingen vervangen door de woorden “het staatsburgerschap” en “het Belgisch staatsburgerschap”.

§2. Het Staatshoofd kan de terminologie van de bestaande wetsbepalingen aanpassen aan de terminologie van het Wetboek staatsburgerschap.

Art. 15. – Deze wet treedt in werking de dag van haar bekendmaking in het Belgisch Staatsblad.”

Op hetzelfde artikel heeft de heer Delacroix amendement 175 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:

In het voorgestelde artikel 1ter, het eerste lid vervangen als volgt “Indien de Belgische onderdanen een gelijkwaardig recht genieten in het land waarvan de vreemdeling de nationaliteit heeft, kunnen de vreemdelingen op wie artikel 1bis niet van toepassing is, eveneens de hoedanigheid van gemeenteraadskieser verwerven, op voorwaarde dat:”

Op hetzelfde artikel heeft de heer Delacroix amendement 176 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:

In het eerste lid van het voorgestelde artikel 1ter, tussen de woorden “de vreemdelingen op wie artikel 1bis niet van toepassing is,” en de woorden “op voorwaarde dat:” invoegen de woorden “met uitzondering van de onderdanen van de Zwitserse Bondsstaat,”.

Op hetzelfde artikel heeft de heer Delacroix amendement 177 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:

In het 1°, a), van het voorgestelde artikel 1ter, de woorden “hun nationaliteit” vervangen door de woorden “het feit dat zij geen onderdaan zijn van een lidstaat van de Europese Unie”.

Op hetzelfde artikel heeft de heer Delacroix amendement 178 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:

<p>À l'article 1^{er}ter, alinéa 1er, 2°, proposé, remplacer les mots « en Belgique » par les mots « dans la commune ».</p>	<p>In het 2° van het voorgestelde artikel 1ter, de woorden “in België” vervangen door de woorden “in de gemeente”.</p>
<p>À l'amendement n° 178, M. Delacroix propose l'amendement subsidiaire n° 179 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :</p> <p>À l'article 1^{er}ter, 2°, proposé, remplacer les mots « en Belgique » par les mots « dans la région au sens de l'article 3 de la Constitution ».</p>	<p>Op amendement 178 heeft de heer Delacroix het subsidiair amendement 179 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:</p> <p>In het 2° van het voorgestelde artikel 1ter, de woorden “in België” vervangen door de woorden “in het Gewest als bedoeld in artikel 3 van de Grondwet”.</p>
<p>Au même article, M. Delacroix propose l'amendement n° 180 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :</p> <p>À l'article 1^{er}ter, alinéa 1er, 2°, proposé, remplacer les mots « cinq ans » par les mots « 50 ans ».</p>	<p>Op hetzelfde artikel heeft de heer Delacroix amendement 180 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:</p> <p>In het 2° van het eerste lid van het voorgestelde artikel 1ter, de woorden “vijf jaar” vervangen door de woorden “vijftig jaar”.</p>
<p>À l'amendement n° 180, M. Delacroix propose les amendements subsidiaires n°s 181 à 205 (voir document 3-13/7).</p> <p>Dans ces amendements, il est proposé de diminuer chaque fois d'un an la durée requise, allant de 49 ans à 25 ans.</p>	<p>Op amendement 180 heeft de heer Delacroix de subsidiaire amendementen 181 tot en met 205 ingediend (zie stuk 3-13/7).</p> <p>In elk van die amendementen wordt voorgesteld de vereiste termijn telkens met één jaar te verminderen, gaande van negenenvertig tot vijftwintig jaar.</p>
<p>Au même article, M. Delacroix propose l'amendement n° 206 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :</p> <p>Compléter l'article 1^{er}ter, alinéa 1er, proposé, par un 3°, libellé comme suit :</p> <p>« 3° ces étrangers justifient, à la date du dépôt de leur demande, la réussite d'un examen portant sur la maîtrise élémentaire effective d'une des trois langues nationales. Le Roi fixe les modalités d'application de cette disposition. »</p>	<p>Op hetzelfde artikel heeft de heer Delacroix amendement 206 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:</p> <p>Het voorgestelde artikel 1ter, eerste lid, aanvullen met een 3°, luidende:</p> <p>“3° die vreemdelingen, op de datum van de indiening van hun aanvraag, het bewijs leveren dat zij geslaagd zijn voor een examen over een effectieve basiskennis van één van de drie landstalen. De Koning bepaalt de nadere regels voor de toepassing van deze bepaling.”</p>
<p>Au même article, M. Delacroix propose l'amendement n° 207 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :</p> <p>Compléter l'article 1^{er}ter, alinéa 1er, proposé, par un 4°, libellé comme suit :</p> <p>« 4° ces étrangers justifient, à la date du dépôt de leur demande, la réussite d'un examen portant sur la connaissance élémentaire de l'histoire constitutionnelle de la Belgique. Le Roi fixe les modalités d'application de cette disposition. »</p>	<p>Op hetzelfde artikel heeft de heer Delacroix amendement 207 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:</p> <p>Het eerste lid van het voorgestelde artikel 1ter, aanvullen met een 4°, luidende:</p> <p>“4° deze vreemdelingen leveren het bewijs, op het tijdstip dat zij hun aanvraag indienen, dat zij geslaagd zijn voor een examen betreffende de basiskennis van de constitutionele geschiedenis van België. De Koning stelt de nadere regels vast voor de uitvoering van deze bepaling”.</p>
<p>Au même article, M. Delacroix propose l'amendement n° 208 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :</p> <p>Compléter l'article 1^{er}ter, alinéa 1er, proposé, par un 5°, libellé comme suit :</p> <p>« 5° ces étrangers justifient, à la date du dépôt de leur demande, la réussite d'un examen portant sur une rédaction relative aux motivations du demandeur à obtenir le droit de vote aux élections communales. Le Roi fixe les modalités d'application de cette disposition. »</p>	<p>Op hetzelfde artikel heeft de heer Delacroix amendement 208 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:</p> <p>Het eerste lid van het voorgestelde artikel 1ter, aanvullen met een 5°, luidende:</p> <p>“5° deze vreemdelingen, op het tijdstip dat zij hun aanvraag indienen, het bewijs leveren dat zij geslaagd zijn voor een examen omvattende een verhandeling over de motivering van de aanvrager om het stemrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen te verkrijgen. De Koning stelt de nadere regels vast voor de uitvoering van deze bepaling.”</p>
<p>Au même article, M. Delacroix propose l'amendement n° 209 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :</p> <p>Compléter l'article 1^{er}ter, proposé, par un alinéa 3, libellé comme suit :</p> <p>« Le procureur du Roi près le tribunal de première instance du lieu où le demandeur a sa résidence principale s'assure</p>	<p>Op hetzelfde artikel heeft de heer Delacroix amendement 209 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:</p> <p>Het voorgestelde artikel 1ter aanvullen met een derde lid, luidende:</p> <p>“De procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg van de plaats waar de aanvrager zijn</p>

de ce que l'étranger n'a fait l'objet ni en Belgique ni à l'étranger d'une condamnation égale ou supérieure à trois mois d'emprisonnement. Si une telle condamnation a été prononcée, la demande est irrecevable ».

Au même article, M. Delacroix propose l'amendement n° 210 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :

Compléter l'article 1^{er}ter, proposé, par un alinéa 4, libellé comme suit :

« Le procureur du Roi près le tribunal de première instance du lieu où le demandeur a sa résidence principale s'assure de ce que le demandeur n'a pas fait l'objet à l'étranger d'une condamnation qui, si elle avait été prononcée en Belgique, emporterait la déchéance ou la suspension de ses droits électoraux. Si une telle condamnation a été prononcée, la demande est irrecevable ».

Au même article, M. Vanhecke et consorts proposent l'amendement n° 213 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :

Compléter l'article 1^{er}ter, alinéa 1er, proposé, par un 3°, libellé comme suit :

« 3° ces étrangers soient ressortissants d'un État non-membre de l'Union européenne ayant conclu avec le Royaume de Belgique une convention de reconnaissance mutuelle en vue de la participation aux opérations électorales communales ».

Au même article, MM. Ramoudt et Coveliers proposent l'amendement n° 214 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :

Compléter l'article 1^{er}ter, alinéa 1er, proposé, par un litera d) libellé comme suit :

« d) une preuve de la connaissance fonctionnelle de la langue délivrée par la commission linguistique communale ».

À l'amendement n° 214, MM. Ramoudt et Coveliers proposent le sous-amendement n° 219 (voir document 3-13/9) ainsi libellé :

Remplacer le d) proposé par la disposition suivante :

« d) une déclaration dans laquelle l'auteur de la demande confirme qu'il comprend, parle et/ou peut écrire ou lire l'une des trois langues nationales ».

Au même article, Mme Leduc et consorts proposent l'amendement n° 216 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :

Compléter l'article 1^{er}ter, alinéa 1er, proposé, par un 3° rédigé comme suit :

« 3° ces étrangers soient ressortissants d'un État ayant conclu avec le Royaume de Belgique une convention de reconnaissance mutuelle en vue de la participation aux opérations électorales communales ».

Au même article, MM. Hugo Vandenberghe et consorts proposent l'amendement n° 217 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :

Compléter l'article 1^{er}ter, alinéa 1er, par un 3°, rédigé comme suit :

hoofdverblijfplaats heeft, gaat na of de vreemdeling in België of in het buitenland een veroordeling heeft opgelopen tot gevangenisstraf van drie maanden of meer. Indien een dergelijke veroordeling is uitgesproken, is de aanvraag niet ontvankelijk.”

Op hetzelfde artikel heeft de heer Delacroix amendement 210 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:

Aan het voorgestelde artikel 1ter, een vierde paragraaf toevoegen, luidende:

“De procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg van de plaats waar de aanvrager zijn hoofdverblijfplaats heeft, gaat na of de aanvrager in het buitenland geen veroordeling heeft opgelopen die, als zij in België uitgesproken zou zijn, zou leiden tot het vervallen of het schorsen van zijn kiesrecht. Indien een dergelijke veroordeling is uitgesproken, is de aanvraag niet ontvankelijk”.

Op hetzelfde artikel heeft de heer Vanhecke c.s. amendement 213 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:

Het voorgestelde artikel 1ter, eerste lid, aanvullen met een 3°, luidende:

“3° die vreemdelingen onderdanen zijn van niet-EU-landen die een verdrag met het Koninkrijk België hebben gesloten waarin wederzijdse erkenning tot deelname aan gemeentelijke kiesverrichtingen wordt bepaald”.

Op hetzelfde artikel hebben de heren Ramoudt en Coveliers amendement 214 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:

Het voorgestelde artikel 1ter, eerste lid, 1° aanvullen met een litera d) luidende:

“d) een bewijs van een functionele taalkennis afgeleverd door de gemeentelijke taalproefcommissie”.

Op amendement 214 hebben de heren Ramoudt en Coveliers subamendement 219 ingediend (zie stuk 3-13/9) dat luidt:

De voorgestelde litera d) vervangen als volgt:

“d) een verklaring waarin de indiener van de aanvraag bevestigt één van de drie landstalen te begrijpen, te spreken en/of te kunnen schrijven of lezen”.

Op hetzelfde artikel heeft mevrouw Leduc c.s. amendement 216 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:

Het voorgestelde artikel 1ter, eerste lid, aanvullen met een 3°, luidende:

“3° die vreemdelingen onderdaan zijn van een Staat die een verdrag met het Koninkrijk België heeft gesloten waarin wederzijdse erkenning tot deelname aan gemeentelijke kiesverrichtingen wordt bepaald”

Op hetzelfde artikel heeft de heer Hugo Vandenberghe c.s. amendement 217 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:

Het voorgestelde artikel 1ter, eerste lid, aanvullen met een 3°, luidende:

« 3° les Belges jouissent de ce droit de vote dans des conditions identiques ou comparables dans les pays d'origine respectifs des étrangers en question. »

MM. Ramoudt et Coveliers proposent l'amendement n° 215 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :

Insérer un article 2bis, rédigé comme suit :

« Art. 2bis. – La commission linguistique communale visée à l'article 1er ter, alinéa 1er, 1°, d), délivre la preuve de la connaissance fonctionnelle de la langue. Le Roi règle l'établissement et l'organisation de la commission linguistique communale. »

M. Vanhecke et consorts proposent l'amendement n° 54 (voir document 3-13/3) ainsi libellé :

Compléter la proposition par un article 5 (nouveau) rédigé comme suit :

« Art. 5. – La présente loi entre en vigueur après qu'une consultation populaire a été organisée sur la question de savoir s'il faut ou non octroyer le droit de vote aux étrangers dans le cadre de laquelle la majorité de la population se prononce en faveur de l'octroi du droit de vote aux étrangers non européens.

Une consultation populaire sur la question de savoir s'il faut ou non octroyer le droit de vote aux étrangers non européens est organisée selon les modalités suivantes :

Art. 1er. – Tous les citoyens régulièrement inscrits sur les listes électorales pour les élections législatives sont convoqués afin de répondre par oui ou par non à la question suivante :

« Le droit de vote peut-il être accordé aux habitants qui ne possèdent pas la nationalité d'un des États membres de l'Union européenne ? »

Art. 2. – Le Roi fixe les modalités d'organisation de cette consultation populaire, par analogie avec les modalités de l'élection des membres de la Chambre des représentants, prévues dans le Code électoral.

Art. 3. – Les candidats qui ont été présentés lors des élections législatives du 13 juin 1999 pour le renouvellement de la Chambre des représentants peuvent désigner un témoin effectif et un témoin suppléant pour assister aux opérations de vote et au dépouillement.

Art. 4. – Le Conseil d'État se prononce en assemblée générale sur les réclamations déposées contre les irrégularités commises lors des opérations de vote.

Art. 5. – Les résultats de la consultation populaire sont publiés au Moniteur belge. »

M. Vanhecke et consorts proposent l'amendement n° 55 (voir document 3-13/3) ainsi libellé :

Compléter la proposition par un article 5 (nouveau) rédigé comme suit :

« Art. 5. – La présente loi entre en vigueur le 9 octobre 2006. »

M. Delacroix propose l'amendement n° 59 (voir document

“3° Belgen onder dezelfde of vergelijkbare voorwaarden dit stemrecht genieten in de respectieve landen van herkomst van de bedoelde vreemdelingen.”.

De heren Ramoudt en Coveliers hebben amendement 215 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:

Een artikel 2bis invoegen, luidende:

“Art. 2bis. – De gemeentelijke taalproefcommissie bedoeld in artikel 1ter, eerste lid, 1°, d), reikt het bewijs van de functionele taalkennis uit. De Koning regelt de inrichting en de organisatie van de gemeentelijke taalproefcommissie.”

De heer Vanhecke c.s. heeft amendement 54 ingediend (zie stuk 3-13/3) dat luidt:

Het voorstel aanvullen met een artikel 5 (nieuw), luidende:

“Art. 5. – Deze wet treedt in werking nadat een volksraadpleging werd gehouden rond het al dan niet toekennen van vreemdelingenstemrecht en waarbij de meerderheid van de bevolking zich uitsprekt voor het toekennen van stemrecht aan niet-Europese vreemdelingen.

Een volksraadpleging wordt georganiseerd over het al dan niet toekennen van stemrecht aan niet-Europese vreemdelingen volgens volgende bepalingen:

Art. 1. – Alle burgers, regelmatig ingeschreven op de kiezerslijsten voor de wetgevende verkiezingen, worden opgeroepen om met JA of NEEN te antwoorden op volgende vraag:

“Mag aan inwoners die niet over de nationaliteit van één van de landen van de Europese Unie beschikken, stemrecht verleend worden?”

Art. 2. – De Koning bepaalt de nadere regels voor de organisatie van deze volksraadpleging, naar analogie van de in het Kieswetboek bepaalde regels met betrekking tot de verkiezing van de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Art. 3. – De kandidaten die bij de wetgevende verkiezingen van 13 juni 1999 voor de vernieuwing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers werden voorgedragen, mogen een effectieve en een plaatsvervangende getuige aanwijzen om de stemverrichtingen en de stemopneming bij te wonen.

Art. 4. – De Raad van State doet in algemene vergadering uitspraak over de bezwaren die tegen onregelmatigheden van de kiesverrichtingen ingediend worden.

Art. 5. – De uitslag van de volksraadpleging wordt bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.”

De heer Vanhecke c.s. heeft amendement 55 ingediend (zie stuk 3-13/3) dat luidt:

Het voorstel aanvullen met een artikel 5 (nieuw), luidende:

“Art. 5. – Deze wet treedt in werking op 9 oktober 2006.”

De heer Delacroix heeft amendement 59 ingediend (zie stuk

3-13/3) ainsi libellé :

Compléter la proposition par un article 5 (nouveau), rédigé comme suit :

« Art. 5. – *La présente loi entre en vigueur le 31 décembre 3000.* »

À l'amendement n° 59, M. Delacroix propose les amendements subsidiaires n°s 60 à 159 (voir document 3-13/3).

Dans ces amendements, il est proposé d'avancer chaque fois d'un an la date d'entrée en vigueur, et ce, jusqu'au 31 décembre 2900.

M. Hugo Vandenberghe et consorts proposent l'amendement n° 218 (voir document 3-13/7) ainsi libellé :

Insérer un article 5, libellé comme suit :

« Art. 5. – *Cette loi entre en vigueur le jour de l'entrée en vigueur de l'article 19 modifié du Code de la nationalité belge tel qu'il a été modifié par la loi du 1er mars 2000, dans les termes suivants :*

« *Pour pouvoir demander la naturalisation, l'intéressé doit avoir 18 ans accomplis et avoir établi sa résidence principale en Belgique depuis au moins cinq ans ; ce délai vaut également pour l'étranger dont la qualité de réfugié ou d'apatride a été reconnue en Belgique en application des conventions internationales en vigueur ou pour celui qui a été déclaré assimilé à un réfugié en application de l'ancien article 57 de la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers tel qu'il était applicable jusqu'au 15 décembre 1996.* » »

M. Wim Verreycken (VL. BLOK). – *L'amendement n° 211 de M. Vanhecke vise à modifier le titre pour le rendre conforme au contenu de la loi. Dans sa forme actuelle le titre n'est en effet pas explicite. Mais M. Vanhecke est mieux à même de justifier son amendement.*

M. Frank Vanhecke (VL. BLOK). – *L'amendement n° 221 est plus fondamental qu'il n'y paraît. La modification du titre d'une proposition de loi paraît peu importante mais il faut que ce titre reflète le contenu de la loi. Il faut donc y préciser qu'il s'agit d'accorder le droit de vote aux étrangers non européens qui refusent de demander la nationalité belge.*

Les gouvernements successifs ont toujours choisi de faciliter l'accès à la nationalité belge en le rendant systématique. Le point culminant de cette évolution a été la loi sur la naturalisation accélérée, la Belgique s'étant dotée de la législation la plus laxiste du monde en ne posant aucune condition d'intégration, d'assimilation, ni même de connaissance de la langue aux nouveaux ressortissants concernés.

Mon parti a toujours combattu corps et âme cette politique car nous estimons que l'octroi de la nationalité doit couronner un processus d'intégration réussi.

Les gouvernements successifs n'ont cependant fait qu'assouplir la procédure de naturalisation. En outre

3-13/3) dat luidt:

Dit artikel aanvullen met een artikel 5 (nieuw), luidende:

“Art. 5. – *Deze wet treedt in werking op 31 december 3000.*”

Op amendement 59 heeft de heer Delacroix de subsidiaire amendementen 60 tot 159 ingediend (zie stuk 3-13/3).

In deze amendementen wordt telkens voorgesteld de datum van inwerkingtreding met één jaar te vervroegen tot 31 december 2900.

De heer Hugo Vandenberghe c.s. heeft amendement 218 ingediend (zie stuk 3-13/7) dat luidt:

Een artikel 5 toevoegen, luidende:

“Art. 5. – *Deze wet treedt in werking op de dag van inwerkingtreding van het gewijzigd artikel 19 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, zoals gewijzigd door de wet van 1 maart 2000, dat gewijzigd dient te worden als volgt:*

“*Om de naturalisatie te kunnen aanvragen moet de belanghebbende volle achttien jaar oud zijn en sedert ten minste vijf jaar zijn hoofdverblijf in België hebben gevestigd; deze termijn geldt ook voor de vreemdeling wiens hoedanigheid van vluchteling of van staatloze in België is erkend krachtens de er vigerende internationale overeenkomsten of voor degene die met de vluchteling gelijkgesteld werd verklaard krachtens het oud artikel 57 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, zoals van kracht tot 15 december 1996.*”

De heer Wim Verreycken (VL. BLOK). –

Amendement 211 van de heer Vanhecke strekt ertoe het opschrift te veranderen om het in eenklank te brengen met de inhoud van de wet. Het opschrift is nu immers omfloerst, maar zou een weergave moeten zijn van de inhoud van de wet. De heer Vanhecke kan dit evenwel beter zelf toelichten.

De heer Frank Vanhecke (VL. BLOK). – Amendement 211 is fundamenteleler dan op het eerste gezicht lijkt. Een wijziging van het opschrift van een wetsvoorstel lijkt niet belangrijk, maar de vlag moet de lading dekken. Het opschrift moet dan ook duidelijk aangeven waar de wet over gaat. Bijgevolg moet in het opschrift duidelijk worden omschreven dat het gaat om kiesrecht voor niet-Europese vreemdelingen die weigeren de Belgische nationaliteit aan te vragen.

De opeenvolgende Belgische regeringen hebben steeds gekozen voor de weg van het systematisch en aldoor gemakkelijker maken van de toegang tot de Belgische nationaliteit, met als culminatiepunt de inwerkingtreding van de zogeheten snel-Belg-wet, waardoor België de meest lakse en gemakkelijke nationaliteitsvererving ter wereld kreeg en aan de betrokken nieuwe onderdanen geen voorwaarden omtrent integratie, assimilatie of zelfs talenkennis werden opgelegd.

Mijn partij heeft die politiek steeds met hand en tand bestreden, omdat wij van oordeel zijn dat de

l'acquisition de plus en plus aisée de notre nationalité a été explicitement présentée comme la solution par excellence à l'octroi du droit de vote aux étrangers.

On est allé si loin que les conditions à remplir pour devenir Belge sont devenues moins strictes que celles pour obtenir le droit de vote aux élections communales. C'est tout de même très curieux.

En conclusion, c'est librement que les étrangers non européens qui séjournent légalement dans notre pays et ne disposent pas du droit de vote choisissent de garder leur nationalité d'origine et c'est volontairement qu'ils refusent d'acquiescer la nationalité du pays qui les accueille. Si je cite ces deux catégories, c'est parce que de nombreux étrangers peuvent avoir la double nationalité. Quand des personnes font ce choix, c'est évidemment parce qu'elles ne se sentent pas suffisamment concernées ou ne veulent pas l'être, et parce que leur loyauté envers leur nationalité et culture d'origine passe avant tout. En tant que nationaliste flamand, je puis le comprendre. Pour moi aussi, la nationalité est bien davantage qu'un document d'identité. Vouloir accorder à tout prix le droit de vote à ces personnes qui veulent manifestement se profiler comme étrangères détonne avec la politique accordant trop facilement la nationalité.

Il a en outre été démontré à satiété au cours du débat que le droit de vote ne contribue nullement à atténuer les problèmes des étrangers dans notre pays. Il s'agit donc d'un dossier politique qui fait l'affaire des francophones et de la tendance gauchiste minoritaire de Flandre. Il faut avoir le courage de préciser très clairement l'enjeu dans le titre. Il s'agit d'accorder le droit de vote aux étrangers non européens qui séjournent dans notre pays, qui pour diverses raisons ne veulent pas s'assimiler et dont la loyauté s'exprime toujours envers le pays d'origine, en un mot, aux étrangers qui refusent de demander la nationalité belge.

M. Frank Creyelman (VL. BLOK). – *L'amendement 18 aux articles 2, 3 et 4 vise tout simplement la suppression de la proposition de loi. Vous savez que le Vlaams Blok est opposé par principe au droit de vote des immigrés tant au plan national que local. Le Vlaams Blok estime qu'il faut réserver ce droit aux Flamands, qu'il est inadmissible que les étrangers aient voix au chapitre dans nos villages et nos villes et surtout dans les villes où vivent de nombreux étrangers qui mettent en péril la position des Flamands. Dans certaines communes bruxelloises, les Flamands vivent déjà comme des*

nationaliteitsverlening het sluitstuk is van een geslaagd integratieproces. Dit is logisch, want het verwerven van de nationaliteit op het einde van het integratieproces betekent dat men in die periode een aansporing krijgt om te integreren, onze taal te leren en dergelijke.

De opeenvolgende Belgische regeringen hebben de nationaliteitsverwerving evenwel alsmear versoepeld. Het aldoor gemakkelijker verwerven van onze nationaliteit werd daarenboven uitdrukkelijk voorgesteld als een alternatief bij uitstek voor het vreemdelingenstemrecht.

Men heeft het zelfs zover gedreven dat de voorwaarden om de Belgische nationaliteit te krijgen eigenlijk minder streng – men zou beter zeggen nog lakser – zijn dan de voorwaarden om gemeentelijk stemrecht te verwerven. Ik denk bijvoorbeeld aan de verblijfsduur in het land. Dat is toch wel zeer eigenaardig.

De conclusie is dat niet-Europese vreemdelingen die wettig in ons land verblijven en geen stemrecht hebben, er uitdrukkelijk en vrijwillig voor kiezen de nationaliteit van hun land van oorsprong te behouden en weigeren de nationaliteit van het gastland aan te nemen. Ik noem die twee categorieën omdat heel wat vreemdelingen de dubbele nationaliteit kunnen hebben. Wanneer mensen die keuze maken, tegen de nationaliteit van het gastland en voor de eigen nationaliteit, ligt het voor de hand dat ze zich niet voldoende betrokken voelen of niet voldoende betrokken wensen te zijn en dat hun loyaliteit voor en hun emotionele band met hun nationaliteit en cultuur van oorsprong voor alles komt. Als Vlaams-nationalist heb ik daar alle begrip voor. Ook voor mij is nationaliteit veel meer dan een identiteitsdocument van het grondgebied waar men toevallig verblijft. Dat men deze mensen, die zichzelf manifest en vrijwillig als vreemdeling willen profileren, per se stemrecht wil geven, vloekt met de politiek van veel te gemakkelijke nationaliteitsverwerving.

In de loop van het debat is bovendien al voldoende aangetoond dat stemrecht in geen enkel geval bijdraagt tot een verzachting van de grote vreemdelingenproblemen in ons land. Voorbeelden uit het buitenland en in het bijzonder uit Nederland hebben dat voldoende geïllustreerd. Het gaat dus om een politiek dossier dat in de eerste plaats de Franstaligen en in de tweede plaats een politiek minoritaire linkse strekking in Vlaanderen zeer goed uitkomt. Bijgevolg moet men maar de moed hebben ook in de titel van het wetsvoorstel zeer duidelijk te zijn. Het gaat om het stemrecht voor niet-Europese vreemdelingen die wel op ons grondgebied verblijven maar die zich om allerlei redenen niet willen assimileren en van wie de loyaliteit blijft uitgaan naar hun land van herkomst. Samengevat: kiesrecht voor niet-Europese vreemdelingen die weigeren de Belgische nationaliteit aan te vragen.

De heer Frank Creyelman (VL. BLOK). – Amendement 18 op de artikelen 2, 3 en 4 beoogt niet meer of minder dan de afschaffing van het wetsvoorstel. U weet dat het Vlaams Blok principieel gekant is tegen stemrecht voor vreemdelingen, zowel op nationaal, als op plaatselijk vlak. Voor het Vlaams Blok moet het stemrecht voorbehouden blijven aan de Vlamingen. Voor ons is het onaanvaardbaar dat vreemdelingen medezeggenschap krijgen in onze dorpen en steden en dan vooral in steden met veel vreemdelingen waar de positie van de Vlamingen in het gedrang komt. Ik denk

Indiens dans des réserves. Les étrangers en situation régulière peuvent très facilement participer à la vie politique. Au bout de trois ans ils peuvent déjà se faire naturaliser sans devoir apporter la preuve d'une intégration dans notre société ni parler notre langue.

L'octroi automatique du droit de vote communal aux étrangers est, après cette législation la plus souple du monde en matière de naturalisation, une étape de plus vers une société fragmentée où il n'est même plus nécessaire de s'intégrer. Chaque groupe ethnique et religieux risque ainsi de ne plus s'occuper que de ses propres intérêts.

L'instauration du droit de vote communal aggraverait la polarisation de la société et rendrait l'intégration plus difficile. Par cette proposition de loi on fait croire à tort aux étrangers qu'ils n'ont plus besoin de s'intégrer.

Pour le Vlaams Blok il importe que les étrangers s'intègrent dans la société flamande et qu'ils fassent avec les Flamands des choix qui vont dans l'intérêt général. La naturalisation doit être le couronnement d'une intégration réussie. Après seulement le citoyen flamand peut bénéficier des droits politiques liés à la citoyenneté.

Cette proposition de loi fait croire que l'intégration passe d'abord par l'exercice de tous les droits politiques. On veut mettre la charrue avant les bœufs. Pour le Vlaams Blok, les droits politiques sont subordonnés à l'intégration.

On invoque souvent toute sorte de traités internationaux pour considérer ce droit de vote communal comme généralement accepté alors que ce sont précisément les dispositions de droit international qui réservent le droit de vote aux citoyens. Diverses dispositions de la Convention européenne des droits de l'homme le montrent clairement.

Les partisans du droit de vote communal des étrangers se réfèrent souvent à l'adage No Taxation without Representation. Puisque les étrangers sont taxés ils doivent pouvoir décider de l'affectation de leurs impôts. Je voudrais pourtant savoir dans quelle mesure les étrangers visés par cette proposition paient effectivement des impôts et si le gouvernement aura l'audace de commander une analyse coûts-bénéfices objective.

La Wallonie coûte chaque année cinq milliards à la Flandre. Pourquoi ne pas calculer combien coûtent les étrangers non européens ?

Les partisans du slogan No Taxation without Representation feraient bien d'en trouver un autre.

Les impôts sont la contrepartie des services rendus par l'État, par exemple l'entretien des routes. L'étranger – jusqu'à preuve du contraire – paie ces impôts et bénéficie des mêmes services.

Pour toutes ces raisons, notre groupe dépose cet amendement afin de saborder cette proposition de loi qu'on veut imposer, contre la volonté des Flamands, pour les basses raisons électoralistes qu'on connaît : la gauche espère remonter dans les grandes villes grâce aux votes des étrangers. Cela me rappelle la lutte pour le droit de vote des femmes. Les socialistes y étaient opposés car ils craignaient qu'il ne leur fasse perdre des voix. Ils craignent à présent de ne plus obtenir assez de voix sans les votes des étrangers.

hierbij aan sommige Brusselse gemeenten waar Vlamingen nu al bijna als indianen in reservaten moeten leven, wonen en werken. Vreemdelingen die hier wettig verblijven, kunnen op een zeer eenvoudige manier aan de politieke instellingen van ons land deelnemen. Al na drie jaar kunnen ze zeer gemakkelijk de politieke nationaliteit verwerven zonder dat ze blijk moeten geven van integratie in onze samenleving. Ze moeten zelfs niet eens meer onze taal spreken. De drempel om via verkiezingen deel te nemen aan het politieke leven ligt dus bijzonder laag. Meer zelfs, nergens ligt de drempel tot naturalisatie zo laag als in ons land.

Het automatisch verlenen van gemeentelijk stemrecht aan vreemdelingen naast deze meest soepele nationaliteitswetgeving ter wereld is een verdere stap naar een gefragmenteerde samenleving waarin men zich helemaal niet hoeft te integreren. Het gevaar bestaat dat elke etnische en religieuze groep alleen nog voor de eigen belangen zal opkomen. De invoering van het gemeentelijk stemrecht zal de samenleving verder polariseren en de integratie bemoeilijken in plaats van ze te vergemakkelijken. Dit wetsvoorstel geeft het verkeerde signaal dat integreren niet langer noodzakelijk is om in de samenleving te worden opgenomen.

Het Vlaams Blok is geen voorstander van die gefragmenteerde samenleving. Voor ons is het belangrijk dat de vreemdelingen geïntegreerd worden in de Vlaamse samenleving en dat ze samen met de Vlamingen keuzes maken die het algemeen belang van onze samenleving ten goede kunnen komen. De naturalisatie moet het sluitstuk zijn van een geslaagde integratie en pas dan kan de Vlaamse staatsburger de politieke rechten genieten die verbonden zijn met het staatsburgerschap.

Dit wetsvoorstel hanteert het idee dat vreemdelingen eerst alle politieke rechten moeten hebben om zich nadien beter te kunnen integreren. Dat is het paard achter de wagen spannen. Het Vlaams Blok pleit voor politieke rechten door integratie in plaats van integratie door politieke rechten zoals hier wordt beoogd. Individuen kunnen enkel en alleen Vlaams staatsburger worden en daarmee alle politieke rechten verwerven als ze zich aanpassen aan onze cultuur, onze leefgewoonten en onze wetten. Vaak worden allerhande internationale verdragen over de mensenrechten aangehaald om het gemeentelijk stemrecht als algemeen aanvaard en wenselijk te beschouwen. Nochtans zijn het precies internationaalrechtelijke bepalingen die het stemrecht voorbehouden aan de eigen staatsburgers. Uit diverse bepalingen van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens blijkt dit overigens overduidelijk.

Tenslotte verwijzen de voorstanders van het gemeentelijk vreemdelingenstemrecht geregeld naar het bijna zeurderige adagium *No Taxation without Representation*, geen belastingen zonder inspraak. Vreemdelingen betalen belastingen, dus moeten ze volgens de voorstanders inspraak krijgen in de aanwending van de belastingen. Ik zou in de eerste plaats wel willen weten hoeveel de bijdrage tot de belastingen is van deze groep die met het vreemdelingenstemrecht wordt geïntegreerd. Ik zou wel eens willen weten of de grote groepen niet-Europese vreemdelingen daadwerkelijk iets bijdragen tot de belastingen. Ik vraag me zelfs af of de regering het lef heeft om hierover een objectieve kosten-batenanalyse te laten

Pour un succès électoral éphémère on opprimerà encore davantage la majorité flamande de ce pays.

M. le président. – Je rappelle que le temps de parole consacré aux amendements est limité à cinq minutes.

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – *Je voudrais faire une remarque à propos de l'article 2. La semaine dernière, lors de la discussion générale, nous avons présenté nos arguments justifiant de lier le droit de vote à la nationalité. Je ne les répéterai pas mais je voudrais me placer un instant dans la logique des auteurs de la proposition. Ils pensent qu'elle vise à favoriser l'intégration des étrangers.*

En y regardant de plus près on se rend compte que l'intégration dans la commune n'est même pas l'objectif de la proposition. Pour obtenir le droit de vote l'intéressé doit avoir sa résidence principale dans la commune. Pourquoi ne pas exiger qu'il y soit domicilié ? En outre, il est exigé que l'intéressé séjourne depuis au moins cinq ans de manière ininterrompue dans notre pays mais non dans la commune alors que l'intégration dans la commune serait pourtant l'objectif poursuivi.

Le fait que les auteurs ne lient pas le droit de vote à la

uitvoeren.

Wallonië kost aan Vlaanderen jaarlijks vijf miljard. Waarom wordt er geen kostprijsberekening gemaakt van de niet-Europese vreemdelingen? Als men durft berekenen wat de Walen aan Vlaanderen kosten, moet men ook durven te berekenen wat de vreemdelingen ons kosten. Als dat niet gebeurt, dan zou men dit zelfs een vorm van discriminatie kunnen noemen. Wij zijn alleszins vragende partij voor een dergelijke studie. We zijn er ook van overtuigd dat de *No Taxation without Representation*-roepers vlug naar een andere slogan zullen moeten overstappen.

Ik had het over belastingen en belastingen gaan niet over stemrecht, maar over een dienstenverhouding tussen de staat en zijn bevolking. De burger betaalt belastingen in ruil voor bepaalde diensten, onder meer het aanleggen en onderhouden van wegen, het handhaven van orde en gezag, het gerechtelijk apparaat. De vreemdeling betaalt die belastingen ook – tenminste tot het tegendeel is bewezen – en hij krijgt ook dezelfde diensten.

Om al deze diverse redenen diende onze fractie dit amendement in dat ertoe strekt het wetsvoorstel te kelderen. Een dergelijk principieel verkeerd wetsvoorstel om platte electorale redenen tegen de wil van de grote meerderheid van de Vlamingen doordrukken, is fundamenteel oneerlijk. Die platte electorale reden kent iedereen. Links wil zijn tanende aanhang in de grote steden opvijzelen met de stemmen van de vreemdelingen. Meer beoogt men met dit wetsvoorstel niet. Voor links is een dergelijke tactiek niet nieuw. Het doet denken aan de strijd voor het vrouwenkiesrecht, waar links tegen was, maar om dezelfde reden voor deze tactiek koos. Toen vreesden de socialisten dat het vrouwenstemrecht hen zetels zou kosten en nu vrezen ze zonder de stemmen van de vreemdelingen niet meer aan voldoende stemmen te komen. Ze gebruiken dus dezelfde tactiek, maar er gaat eenzelfde vrees achter schuil, namelijk de vrees om de macht en de profijten te verliezen.

Dit wetsvoorstel duwt de Vlaamse meerderheid in dit land verder in de verdrukking. Dit alles omwille van een kortstondig links verkiezingssucces.

De voorzitter. – Ik herinner eraan dat de spreektijd voor amendementen en artikelen vijf minuten is.

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – Ik wens een opmerking te maken over artikel 2. Vorige week hebben we in de algemene bespreking beargumenteerd waarom we menen dat het stemrecht aan de nationaliteit moet worden gekoppeld. Ik zal deze argumenten niet herhalen, maar ik zou me toch even in de logica van indieners van het voorstel willen plaatsen. Ze zijn met name van oordeel dat het voorstel tot doel heeft de integratie van de vreemdeling te bevorderen.

Ik had al bedenkingen bij de haalbaarheid van deze doelstelling, maar bij nader inzien heeft het voorstel niet eens de bedoeling om de integratie in de gemeente te bevorderen. Als voorwaarde om stemrecht te verkrijgen voor gemeenteraadsverkiezingen wordt bijvoorbeeld vereist dat de betrokkene zijn hoofdverblijfplaats heeft in de gemeente. Een eerste vraag is waarom men afwijkt van het traditionele 'ingeschreven zijn op de domicilielijst van de gemeente.' Voorts wordt wel een onafgebroken verblijf in België van vijf jaar vereist, maar niet in de gemeente, terwijl de integratie in

nationalité et n'exigent aucune forme de séjour stable dans une commune pour obtenir ce droit prouve que l'objectif d'intégration n'est pas exigé dans la formulation de l'article 2.

M. Wim Verreycken (VL. BLOK). – *L'amendement n° 16 est très long et vise à remplacer l'ensemble de la proposition par un Code de la citoyenneté. Le texte de ce Code a été rédigé sous la précédente législature par notre collègue Van Steenberge qui montré en commission qu'il tient la route.*

Un élément essentiel de ce document est qu'il définit la citoyenneté comme l'appartenance à une des trois communautés. La proposition de loi au contraire n'exige pas cette appartenance pour obtenir le droit de vote, il suffit d'avoir été présent dans notre pays. L'étranger ne doit ni comprendre la situation, ni saisir la culture ni même parler une des trois langues nationales. Certes, le Conseil d'État ne l'exige pas non plus mais je reste persuadé que la maîtrise de la langue est une condition fondamentale de participation à la vie sociale.

Les auteurs de la proposition ne jugent pas nécessaire que l'intéressé ait séjourné cinq ans dans la commune, il peut avoir séjourné n'importe où dans le pays.

Le Code de la citoyenneté part du principe que l'étranger doit s'intégrer dans la société locale, doit maîtriser la langue et connaître les lois. Celui qui ignore ou ne comprend pas les lois tombe presque automatiquement dans l'illégalité.

C'est pourquoi cet amendement vise à remplacer l'ensemble de la proposition par un Code de la citoyenneté. Il révèle en outre la philosophie profonde de la proposition qui n'exige pas qu'un étranger fasse partie d'une communauté, qui le considère comme une donnée économique interchangeable. Pour le groupe Vlaams Blok, chaque personne, où qu'elle soit dans le monde, a une plus-value culturelle. Cette plus-value ne peut s'exprimer que si on comprend la culture et maîtrise la langue.

Tout cela prouve l'importance capitale de cet amendement. Il pourra éventuellement être à nouveau abordé au Sénat dans un autre contexte parce qu'on finira très probablement par nous donner raison, mais trop tard.

M. Didier Ramoudt (VLD). – *J'ai déposé l'amendement 214 parce qu'en tant que mandataire politique, je me sens*

de gemeente toch de doelstelling zou zijn.

Het feit dat de indieners het stemrecht niet koppelen aan de nationaliteit en daarenboven geen enkele vorm van stabiel verblijf in een gemeente eisen om stemrecht te hebben in die gemeente, bewijst dat de doelstelling van de integratie niet geëist wordt in de tekst van artikel 2.

De heer Wim Verreycken (VL. BLOK). – Amendement 16 is een zeer lang en uitgebreid amendement, dat ertoe strekt het hele wetsvoorstel te vervangen door een Wetboek Staatsburgerschap. De tekst van dit Wetboek is nog in de vorige legislatuur uitgeschreven door onze collega Van Steenberge. Ze heeft dat wetboek in de plenaire vergadering en in de Commissie voor de Justitie van de Senaat verdedigd en aangetoond dat dit zeer degelijk in elkaar steekt.

Heel belangrijk in dit document is dat het staatsburgerschap wordt omschreven als het behoren tot een van de drie gemeenschappen. Dat is een van de dingen die dit wetsvoorstel op de helling zet, want volgens de indieners hoeft een vreemdeling niet tot een gemeenschap te behoren om stemrecht te bekomen en hoeft hij hier enkel even aanwezig te zijn geweest. Hij hoeft niet te begrijpen hoe de situatie is, hij moet de cultuur niet vatten en niet eens een van de drie landstalen spreken. Ik weet dat de Raad van State dat ook niet eist, maar ik blijf ervan overtuigd dat de taalbeheersing een van de basisvereisten is om te kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.

Zoals collega Vandenberghe daarnet zei, vinden de indieners het niet eens nodig dat de vreemdeling vijf jaar in een gemeente heeft verbleven, een verblijf ergens in het land volstaat. Als een vreemdeling vijf jaar in Eupen-Malmedy heeft gewoond en daar enkel Duits heeft gesproken, dan mag hij ook in Charleroi stemmen, zonder dat hij enig begrip heeft van de lokale cultuur waarin hij zich zou moeten integreren.

Het Wetboek Staatsburgerschap gaat uit van de filosofie dat de vreemdeling zich moet integreren in de lokale samenleving, dat hij de taal moet beheersen en de wetten moet kennen. Wie de wetten niet kent, kan ze onmogelijk als cultuureigen beschouwen en ze respecteren. Bijna automatisch gaat hij in de onwettigheid, omdat hij de wetten niet kan lezen en dus niet begrijpt.

Dat is de reden waarom dit amendement het hele voorstel wil vervangen door een Wetboek Staatsburgerschap. Tegelijk verwijst het naar de diepere achtergrond van dit wetsvoorstel dat niet meer eist dat een vreemdeling tot een gemeenschap behoort. Het beschouwt een mens als een inwisselbaar economisch gegeven, dat men overal kan inplanten. Hij hoeft de taal of de cultuur niet te kennen, als hij werk heeft, zal hij wel functioneren. Voor de Vlaams-Blokfractie heeft elke mens, gelijk waar ter wereld, een cultuurmeerwaarde. Die meerwaarde kan alleen maar tot uiting komen als men de cultuur begrijpt en de taal beheerst.

Uit dit alles blijkt dat dit amendement enorm fundamenteel is. Het kan in een andere context mogelijk opnieuw ter sprake komen in deze Senaat, omdat wij hoogstwaarschijnlijk, maar dan te laat, gelijk zullen krijgen.

De heer Didier Ramoudt (VLD). – Ik heb amendement 214 ingediend omdat ik me persoonlijk als politieke mandataris

personnellement préjudicié sur le plan de la communication. Si la proposition est votée, nous partirons au combat électoral à armes inégales. Nous devons pouvoir communiquer avec nos électeurs potentiels. Or une grande partie des allochtones ne comprendront pas mon message.

Le Conseil d'État a émis des réserves sur mon amendement parce que le droit de vote ne s'exerce pas « dans une communauté » mais bien au niveau de la commune. Les communes sont certes toutes situées dans une région linguistique mais elles ne relèvent pas toutes d'une Communauté. Aussi adapterai-je mon amendement.

Des programmes de candidats allochtones seront vendus à la communauté allochtone dans leur langue, lui apportant ainsi un message parlant. Cette communauté n'aura sans doute que faire de moi étant donné qu'elle ne comprend pas ma langue.

Je tiens à ce que les électeurs potentiels puissent au moins comprendre un message rédigé dans ma langue. Si j'avais le droit de vote communal en Russie et qu'un Belge figurait sur les listes, je voterais bien entendu pour lui. On donne un avantage électoral à un groupe auquel je n'appartiens pas. Le principe d'égalité est ainsi violé. C'est pourquoi je demande qu'on vote cet amendement.

Au point c de l'article 2 on demande que l'allochtone qui souhaite voter signe une déclaration dans laquelle il s'engage à respecter la Constitution et la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales. On suppose donc qu'il comprend les textes. Le législateur contraint l'allochtone à faire une fausse déclaration puisqu'il ne comprend pas ce qu'il signe.

J'adapterai mon amendement en fonction des remarques du Conseil d'État. Je ferai en sorte que l'électeur potentiel puisse comprendre mon message électoral.

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – *Dans son avis, le Conseil d'État a une approche juridique formelle de l'amendement. Quiconque a suivi le débat comprend toutefois que la formulation de cet amendement était l'ultime moyen de soulever à nouveau le problème de l'intégration. N'ayant pu traiter en même temps le droit de vote et la loi sur la nationalité, nous n'avons pu davantage discuter de l'exigence linguistique au moment voulu.*

Sur le plan juridique formel, l'exercice du droit de vote ne peut à mon sens être soumis à la connaissance effective de la langue. Selon la jurisprudence des années 80, même les candidats ne peuvent être soumis à une épreuve linguistique. La Cour d'arbitrage avait tranché dans le même sens dans cette affaire qui avait fait du bruit à l'époque. La connaissance de la langue peut donc difficilement être imposée aux électeurs. Le véritable objectif de l'amendement est d'exiger une forme de volonté d'intégration. Cette volonté

benadeeld voel op het vlak van de communicatie. Als het migrantenstemrecht wordt goedgekeurd, trekken we met ongelijke middelen naar de verkiezingsstrijd. We moeten kunnen communiceren met onze potentiële kiezers. Ik zal mijn programma niet kunnen uitleggen aan een groot gedeelte van de allochtone gemeenschap. Ik word dus ongelijk behandeld.

De Raad van State maakt in zijn advies op mijn amendement bezwaar omdat het stemrecht niet 'binnen een gemeenschap', maar wel op het niveau van de gemeente wordt uitgeoefend. De gemeenten zijn weliswaar allemaal gelegen in een taalgebied, maar ze behoren niet allemaal tot een gemeenschap. Ik zal dan ook mijn amendement aanpassen.

Programma's door kandidaten van allochtone afkomst zullen verkocht worden aan de allochtone gemeenschap in hun taal. Mevrouw Bousakla en mevrouw Pehlivan zullen waarschijnlijk in het Turks of het Marokkaans met hun gemeenschap communiceren. Die gemeenschap zal voor hen willen stemmen, omdat zij een boodschap brengen op een manier die hen aanspreekt. Aan mij zullen ze waarschijnlijk geen boodschap hebben, omdat ze mijn taal niet begrijpen. Zij kennen misschien geen Nederlands, Frans of Duits.

Ik sta erop dat de potentiële stemgerechtigden toch op zijn minst een boodschap in mijn taal moeten kunnen begrijpen. Indien ik stemrecht voor de gemeenteraadsverkiezingen zou hebben in Rusland en er staat een Belg op de lijst, dan zou ik uiteraard voor die Belg kiezen. Er wordt een electoraal voordeel gegeven aan een groep van mensen waartoe ik niet behoor. Het gelijkheidsbeginsel is geschonden. Daarom vraag ik om dit amendement goed te keuren.

In punt c van artikel 2 wordt gevraagd dat de allochtoon die wil stemmen een verklaring ondertekent waarin hij er zich toe verbindt de Grondwet en het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden na te leven. Er wordt dus verondersteld dat hij die teksten begrijpt. De Belgische Grondwet is immers niet vertaald in het Arabisch, Turks, Chinees of noem maar op. De wetgever verplicht de allochtoon in feite een valse verklaring te ondertekenen, aangezien hij de teksten niet begrijpt.

Ik zal mijn amendement aanpassen aan de opmerkingen van de Raad van State. Ik wil ervoor zorgen dat de potentiële kiezer mijn verkiezingsboodschap kan begrijpen.

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – De Raad van State huldigt met zijn advies een formeel juridische benadering van het amendement. Iedereen die het debat heeft gevolgd, begrijpt echter dat de formulering van dit amendement de noodweg was om het probleem van de integratie opnieuw aan de orde te stellen. Omdat wij het stemrecht en de nationaliteitswet niet tegelijkertijd konden behandelen, hebben wij evenmin de taalvereiste op het geschikte ogenblik kunnen bespreken.

Formeel juridisch gesproken kan de uitoefening van het stemrecht mijns inziens niet aan de effectieve kennis van de taal worden onderworpen. Met toepassing van de rechtspraak van de jaren tachtig kunnen zelfs kandidaten niet aan een taalproef worden onderworpen. De zaak die toen politiek ophef heeft gemaakt, werd in dezelfde zin door het Arbitragehof beslecht. De kennis van de taal kan dus moeilijk aan de kiezers worden opgelegd. De echte doelstelling van het

et la possibilité d'intégration passent par une connaissance de la langue suffisante pour participer à la vie de la société.

Le Conseil d'État a regardé le texte comme s'il s'agissait d'une photo. Pour comprendre un tableau, il faut pouvoir discerner ce que cache la toile. Cela vaut aussi pour l'interprétation approfondie de textes de loi. Si le Conseil d'État ne s'était pas limité à l'aspect formel juridique, il aurait pu saisir le sens de l'amendement.

M. Wim Verreycken (VL. BLOK). – *Cet amendement aurait dû être superflu. Il est logique qu'un électeur comprenne la langue des programmes électoraux. Sans comprendre la langue du pays hôte il est impossible de s'intégrer ou de comprendre la législation.*

Même l'État fédéral estime que la connaissance des langues est non seulement utile pour s'intégrer sur le marché de l'emploi mais aussi pour bien comprendre la culture.

Ceux qui veulent aujourd'hui accorder le droit de vote aux électeurs frais émoulus sans exiger la connaissance de la langue régionale donnent un chèque en blanc aux partisans d'Abou Jahjah. Celui-ci estimait que l'arabe devait devenir la quatrième langue nationale. Selon les partisans de la proposition, les nouveaux électeurs devraient seulement comprendre la langue que manient les partis islamiques pour déstabiliser notre société. Un étranger parfaitement intégré, Chokri Mahassine, député flamand, a dit qu'il était essentiel de connaître la langue du pays. Il adhère donc totalement à la logique que je défends.

Dans la revue Vlaams Jurist Vandaag l'avocat Peter Callens dit à propos de la naturalisation qu'il faut mettre en balance l'intérêt particulier du demandeur et l'intérêt général et il ajoute que l'État ne doit nullement se sentir obligé d'accorder la naturalisation à ceux qui ne parlent pas la langue de la région.

Cette opinion n'émane pas du Vlaams Blok mais d'une revue qui fait autorité. Quoi qu'en dise le Conseil d'État, nous ne devons pas accorder le droit de vote aux gens qui ne parlent pas la langue de la région. L'intérêt général exige qu'on maîtrise cette langue pour pouvoir fonctionner dans notre société.

Même les organisations qui veulent encourager l'entreprenariat ethnique considèrent la connaissance des langues comme essentielle. Le Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen a d'ailleurs mis sur pied un projet d'apprentissage des langues pour les futurs entrepreneurs alloctones, en collaboration avec le Centrum voor taal en migratie de la KUL, un projet subsidié par le Fonds social européen. Il existe également en Flandre des centres qui dispensent des cours de néerlandais pour adultes. Les occasions d'apprendre la langue ne manquent donc pas.

Cet amendement n'est pas un luxe. Il résulte d'une réflexion logique orientée vers le futur et qui respecte la propre culture. Une réflexion qu'on ne doit pas attendre des auteurs de la proposition. J'appréhende donc le sort qui sera réservé à cet amendement mais je persiste à dire que celui qui veut pouvoir élire nos représentants doit nécessairement

amendement is te eisen dat er een vorm van integratiewil aanwezig is. Die wil en de mogelijkheid tot integratie drukken zich dan uit in een voldoende kennis van de taal om aan de samenleving deel te nemen.

De Raad van State heeft naar de wettekst gekeken als naar een foto. Om een foto of een schilderij te doorgronden, ook als het om zeer absurde kunst gaat, moet men echter ook achter het doek kunnen kijken. Dat geldt ook voor de grondige interpretatie van wetteksten. Mocht de Raad van State niet op het formele juridische vlak zijn gebleven, dan had hij de betekenis van dit amendement wel kunnen vatten.

De heer Wim Verreycken (VL. BLOK). – Dit amendement zou overbodig moeten zijn. Het is de logica zelf dat we eisen dat iemand die deelneemt aan de verkiezingen, de taal begrijpt waarin de programma's van de partijen worden aangeboden. Wie de taal van het gastvolk niet begrijpt, kan zich onmogelijk integreren, kan onmogelijk de regelgeving begrijpen.

Zelfs de federale overheid ziet dit in, want de beginzin van de webstek van Selor, het selectiebureau van de federale overheid, luidt: "U hebt het allicht vaker gemerkt: talenkennis is in België een must om in aanmerking te komen voor een baan." Die zin slaat niet alleen op overheidsbetrekkings; dat leert de rest van de tekst. Wat waar is om mee te tellen op de arbeidsmarkt, is des te meer waar voor het goed begrip van de cultuur.

Wie vandaag stemrecht wil verlenen zonder te eisen dat de nieuwbakken kiezers de taal kennen van het landsgedeelte waar ze hun stemrecht zullen uitoefenen, verleent een vrijbrief aan de Abou Jahjah's van deze wereld. Abou Jahjah verklaarde immers dat Arabisch eigenlijk de vierde landstaal zou moeten zijn. De nieuw verhoopte kiezers mogen volgens de voorstanders van het voorstel enkel de taal begrijpen die moslimpartijen gaan hanteren om uw en mijn samenleving te ontwrichten. Een perfect geïntegreerde buitenlander, Chokri Mahassine, Vlaams volksvertegenwoordiger, zei dat de kennis van de landstaal de allereerste voorwaarde is om in een samenleving te functioneren. Hij sluit zich dus volledig aan bij de logica die ik voorsta.

De advocaat Peter Callens schreef in *Vlaams Jurist Vandaag* een commentaar over de nationaliteitsverwerving. De analogie met het voorliggende wetsontwerp zal onmiddellijk duidelijk zijn: "Wanneer een vreemdeling verzoekt om nationaliteitsverwerving, dan moet de staat de afweging maken tussen het particuliere belang van de verzoeker en het algemeen belang. De staat hoeft zich daarbij geenszins verplicht te voelen het staatsburgerschap weg te geven aan mensen die de spreektaal niet spreken. Er is geen enkele juridische of morele regel die dit van ons verwacht."

Dit komt niet van een lid van het Vlaams Blok of uit een programma, maar uit een toonaangevend tijdschrift. We moeten het stemrecht dus niet weggeven aan mensen die de streektaal niet spreken, wat de Raad van State er ook van moge zeggen. Het algemeen belang vereist nu eenmaal dat we de streektaal moeten beheersen om in onze samenleving te kunnen meedraaien.

Zelfs de organisaties die het etnisch ondernemen willen aanzwengelen, zien in dat enkel taalkennis kan leiden tot een doelmatig handelen bij hun doelgroep. Het VIZO, het Vlaams

comprendre notre langue, sauf si nous préférons le chaos d'Abou Jahjah à l'ordre qui a toujours caractérisé notre société.

M. Philippe Mahoux (PS). – J'ignore le sort qui sera réservé à cet amendement mais je tiens à rappeler la position de l'ensemble du groupe socialiste sur le fond du problème. La connaissance d'une langue est évidemment un facteur fondamental d'intégration, qu'il s'agisse des actes de la vie quotidienne ou des relations de voisinage. Dans nos trois communautés, l'enseignement est organisé sur la base des langues nationales, même s'il existe, sur le plan scolaire, des ouvertures à d'autres langues, d'ailleurs bienvenues puisque le multilinguisme est un atout pour nos concitoyens.

Par ailleurs, nul n'ignore qu'il subsiste dans notre pays une proportion relativement importante d'analphabètes. L'argument selon lequel il faudrait savoir lire et écrire pour jouir du droit de vote est donc irrecevable. Il s'agit d'une exigence discriminatoire. Cette logique nous ramènerait à un système capacitaire alors que nous avons résolument opté pour le suffrage universel. Bref, la connaissance d'une langue est incontestablement un facteur d'intégration mais, en aucun cas, elle ne peut être une condition de l'exercice du droit de vote.

M. Hugo Coveliers (VLD). – *Les avis du Conseil d'État sont très importants tant pour ce qu'on y trouve que pour ce qu'on n'y trouve pas. Nous appliquons deux poids et deux mesures car nous attendons de l'électeur qu'il connaisse la langue de la région où il habite alors que certains élus sont incapables de s'exprimer dans deux des trois langues nationales.*

Cet avis est très sérieux, y compris dans ses silences. Peut-être l'avis 36.216 du Conseil d'État sera-t-il souvent répété. Le point 2.2 précise : « Il s'ensuit que le législateur fédéral est compétent pour imposer la connaissance d'une langue déterminée pour l'obtention du droit d'être électeur ». Il en va de même pour être élu, même si l'avis ne le dit pas.

L'amendement donne à la notion de « communauté » un contenu différent de celui qu'a le concept constitutionnel de communauté. La remarque du Conseil d'État au point 2.3.3 est judicieuse : « Ce concept est en outre impraticable dans

Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen, heeft samen met het Centrum voor taal en migratie van de K.U.Leuven een project uitgewerkt dat een taaltraject ontwikkelt op het niveau van de anderstaligen die willen ondernemen. Het project kan zelfs rekenen op subsidies van het Europees Sociaal Fonds. Voorts bestaan er in Vlaanderen nog Centra voor basiseducatie en Centra voor volwassenenonderwijs die basis cursussen Nederlands aanbieden. Er zijn dus mogelijkheden genoeg om de streektaal te leren spreken en het zou strijdig zijn met de vaststellingen en waarnemingen van voornoemde organismen om geen taalkennis te eisen voor het kiezen van bestuurders en politieke vertegenwoordigers.

Dit amendement is dus geen luxe, geen uiting van verkrampde politieke incorrectheid, maar het resultaat van een logisch, toekomstgericht denken, met eerbied voor de eigen cultuur. Ik neem echter aan dat ik dit logische, toekomstgerichte denken niet zal mogen verwachten van de indieners van het wetsvoorstel. Ik vrees dus voor het lot van dit amendement, maar ik blijf erbij dat het voor onze samenleving van fundamenteel belang is dat iemand die hier wil komen wonen en onze vertegenwoordigers wil verkiezen, onze taal moet begrijpen, tenzij we de chaos van Abou Jahjah verkiezen boven de orde die onze samenleving altijd heeft gekenmerkt.

De heer Philippe Mahoux (PS). – *Ik wil nogmaals verwijzen naar de houding van de hele socialistische fractie wat de grond van de zaak betreft. De kennis van de taal is uiteraard een essentieel element van integratie, zowel in het dagelijks leven als in het buurtleven. In de drie gemeenschappen wordt het onderwijs georganiseerd in de eigen taal, maar staat het ook open voor andere talen. Kennis van verschillende talen is trouwens een troef.*

Er zijn in ons land heel wat analfabeten. Het gaat dus niet op te zeggen dat men moet kunnen lezen en schrijven om te mogen stemmen. Dat zou discriminerend zijn. Dat zou een systeem van bekwaamheidsvereisten invoeren, terwijl wij voor het algemeen stemrecht hebben gekozen. De kennis van de taal is onmiskenbaar een element van integratie, maar kan geenszins een voorwaarde voor kiesrecht zijn.

De heer Hugo Coveliers (VLD). – Adviezen van de Raad van State zijn erg belangrijk, zowel voor wat erin staat als voor wat er niet in staat. Wij werken met twee maten en twee gewichten omdat we van de kiezer verwachten dat hij de taal kent van de streek waar hij woont, terwijl sommige verkozenen in dit huis niet in staat zijn zich in twee van de drie landstalen uit te drukken.

Dit advies is zeer degelijk, ook in zijn stilzwijgen. Het is mogelijk dat het advies 36.216 van de Raad van State nog vaak zal worden herhaald. Punt 2.2 luidt: "Hieruit volgt dat de federale wetgever bevoegd is om de kennis van een bepaalde taal op te leggen om het actief kiesrecht te verkrijgen." Hetzelfde geldt ongetwijfeld voor het passief kiesrecht, al staat dat niet in het advies.

Bij het opstellen van het amendement werd aan het begrip 'gemeenschap' een andere inhoud gegeven dan het

les communes de la Région bilingue de Bruxelles-Capitale ». Il faudra tenir compte à l'avenir de cet avis lorsqu'il faudra trouver une solution pour les dispositions de la loi sur les circonscriptions électorales annulées par la Cour d'arbitrage.

Le Conseil d'État ajoute que « un candidat aux élections communales, lorsqu'il rédige un programme électoral ou s'adresse à ses électeurs potentiels, n'exerce pas une fonction administrative et ne participe pas non plus à l'élaboration d'un acte administratif. » J'attire votre attention sur les conséquences juridiques de cette définition, notamment dans certaines procédures en correctionnelle. « L'imposition à des particuliers de l'emploi d'une langue échappe tant à la compétence du législateur fédéral qu'à celle du législateur communautaire ». L'avis implique qu'une personne peut s'adresser dans n'importe quelle langue à ses électeurs potentiels. L'avis du Conseil d'État peut donc être lourd de conséquences.

Je voudrais par ailleurs mettre en évidence l'observation selon laquelle l'amendement n° 215, qui habilite le Roi à régler certains éléments relatifs à la connaissance de la langue, implique une délégation de pouvoir excessive. Le Conseil d'État estime toutefois que cette habilitation « n'est pas contraire au principe de légalité pour autant qu'elle soit définie de manière suffisamment précise et porte sur l'exécution de mesures dont les éléments essentiels sont fixés préalablement par le législateur ». Le Conseil d'État situe la technique de la délégation – les pleins pouvoirs en langage populaire – dans le cadre d'une théorie précise qui doit à mon sens s'appliquer dans tous les autres textes.

(M. Staf Nimmegeers, premier vice-président, prend place au fauteuil présidentiel.)

Il va de soi qu'une personne qui réside chez nous depuis cinq ans, qui est intégrée dans la communauté et veut assumer des responsabilités pour cette communauté doit au moins pouvoir en parler la langue. Cependant le Conseil d'État a raison de dire que cette évidence n'est pas si évidente quand on la coule dans un texte de loi. L'amendement de M. Ramoudt exprime bien le sentiment de ce qui vit dans la communauté mais nous devons tenir compte du droit formel qui est souvent très éloigné des normes prévalant au sein d'une communauté. Nous devons profiter du laps de temps qui s'écoulera entre l'examen au Sénat et à la Chambre pour adapter cet amendement.

Sans cet amendement, il est inutile de conserver dans la loi les dispositions sur la déclaration. Comment pourrait-on en effet tenir quelqu'un pour responsable d'une déclaration qu'il a signée mais qu'il ne comprend pas ? Quelle serait la sanction ?

M. Didier Ramoudt (VLD). – Affirmer qu'un analphabète ne

grondwettelijk begrip 'gemeenschap'. De opmerking van de Raad van State is terecht. Ik verwijs naar de overweging 2.3.3: "Dat begrip is bovendien onwerkbaar in de gemeenten van het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad." Met dit advies zal in de toekomst rekening moeten worden gehouden bij het vinden van een oplossing voor de wet op de kiesomschrijvingen die op basis van het arrest van het Arbitragehof werd vernietigd.

De Raad van State verklaart tevens dat "een kandidaat voor de gemeenteraadsverkiezingen, wanneer hij een verkiezingsprogramma opstelt of zich tot zijn potentiële kiezers richt, geen administratieve functie uitoefent of niet deelneemt aan de totstandkoming van een bestuurshandeling". Ik wijs op de juridische consequenties van deze definitie, onder meer in bepaalde correctionele procedures. "Het opleggen aan particulieren van het gebruik van een bepaalde taal behoort niet tot de bevoegdheid van de federale wetgever noch tot die van de wetgever van een gemeenschap". Het advies van de Raad van State betekent in feite dat iemand zich in gelijk welke taal tot zijn potentiële kiezers kan richten. De enige bepaling voor taalgebruik tussen particulieren is vervat in het Vlaams decreet over de relaties tussen werkgever en werknemer. Het advies van de Raad van State kan verregaande consequenties hebben. Dat zal in de toekomst nog blijken.

Voorts wijs ik op de terechte opmerking dat amendement 215 een volmacht impliceert. Het bepaalt dat aan de Koning de machtiging wordt gegeven om een aantal elementen over de taalkennis te regelen. Volgens de Raad van State is dat weliswaar niet in strijd met het legaliteitsbeginsel "voor zover de machtiging voldoende nauwkeurig is omschreven en betrekking heeft op tenuitvoerlegging van maatregelen waarvan de essentiële elementen voorafgaandelijk door de wetgever zijn vastgesteld". De Raad van State kadert de delegatietechniek – in de volksmond volmachten genoemd – in een duidelijk omschreven theorie, die volgens mij in alle andere teksten moet worden toegepast.

(Voorzitter: de heer Staf Nimmegeers, eerste ondervoorzitter.)

Het is dus een degelijk advies. Het is evident dat iemand die hier vijf jaar woont, leeft, werkt en geïntegreerd is in de gemeenschap en voor die gemeenschap verantwoordelijkheid wil nemen, ten minste de taal ervan moet kunnen spreken. De Raad van State heeft echter gelijk als hij stelt dat die evidentie niet zo evident is, wanneer ze in een wettekst wordt gegoten. Het amendement van de heer Ramoudt is een duidelijke verwoording van wat leeft in de gemeenschap, maar we moeten rekening houden met het formele recht, dat vaak veraf ligt van de normen die binnen een gemeenschap leven. We zullen moeten gebruik maken van de tijdspanne tussen de behandeling in de Senaat en in de Kamer om dit amendement aan te passen.

Zonder dit amendement kunnen we echter net zo goed de hele verklaring uit de wet laten. Hoe kunnen we immers iemand verantwoordelijk stellen voor een verklaring die hij heeft ondertekend, maar die hij niet begrijpt? Wat is dan de sanctie? Iemand die een eed aflegt, krijgt daar in principe een tolk bij, zoniet is de verklaring waardeloos.

De heer Didier Ramoudt (VLD). – Het is te simpel te stellen

peut comprendre la langue est trop simpliste. Un analphabète peut écouter et parler. M. Mahoux a tort de comparer les analphabètes à des personnes qui ne peuvent communiquer. Chacun doit au moins pouvoir comprendre et parler la langue. La communication doit être possible.

M. Philippe Mahoux (PS). – On ne peut évidemment pas superposer la situation d'un analphabète à celle d'une personne qui ne connaît que sa langue, et non celle de la communauté dans laquelle il vit. Communauté institutionnelle, s'entend, car il faut évidemment dénoncer toute dérive de nature communautariste.

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – *Le Conseil d'État a remis un avis important sur une proposition de loi déposée au parlement flamand et visant à imposer le néerlandais pour les communications et la propagande électorales. Selon le Conseil d'État, ce n'est pas de la compétence du parlement flamand. Nous devons dès lors transmettre d'urgence cet avis au Conseil d'État et à M. De Batselier : Dans la mesure où l'autorité publique subventionne les campagnes électorales, elle devrait en effet pouvoir y imposer un critère linguistique.*

Nous avons combattu durant des dizaines d'années pour parvenir à l'hégémonie linguistique au sens de l'article 4 de la Constitution. Cela signifie que le concept de région linguistique n'est pas une définition géographique mais un concept juridique qui impose que, dans le fonctionnement de l'autorité publique et dans les rapports entre l'autorité publique et les citoyens, la langue de la région soit la langue officielle et doive donc en recevoir le statut. Selon l'autre interprétation basée sur l'article de la Constitution traitant de la liberté linguistique ce n'est pas le cas. Cette jurisprudence est consignée dans des dizaines d'arrêts du Conseil d'État et de la Cour d'arbitrage.

Selon l'avis que nous venons de recevoir, ce serait une matière fédérale en vertu de l'article 8 de la Constitution. Nous devons donc aussi envoyer d'urgence une estafette au parlement flamand pour voir s'il est d'accord avec cet avis. C'est un différend que nous ne trancherons pas aujourd'hui mais dont prenons acte. À l'occasion du règlement du droit de vote aux élections communales pour les immigrés, cet avis remet en cause certains acquis en matière d'autonomie flamande.

M. Philippe Mahoux (PS). – Voilà qui va nous entraîner dans de beaux débats institutionnels ! Je voudrais m'assurer d'avoir bien compris, monsieur Vandenberghe. Vous dites que toute forme de communication de nature politique ou électorale devrait être faite dans la langue de la communauté ou de la région ? Je m'oppose évidemment à cela, quel que soit l'endroit du pays. Cette question touche au droit essentiel d'expression, pour autant que les propos respectent les valeurs démocratiques évidemment. On doit continuer à revendiquer pour chacun le droit de s'exprimer dans un processus électoral, selon son gré.

Ma seule interrogation réside dans le fait que vous établissez un parallèle entre les communications électorales financées et certaines obligations liées à l'emploi des langues. Je tiens à réaffirmer le principe de la liberté d'exercice des droits et devoirs politiques. Toute limitation, et donc aussi celles

dat een analfabeet de taal niet kan begrijpen. Een analfabeet kan luisteren en spreken. De heer Mahoux heeft dus ongelijk analfabeten te vergelijken met mensen die niet met elkaar kunnen communiceren. Iedereen moet minstens de taal kunnen begrijpen en spreken. Er moet communicatie mogelijk zijn.

De heer Philippe Mahoux (PS). – *Uiteraard kan men een analfabeet niet vergelijken met iemand die slechts zijn eigen taal kent en niet de taal van de gemeenschap waarin hij leeft. Ik heb het dan over de institutionele gemeenschap en niet over communautaristische ontsporingen.*

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – De Raad van State heeft op dit vlak een belangrijk advies gegeven. In het Vlaams Parlement is een voorstel van decreet ingediend om voor mededelingen en propaganda in kieszaken in Vlaanderen het Nederlands op te leggen. Volgens dit advies is het Vlaams Parlement daarvoor evenwel niet bevoegd. We moeten dit advies dan ook dringend aan het Vlaams Parlement en de heer De Batselier geven. In de mate dat de overheid de verkiezingscampagne subsidieert, zou de overheid daarvoor inderdaad een taalvereiste kunnen opleggen.

We hebben tientallen jaren strijd geleverd om de taalhegemonie in het licht van artikel 4 van de Grondwet te bereiken. Dat betekent dat het begrip taalgebied niet een geografische omschrijving is maar een juridisch begrip dat bepaalt dat voor de werking van de overheid en de betrekkingen van de overheid met de burgers de taal van het taalgebied de officiële taal is en dat statuut moet krijgen. Volgens de andere interpretatie op grond van het grondwetsartikel inzake taalvrijheid is dat niet het geval. Die rechtspraak is vastgelegd in tientallen arresten van de Raad van State en van het Arbitragehof.

Volgens het advies dat we nu gekregen hebben zou dit federale materie zijn, in het licht van artikel 8 van de Grondwet. We moeten het dan ook dringend met een ijlbode aan het Vlaams Parlement bezorgen om na te gaan of dat Parlement het daarmee eens is. Dat is een punt van discussie waarover we vandaag niet zullen beslissen maar waarvan we akte nemen. Naar aanleiding van de regeling van het gemeentelijk stemrecht voor migranten zet dit advies immers bepaalde zaken op de helling die al verworven zijn inzake Vlaamse autonomie.

De heer Philippe Mahoux (PS). – *Dat zal leiden tot interessante institutionele debatten. Heb ik u goed begrepen, mijnheer Vandenberghe, dat u beweert dat elke communicatie van politieke of electorale aard moet gebeuren in de taal van de gemeenschap? Daar ben ik tegen. Dit gaat over de vrije meningsuiting. Iedereen moet het recht blijven hebben om zich in kieszaken uit te drukken zoals hij wil.*

Ik heb dan ook vragen over de parallel die u trekt tussen gesubsidieerde electorale mededelingen en bepaalde verplichtingen inzake taalgebruik. Ik herinner aan het principe van de politieke rechten. Elke beperking daaraan, ook inzake taalgebruik, is strijdig met dit essentieel principe.

d'ordre linguistique, serait contraire à ce principe essentiel.

M. Hugo Coveliers (VLD). – *Il s'agit effectivement d'un débat particulièrement intéressant. Cet avis pourrait faire date dans l'histoire. Selon M. Mahoux il ne faut imposer aucune limite à la liberté d'expression politique. Les pouvoirs publics ne peuvent donc poser aucune condition, même s'ils assurent le financement. Cela nous amène à nous interroger sur les corrections que les pouvoirs publics peuvent apporter à la liberté d'expression totale. Je signale que dans notre pays il existe déjà quelques lois qui limitent la liberté d'expression.*

M. Philippe Mahoux (PS). – *J'ai très clairement exclu l'expression de propos ou de programmes contraires aux valeurs fondamentales ; cela est d'ordre public, d'ailleurs. Que ceux qui considèrent que les propos délibérément racistes ou négationnistes ne sont pas contraires à l'ordre public se grattent. Par contre, on doit refuser toute autre limitation du droit d'expression dans un processus électoral lorsqu'il n'est pas contraire aux libertés fondamentales, et notamment en matière linguistique.*

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – *Les points de départ sont connus et différents. Le débat a commencé dans les années septante lorsqu'on s'est demandé si on pouvait imposer un critère linguistique aux conseillers communaux, puis aux échevins et bourgmestres de la région de langue néerlandaise. Les intéressés refusaient en effet de prêter serment et d'intervenir en néerlandais. La jurisprudence est limpide. Elle ne s'est pas fondée sur l'article de la Constitution invoqué pour la liberté d'emploi des langues mais sur l'article 4 de la Constitution qui concerne le concept de région linguistique. Il s'agit d'une notion juridique qui implique des droits et des devoirs. Le Conseil d'État ne se réfère toutefois pas à cet article dans son avis. Quand il s'adresse à l'électeur, un candidat peut certes parler la langue de son choix. Je me demande toutefois si le Parlement flamand et le Parlement de la Communauté française ne peuvent imposer de critères linguistiques lorsqu'il s'agit de dépenses électorales financées par les pouvoirs publics.*

C'est précisément sur ce point qu'on discute toujours à propos de la présence dans notre pays d'étrangers qui doivent a priori être traités correctement. Nous vivons dans une société multiculturelle mais faut-il pour autant que l'État de droit devienne multiculturel ? Nous disons oui à une société multiculturelle mais non à un État de droit multiculturel. Les critères linguistiques ont dans notre pays une certaine dimension historique qui a une origine historique et qui n'est pas dirigée contre l'une ou l'autre communauté. Je continue à formuler des réserves quant à un débat sur la question de savoir si le financement des dépenses électorales peut être lié à d'éventuels critères linguistiques.

M. Didier Ramoudt (VLD). – *Mon sous-amendement à l'amendement 214 est une concession à l'avis du Conseil*

De heer Hugo Coveliers (VLD). – Dit is uiteraard een bijzonder interessant debat. Het bewuste advies zou dan ook historie kunnen maken. De opmerking van de heer Mahoux komt erop neer dat er geen grenzen mogen worden gesteld aan de politieke vrije meningsuiting, voor zover dat geen pleonasme is. De overheid mag dus geen voorwaarden stellen, ook al zorgt ze voor de financiering en is de privé financiering grotendeels uitgesloten. Daarmee rijst de vraag welke correcties de overheid mag aanbrengen aan de absolute vrije meningsuiting. Ik wijs er op dat er in ons land al enkele wetten zijn die de vrije meningsuiting beperken.

De heer Philippe Mahoux (PS). – *Ik heb duidelijk de uitspraken uitgesloten die ingaan tegen de fundamentele waarden, wat trouwens de openbare orde raakt. Zij die menen dat racistische of negationistische uitlatingen niet tegen de openbare orde ingaan, moeten zich voor die opvatting maar verantwoorden. Anderzijds ben ik gekant tegen andere beperkingen aan de meningsuiting, met name als taalvereisten worden opgelegd.*

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – De uitgangspunten zijn bekend en zijn verschillend. De discussie is in de jaren zeventig begonnen met de vraag of een taalvereiste kon worden gesteld aan de gemeenteraadsleden, daarna aan de schepenen en de burgemeesters van het Nederlandse taalgebied. De betrokkenen weigerden immers de eed af te leggen en hun uiteenzettingen te houden in het Nederlands. Ik heb op al die processen gepleit. De rechtspraak is klaar en duidelijk. Ze is niet vertrokken van het grondwetsartikel dat wordt ingeroepen in verband met de vrijheid van taalgebruik, maar van artikel 4 van de Grondwet dat gaat over het begrip taalgebied. Dat begrip is een juridische notie die rechten en verplichtingen tot gevolg heeft. De Raad van State verwijst in zijn advies echter niet naar dit artikel. Ik herinner mij dat in het Vlaams Parlement initiatieven werden genomen om bepaalde vormen van officiële kiespropaganda aan de taalvereiste te onderwerpen. Op de vraag of de kandidaat de ene of de andere taal moet gebruiken als hij zich tot de kiezer wendt, kunnen wij ons uiteraard niet uitspreken. Elke kandidaat kan de taal spreken die hij wenst. Ik vraag mij echter af of het Vlaams Parlement en het Parlement de la Communauté française geen taalvereiste kan stellen als het gaat om verkiezingsuitgaven die door de overheid worden gefinancierd.

Dat is nu juist het punt waarover er altijd discussie is in verband met de aanwezigheid van vreemdelingen in ons land die a priori correct moeten worden behandeld. We leven in een multiculturele samenleving maar de vraag is of dat tot consequentie moet hebben dat we ook de rechtsstaat multicultureel moeten maken. Wij zeggen ja tegen een multiculturele samenleving, maar niet tegen een multiculturele rechtsstaat. De taalvereiste heeft in ons land een bepaalde politieke dimensie die historisch is gegroeid en die niet is gericht tegen deze of gene gemeenschap. Ik blijf voorbehoud maken in verband met een verder debat omtrent de idee dat financiering van verkiezingsuitgaven kan worden gekoppeld aan eventuele taalvereisten.

De heer Didier Ramoudt (VLD). – Mijn sub-amendement op amendement 214 is een tegemoetkoming aan het advies

d'État qui considère qu'un électeur potentiel n'appartient pas à une communauté linguistique et certainement pas dans la région de Bruxelles-Capitale. Ce sous-amendement impose donc à l'électeur potentiel de déclarer qu'il maîtrise, parle, comprend, écrit ou lit une des trois langues nationales.

M. Hugo Coveliers (VLD). – *Nous en revenons ainsi au texte originel de M. Mahoux.*

M. Yves Buysse (VL. BLOK). – *L'amendement n° 213 se base sur l'idée que l'octroi du droit de vote à des personnes qui n'ont pas notre nationalité est inacceptable par principe pour le Vlaams Blok. En son temps déjà nous avons combattu bec et ongles l'octroi aux ressortissants européens du droit de vote aux élections communales, pour des raisons de principe et pour les conséquences que cela aurait pour les Flamands à Bruxelles et dans le Brabant flamand. Les partisans de cet « Euro-droit de vote » pouvaient alors invoquer la circonstance atténuante de l'application du principe de réciprocité. En effet nos compatriotes qui résident dans un autre État de l'Union européenne peuvent y exercer leur droit de vote. Il n'est pas question de réciprocité dans la proposition qui nous occupe. La légitime exigence de l'opposition d'inscrire une condition de réciprocité dans la proposition a été accueillie par les auteurs avec hauteur et même avec des comparaisons ridicules et impertinentes. L'introduction du principe de réciprocité comme condition à l'octroi du droit de vote lèverait pourtant parfaitement une partie de la légitime résistance de la majorité de l'opinion publique contre cette proposition. Ceux qui au cours des semaines et des mois écoulés n'ont pas vécu sur une île déserte mais sont allés à la rencontre des gens auront certainement retenu de leurs contacts avec l'électeur que le manque de réciprocité était un des principaux arguments contre le droit de vote des étrangers. Ils auront entendu dire, peut-être à tort et à travers, que celui qui va habiter là-bas ne peut pas non plus compter sur le droit de vote. Cela se dit même au marché d'Izegem, madame Vanlerberghe.*

L'introduction du principe de réciprocité comme condition au droit de vote communal pour les étrangers n'est pas une proposition très originale et n'est pas non plus un argument théorique irréalisable. Nous suivrions en effet le bon exemple donné par un certain nombre de pays européens. On a déjà évoqué la réglementation espagnole. L'article 13, §2 de la constitution espagnole dispose en effet que le droit de vote aux élections communales peut être octroyé aux étrangers dans des conditions de réciprocité instaurée par un traité ou une loi. Jusqu'à présent cela n'a concerné que la Norvège. Le Portugal connaît la même obligation de réciprocité, ce qui a valu aux ressortissants de l'Argentine, d'Israël, de Norvège, du Pérou et de l'Uruguay de s'y voir reconnaître le droit de vote après trois ans de résidence et l'éligibilité après cinq ans.

Nous maintenons donc notre amendement et proposons d'adapter l'article 2 en remplaçant « étrangers » par « ressortissants d'un État non-membre de l'Union européenne ayant conclu avec le Royaume de Belgique une convention de reconnaissance mutuelle en vue de la participation aux opérations électorales communales ».

van de Raad van State, waarin wordt gesteld dat een potentiële stemgerechtigde niet behoort tot een taalgemeenschap en zeker niet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit sub-amendement op mijn amendement 214 houdt in dat de potentiële stemgerechtigde een verklaring aflegt dat hij één van de drie landstalen beheerst, spreekt, begrijpt, schrijft of kan lezen.

De heer Hugo Coveliers (VLD). – Aldus gaan we terug naar de oorspronkelijke tekst van de heer Mahoux.

De heer Yves Buysse (VL. BLOK). – Amendement 213 stoelt op de idee dat het verlenen van stemrecht aan personen die niet over onze nationaliteit beschikken voor het Vlaams Blok principieel onaanvaardbaar is. We hebben ons destijds om principiële redenen maar ook omwille van een aantal praktische gevolgen voor de Vlamingen in Brussel en in Vlaams-Brabant met hand en tand verzet tegen het verlenen van gemeentelijk stemrecht aan EU-onderdanen. De verzachtende omstandigheid waarop de voorstanders van dat Eurostemrecht zich toen nog konden beroepen, was de toepassing van het wederkerigheidsbeginsel. Onze landgenoten die in een andere Lidstaat van de Europese Unie hun woonplaats hebben kunnen daar evenzeer hun stemrecht uitoefenen. In het voorliggend voorstel is hiervan geen sprake. De terechte eis van de oppositie om de wederkerigheidsvereiste in het wetsvoorstel op te nemen werd hooghartig en zelfs met gebruik van belachelijke en nergens op slaande vergelijkingen door de indieners weggelachen. Met de invoering van het wederkerigheidsprincipe als voorwaarde voor het verlenen van stemrecht zou alleszins een deel van het gerechtvaardigde verzet van de meerderheid van de publieke opinie tegen het voorstel worden weggenomen. Degenen die de voorbije weken en maanden niet op een onbewoond eiland hebben doorgebracht, maar zich tussen de mensen hebben begeven, zullen uit het contact met de kiezer ongetwijfeld onthouden hebben dat het ontbreken van de wederkerigheid één van de belangrijkste argumenten tegen het vreemdelingenstemrecht is. De opmerking dat indien wie naar ginder gaat ook niet kan rekenen op stemrecht hebben zij wellicht te pas en te onpas gehoord, ook op de markt van Izegem, mevrouw Vanlerberghe.

De invoering van het wederkerigheidsprincipe als voorwaarde voor het gemeentelijk vreemdelingenstemrecht is trouwens niet erg origineel en is geen theoretisch argument dat niet in de praktijk te brengen is. We zouden ermee het goede voorbeeld volgen van een aantal Europese landen waar het reeds wordt toegepast. De regeling die in Spanje van kracht is, kwam reeds eerder in de besprekingen aan bod. Artikel 13, tweede lid, van de Spaanse grondwet bepaalt immers dat stemrecht bij gemeenteraadsverkiezingen kan worden toegekend aan vreemdelingen in omstandigheden van wederkerigheid, dit door middel van een verdrag of een wet. Tot nog toe gebeurde dit alleen voor Noorwegen. In Portugal bestaat dezelfde wederkerigheidsregeling. Ook daar bestaat een overeenkomst met landen die zelf aan Portugezen op hun grondgebied stemrecht toekennen. Sinds 1997 is er in Portugal op basis van wederkerigheid, stemrecht voor onderdanen uit Argentinië, Israël, Noorwegen, Peru en Uruguay. Hun onderdanen in Portugal hebben na drie jaar verblijf lokaal stemrecht en kunnen na vijf jaar verkozen worden.

M. Hugo Coveliers (VLD). – *L'amendement n° 216 vise à créer une égalité fondamentale entre tous les habitants du pays. Nous partons du principe que nous sommes tous citoyens du monde. Si nous octroyons à un citoyen du monde établi ici le droit de vote après cinq ans de résidence, il serait injuste et discriminatoire de ne pas l'octroyer aux citoyens du monde qui habitent dans le pays du citoyen précité.*

J'aurais aimé connaître le point de vue des éminents juristes du Conseil d'État à ce sujet. L'avis du Conseil d'État fait référence à la lettre du président du Sénat qui demande un avis sur les amendements 214 à 218. Toutefois il ne dit mot de ces amendements. Je comprends bien sûr que le Conseil d'État a eu comme souvent très peu de temps pour rendre son avis. Pourtant je suis le plus souvent plein d'admiration pour les avis très fondés qu'il formule néanmoins. Le Conseil dispose d'un extraordinaire système de documentation qui lui permet de renvoyer à des avis similaires déjà émis, à des considérations jointes à d'autres avis et même parfois à des considérations contenues dans des avis non publiés. Je ne puis donc concevoir qu'il s'agisse d'un oubli.

J'ai appris dans les couloirs que le Conseil d'État avait examiné les amendements 214 à 218.

Dans son préambule, le Conseil d'État rappelle que vu le temps limité qui lui est imparti, « la section de législation limite son examen au fondement juridique des amendements, à la compétence de l'auteur de l'acte ainsi qu'à l'accomplissement des formalités préalables, conformément à l'article 84, §3, des lois coordonnées précitées. »

Il est exclu que le Conseil d'État ait oublié une question aussi importante. Je dois donc conclure que l'amendement est parfait quant à son fondement juridique, la compétence et les exigences formelles. Le Conseil d'État ne fait aucune remarque négative à son propos.

Quelqu'un m'a conseillé de relire la dernière page de l'avis. On y lit : « Les chambres réunies étaient composées de... » suivi d'une liste de noms. Tous les membres du Conseil d'État appartiennent à un rôle linguistique. Il m'est alors venu à l'idée qu'en fait le Conseil d'État n'a pas su s'accorder sur un avis commun. Je pense immédiatement à un désaccord communautaire car je sais que dans d'autres juridictions cela s'est déjà produit.

Si le Conseil d'État avait eu des objections contre la réciprocité il aurait fait des remarques. Je considère donc que les chambres réunies ne sont pas arrivées à un avis commun. C'est un fait historique : le Conseil d'État ne remet pas l'avis demandé en urgence par le Sénat mais répond par une référence implicite. Les juristes néerlandophones du Conseil, que je connais bien par leurs publications, estimaient selon moi qu'il y a bel et bien discrimination mais cette opinion n'est pas parvenue jusque dans l'avis. Le Sénat doit donc appuyer sans réserve cet amendement.

La question est de savoir si nous pouvons passer au vote. Que

We handhaven dan ook ons amendement en stellen voor artikel 2 aan te passen door het woord 'vreemdelingen' te vervangen door de bepaling 'onderdanen van niet-EU-landen die een verdrag met het koninkrijk België hebben gesloten waarin wederzijdse erkenning tot deelname aan gemeentelijke kiesverrichtingen wordt bepaald'.

De heer Hugo Coveliers (VLD). – Amendement 216 wil een fundamentele gelijkheid creëren tussen alle inwoners van ons land. We gaan ervan uit dat we allemaal wereldburgers zijn. Als we aan een wereldburger die hier woont, stemrecht geven na vijf jaar verblijf, zou het onrechtvaardig en discriminerend zijn aan de wereldburgers die in het land van de eerstgenoemde wereldburger verblijven, geen stemrecht te geven.

Ik had graag het standpunt van de eminente juristen van de Raad van State daarover gekend. Het advies van de Raad verwijst naar de brief van de voorzitter van de Senaat, die schrijft dat er advies wordt gevraagd over de amendementen 214 tot 218. Het advies zelf maakt echter geen melding van de amendementen 216 en 217. Ik besef natuurlijk dat de tijd die de Raad kreeg voor het formuleren van het advies, zoals vaak, zeer beperkt was. Ik kijk echter meestal bewonderend naar de zeer gefundeerde adviezen die hij niettemin formuleert. De Raad beschikt over een schitterend documentatiesysteem, waardoor hij kan verwijzen naar voorgaande gelijkaardige adviezen, naar overwegingen in andere adviezen en soms zelfs naar overwegingen in niet gepubliceerde adviezen. Ik kan me dus niet voorstellen dat het om een vergetelheid gaat.

In de wandelgangen vernam ik dat de Raad van State de amendementen 214 tot 218 bekeken heeft.

De Raad van State stelt in zijn preambule: "Gezien de beperkte tijd beperkt de afdeling Wetgeving overeenkomstig artikel 84, §3, van de gecoördineerde wetten, haar onderzoek tot de rechtsgrond van de amendementen, de bevoegdheid van de steller van de handeling en de te vervullen vormvereisten."

Het is uitgesloten dat de Raad van State een dergelijke belangrijke zaak is vergeten. Ik moet dan ook besluiten dat dit amendement wat de rechtsgrond, de bevoegdheid en de vormvereisten betreft perfect is. De Raad van State maakt geen enkele negatieve opmerking over dit amendement.

Iemand raadde me aan om de laatste pagina van het advies na te lezen. Hierop staat: "De verenigde kamers van de Raad van State waren samengesteld uit..." Volgt een lijst van namen. De leden van de Raad van State behoren allen tot een taalrol. Nu komt bij mij de idee op dat de Raad geen akkoord heeft kunnen bereiken over het advies. Ik denk dan onmiddellijk aan een communautaire onenigheid, omdat ik weet dat dit in andere rechtscolleges ook al is voorgekomen.

Mocht de Raad van State bezwaren hebben gehad tegen de reciprociteit, dan had hij wel opmerkingen gemaakt. Ik ga er dan ook van uit dat de verenigde kamers niet tot een advies zijn gekomen. Dit is een historisch feit: de Raad van State geeft geen advies over een uitdrukkelijke vraag van de Senaat, enkel een impliciete verwijzing. De Nederlandstalige juristen in de Raad, die ik goed ken van hun publicaties, waren volgens mij van mening dat er wel degelijk een discriminatie bestaat, maar die mening is niet in het advies geraakt. De Senaat moet dit amendement dan ook volmondig

nous votions aujourd'hui ou la semaine prochaine n'aura aucun impact en 2006. Il se peut en effet qu'une page se soit perdue lors de l'impression du texte de l'avis ou qu'elle se soit coincée dans le télécopieur. Des juristes éminents ne sont pas toujours des foudres de l'informatique. Notre Haute Assemblée doit-elle se contenter d'un texte qui ne contient pas un mot sur les deux amendements pour lesquels le Sénat avait demandé un avis en urgence ? Aussi proposé-je que notre président prenne immédiatement contact avec le président du Conseil d'État, M. Van Damme, et avec le coprésident de la chambre concernée, M. Kreins, pour demander si cette référence sommaire est l'unique remarque du conseil sur ces deux amendements. S'il en est ainsi, alors se pose la question de savoir si à l'avenir nous ne devrions pas recourir à une classification des questions.

Le règlement dispose que nous pouvons demander un avis au Conseil d'État. L'avis rendu sur ces deux amendement est pour le moins vague, pour autant qu'on puisse encore parler d'un avis. Je propose une suspension de séance et que le président prenne contact immédiatement avec M. Van Damme. S'il s'agit d'un oubli, nous reprendrions le débat dès réception de l'avis.

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – *Le silence est souvent plus parlant que l'éloquence. L'avis du Conseil d'État en est un excellent exemple. Ou devrais-je parler du non-avis du Conseil d'État ?*

L'article 8 de la Constitution octroie le droit de vote aux élections communales aux citoyens de l'Union européenne dans la réciprocité et en liaison avec la nationalité. Il nous est proposé de donner le droit de vote à des citoyens provenant de l'extérieur de l'Union européenne mais sans réciprocité. Cette différence de traitement fait que les pays dont les citoyens sont mieux intégrés dans l'Union doivent satisfaire à l'obligation de réciprocité alors que les pays dont les citoyens sont moins bien intégrés ne le doivent pas.

Tout le monde est sans conteste convaincu de l'importance d'un tel argument qui ne peut être écarté d'un revers de la main, d'autant plus que la distinction est opérée par la Constitution.

Nous attendions impatiemment l'avis du Conseil d'État. On y cite la Convention internationale relative au statut des réfugiés de 1953 et la Convention relative aux apatrides de 1954 mais il n'y est pas question de la critique principale, celle sur la consistance juridique de la proposition de loi. Je considère cela comme un délit de fuite juridique.

(Protestations de M. Mahoux)

Par respect pour la personne qui préside notre séance, je ne parlerai pas de Ponce Pilate. (Sourires) Je maintiens cependant que c'est un délit de fuite juridique de laisser de côté les aspects juridiques, tant dans l'avis principal que dans celui sur les amendements. Cela démontre un fois de plus qu'il n'est pas possible d'avoir une discussion objective sur la portée et le contenu de la proposition de loi.

M. Philippe Mahoux (PS). – *Les avis du Conseil d'État sont ce qu'ils sont, c'est-à-dire des avis.*

steunen.

De vraag is of we tot een stemming kunnen overgaan. Of we vandaag of volgende week stemmen, daarvan zal men in 2006 niet wakker liggen. Het is immers mogelijk dat een pagina is verloren gegaan bij het drukken van de tekst. Misschien is een blad in de faxmachine blijven steken. Eminente juristen zijn niet altijd handig met informatica. Moet de Hoge Vergadering genoeg nemen met een tekst waarin geen woord staat over twee amendementen waarover de Raad op uitdrukkelijke vraag van de Senaat een advies moest geven? Ik stel dan ook voor dat onze voorzitter onmiddellijk contact opneemt met de voorzitter van de Raad van State, de heer Van Damme, en met de covoorzitter van de bevoegde kamer, de heer Kreins, om te vragen of de summiere verwijzing de enige opmerking is die de raad heeft over deze amendementen. Mocht dit zo zijn, dan rijst de vraag of we in de toekomst geen classificatie van vragen moeten gebruiken.

Het Reglement stipuleert dat we een advies kunnen vragen aan de Raad van State. Het advies over deze twee amendementen was op zijn minst onduidelijk, als er al sprake was van een advies. Ik stel voor dat de vergadering wordt geschorst en dat de voorzitter dadelijk contact opneemt met de heer Van Damme. Mocht het om een vergetelheid gaan, dan zetten we het debat wel voort als het advies er is.

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – *Stilzwijgen is vaak veelzeggender dan eloquentie. Het advies van de Raad van State vormt hiervan een uitstekend voorbeeld, of moet ik spreken over het 'niet-advies' van de Raad van State?*

Artikel 8 van de Grondwet verleent gemeentelijk stemrecht aan de burgers van de Europese Unie in wederkerigheid en gekoppeld aan de nationaliteit. Het voorstel wil stemrecht geven aan burgers van buiten de Europese Unie, maar niet in wederkerigheid. Door dit verschil in behandeling moeten de landen van de burgers die meer in de samenleving van de Europese Unie geïntegreerd zijn, voldoen aan de verplichting van de wederkerigheid, maar de landen van burgers die minder geïntegreerd zijn, niet.

Iedereen is het ongetwijfeld eens met het belang van dit argument, dat niet zomaar van tafel kan worden geveegd, te meer daar het onderscheid wordt gemaakt door de Grondwet zelf.

Wij wachtten het advies van de Raad van State met grote spanning af. Daarin wordt het Verdrag van de vluchtelingen van 1953 vermeld, evenals het Verdrag van de staatlozen, maar wordt niet ingegaan op de belangrijkste kritiek met betrekking tot de juridische consistentie van het wetsvoorstel. Ik beschouw dit als juridisch vluchtmisdrijf.

(Protest van de heer Mahoux)

Gelet op de persoon die onze Vergadering nu voorzit, wil ik niet spreken over Pontius Pilatus. *(Gelach)* Ik blijf er evenwel bij dat het juridisch vluchtmisdrijf is niet in te gaan op de juridische aspecten, niet in het hoofadvies noch in het advies bij de amendementen. Dat bewijst nogmaals dat hier geen objectieve discussie kan worden gevoerd over de inhoudelijke draagwijdte van het wetsvoorstel.

De heer Philippe Mahoux (PS). – *De adviezen van de Raad van State zijn wat ze zijn, adviezen.*

En l'occurrence, se trouvent confrontés les partisans de l'avis du Conseil d'État, qui considèrent qu'il est pertinent, et les opposants qui le critiquent, situation tout à fait normale qui varie néanmoins dans le temps car il arrive que des critiques soient formulées sur des avis par des personnes qui, en d'autres circonstances, approuvent lesdits avis.

Dans le cas qui nous occupe, le Conseil d'État a remis un avis très explicite. La première page stipule d'ailleurs ce qui suit : « Sur la question posée par le Président du Sénat... sur les amendements numérotés 214 à 218, le Conseil d'État, dans le temps qui lui est imparti, – chacun sait que le Conseil d'État notifie toujours des remarques par rapport au temps qui lui est imparti pour remettre un avis – ... a cru bon de rendre l'avis suivant... »

Il donne un avis par rapport à la question unique qui lui est posée sur l'ensemble des amendements et il indique, qu'à son sens, des remarques doivent être formulées par rapport à certains amendements. Pour le reste, il considère qu'il n'a aucune remarque à émettre.

Vous considérez, monsieur Coveliers – peut-être avez-vous une ligne téléphonique directe avec le Conseil d'État – que ce dernier n'a pas formulé de remarques parce qu'il ne voulait pas en faire. C'est votre interprétation.

M. Vandenberghe, quant à lui, crée le « délit de fuite juridique » en cette matière. Peut-être faudrait-il l'inscrire dans le Code pénal, avec les sanctions y afférentes : amendes, jours d'emprisonnement, etc.

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – Je n'ai pas dit cela, monsieur Mahoux, et vous le savez bien.

M. Philippe Mahoux (PS). – Je pense, comme cela arrive très souvent, que le Conseil d'État a émis des remarques par rapport à la question qui lui était posée et, pour le reste, il n'a pas formulé d'autres observations.

C'est l'interprétation normale, me semble-t-il, sinon, chaque fois que nous serions confrontés à un avis du Conseil d'État, nous pourrions demander des compléments d'explications, ce qui n'est pas une bonne pratique.

Nous devons poursuivre nos travaux par l'examen des amendements déposés dans le cadre de ce que nous avons convenu, à savoir que nous allions traiter ceux déposés avant la fin de la discussion générale.

Mme Fatma Pehlivan (SP.A-SPIRIT). – *Puis-je poser une question sur la compétence du Conseil d'État ? À vrai dire, nous demandons à ce Conseil de s'exprimer sur la législation des pays d'origine de ressortissants non-européens parce que des Belges y seraient discriminés. Le Conseil d'État est-il bien compétent en cette matière ?*

M. Hugo Coveliers (VLD). – *Si l'on suit votre raisonnement, à savoir que le Conseil d'État ne peut pas s'exprimer sur les conséquences juridiques en Belgique de lois d'autres pays, alors le Conseil ne pourrait pas donner d'avis sur les traités et conventions internationales. C'est un raisonnement erroné.*

Mme Fatma Pehlivan (SP.A-SPIRIT). – *Vous déformez la question, monsieur Coveliers.*

M. Hugo Coveliers (VLD). – *Je ne déforme rien du tout. Généralement, c'est vous qui déformez les faits. Il s'agit de la*

De voorstanders van het advies, die vinden dat het pertinent is, staan lijnrecht tegenover de tegenstanders, die er kritiek op uitbrengen. Dat is de normale gang van zaken. Soms worden adviezen van de Raad van State bekritiseerd door personen die deze adviezen in andere omstandigheden op prijs stellen.

In dit geval vindt de Raad van State dat opmerkingen moeten worden geformuleerd over bepaalde amendementen, maar dat er voor het overige geen opmerkingen zijn.

De heer Coveliers meent dat de Raad van State geen opmerkingen heeft gemaakt omdat hij dat niet wou doen. Dat is zijn interpretatie.

De heer Vandenberghe roept het begrip juridisch vluchtmisdrijf in het leven. Misschien moeten we het dan maar opnemen in het Strafwetboek, met de bijhorende straffen: boetes, gevangenisstraffen, enzovoort.

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – *Mijnheer Mahoux, ik heb dat niet gezegd, en u weet dat goed.*

De heer Philippe Mahoux (PS). – *Ik denk dat de Raad van State opmerkingen heeft gemaakt over de vraag die hem werd gesteld en dat hij verder geen opmerkingen heeft geformuleerd.*

Volgens mij is dat de normale interpretatie. Anders zouden we na een advies telkens bijkomende uitleg kunnen vragen. Dat zou geen goede manier van werken zijn.

Wij moeten onze werkzaamheden voortzetten zoals afgesproken en de amendementen bespreken die werden ingediend vóór het einde van de algemene bespreking.

Mevrouw Fatma Pehlivan (SP.A-SPIRIT). – *Mag ik een vraag stellen over de bevoegdheid van de Raad van State? Eigenlijk vragen we dat de Raad van State zich uitspreekt over de wetgeving van het land van oorsprong van niet-EU-onderdanen, omdat Belgen daar gediscrimineerd zouden worden. Is de Raad van State daarvoor bevoegd?*

De heer Hugo Coveliers (VLD). – *Als we uw argumentatie volgen, namelijk dat de Raad van State zich niet mag uitspreken over de rechtsgevolgen in België van wetten in andere landen, dan mag de Raad van State geen advies meer geven over verdragen. Dat is een verkeerde redenering.*

Mevrouw Fatma Pehlivan (SP.A-SPIRIT). – *U draait de zaken om, mijnheer Coveliers.*

De heer Hugo Coveliers (VLD). – *Ik draai helemaal niets om. U draait meestal de dingen om. Het gaat om de vraag*

question des conséquences juridiques qu'ont certains éléments en Belgique.

Mme Fatma Pehlivan (SP.A-SPIRIT). – *Sur cela le Conseil a émis un avis exhaustif.*

M. Hugo Coveliers (VLD). – *C'est quand même étrange. Qu'est-ce qui empêche le président du Sénat de prendre contact avec le Conseil d'État ?*

Monsieur Mahoux, comme je viens de le dire, la première partie de l'avis du Conseil d'État contient des éléments juridiquement corrects mais périlleux pour la Communauté flamande.

Les amendements n° 214 et 215 sont discutés aux pages 2 à 5 de l'avis. Au bas de la page 5, cela se termine par l'observation n° 3 : « En conclusion, la sécurité juridique requiert que les amendements n° 214 et 215 soient fondamentalement repensés à la lumière des observations qui précèdent. » La page 6 commence avec l'examen de l'amendement n° 218. Qu'en est-il des amendements n° 216 et 217 ?

M. Philippe Mahoux (PS). – *Vous avez déposé un excellent amendement sur la forme et non sur le fond.*

M. Hugo Coveliers (VLD). – *Puis-je achever mon raisonnement ? Il est étrange et très inhabituel que le Conseil d'État ne dise rien, mais alors rien, d'un amendement donné. Je pense vraiment qu'il s'agit d'un oubli.*

Mme Jeannine Leduc (VLD). – *J'estime que nous avons le droit d'obtenir l'appréciation du Conseil d'État sur ces deux amendements. Nous insistons donc pour qu'il soit pris contact avec le Conseil d'État. C'est notre droit le plus élémentaire et nous le réclamons.*

M. Jurgen Ceder (VL. BLOK). – *Pour une fois, M. Coveliers pourrait avoir raison. Récemment, il s'est produit un événement similaire à propos d'une proposition de loi complétant la loi sur le financement des partis qui avait été introduite à la Chambre et pour laquelle un avis avait été demandé au Conseil d'État. Après coup, il est apparu que les auteurs avaient omis quelque chose dans la proposition, mais la section de législation du Conseil d'État ne l'avait pas non plus relevé. Il avaient ajouté qu'ils étaient très pressés et qu'ils pouvaient difficilement suivre. Deux jours après arrivait un avis complémentaire du Conseil d'État. Vraisemblablement, nous avons à faire face aujourd'hui à la même chose.*

M. Philippe Mahoux (PS). – *Je ne suis pas de cet avis. Il n'existe aucun précédent de cette nature au Sénat. Je propose donc que nous poursuivions le débat. Nous n'avons aucune raison de l'interrompre. Au Bureau, nous demanderons l'avis du président de notre assemblée. Mais ce problème ne s'est jamais posé et le Sénat n'a jamais demandé de compléments d'informations au Conseil d'État. En outre, dans le cas qui nous occupe, l'avis est à ce point explicite que, pour les amendements 216 et 217, le Conseil d'État n'émet aucune remarque juridique. (Protestations de Mme Leduc)*

M. Frank Vanhecke (VL. BLOK). – *Monsieur le président, il*

welke rechtsgevolgen bepaalde elementen in België hebben.

Mevrouw Fatma Pehlivan (SP.A-SPIRIT). – *Daar heeft de Raad van State zich volledig over uitgesproken.*

De heer Hugo Coveliers (VLD). – *Het is toch merkwaardig. Wat belet de voorzitter contact te nemen met de Raad van State?*

Mijnheer Mahoux, zoals ik daarnet al zei, bevat het eerste deel van het advies van de Raad van State juridisch juiste zaken, maar ze zijn gevaarlijk voor de Vlaamse Gemeenschap.

Op de pagina's 2 tot en met 5 van het advies worden de amendementen 214 en 215 besproken. Onderaan pagina 5 mondt dat uit in overweging 3: "Het besluit is dat de amendementen 214 en 215 ter wille van de rechtszekerheid grondig moeten worden herzien in het licht van de bovenstaande opmerkingen." Pagina 6 begint dan met amendement 218. Waar zijn de amendementen 216 en 217 gebleven?

De heer Philippe Mahoux (PS). – *U hebt een uitstekend amendement ingediend over de vorm maar niet over de inhoud.*

De heer Hugo Coveliers (VLD). – *Mag ik even mijn redenering afmaken? Dit is toch zeer merkwaardig en echt ongebruikelijk dat de Raad van State niets, maar dan ook niets zegt over een bepaald amendement. Ik denk echt dat ze het vergeten zijn.*

Mevrouw Jeannine Leduc (VLD). – *Ik denk dat wij het recht hebben de beoordeling van de Raad van State over deze twee amendementen te krijgen. We dringen er dus op aan contact te nemen met de Raad van State. Dat is ons elementair recht en wij staan daar op.*

De heer Jurgen Ceder (VL. BLOK). – *De heer Coveliers zou wel eens gelijk kunnen hebben. Onlangs is er iets soortgelijks gebeurd met een wetsvoorstel ter aanvulling van de wet op de partijfinanciering dat in de Kamer werd ingediend en waarover ook het advies van de Raad van State werd gevraagd. Achteraf bleek dat de indieners in het voorstel iets vergeten waren, maar de afdeling Wetgeving van de Raad van State had dat ook niet gezien. Ze hebben toegegeven dat ze het zeer druk hadden en moeilijk konden volgen. Twee dagen geleden is er een bijkomend advies van de Raad van State gekomen. Waarschijnlijk hebben wij hier vandaag met hetzelfde te maken.*

De heer Philippe Mahoux (PS). – *Ik vind dat niet. In de Senaat bestaat geen enkel soortgelijk precedent. Ik stel dus voor dat we ons debat voortzetten. We hebben geen enkele reden om het te onderbreken. We zullen in het Bureau de mening vragen van de voorzitter van onze assemblée. Dat probleem is nooit eerder gerezen en de Senaat heeft nooit bijkomende informatie gevraagd aan de Raad van State. Het advies is overigens heel duidelijk. De Raad van State stelt immers dat over de amendementen 216 en 217 geen juridische opmerking moet worden gemaakt. (Protest van mevrouw Leduc)*

De heer Frank Vanhecke (VL. BLOK). – *Mijnheer de*

vous appartient, en tant que président de cette assemblée, de défendre la minorité lorsqu'elle fait une demande raisonnable.

Le Conseil d'État ne s'est pas prononcé sur les importants amendements 216 et 217. Ou bien il les a traités tacitement ou bien il les a oubliés. Vous pouvez facilement obtenir la réponse à cette question en prenant contact, avant 15 h, avec le Conseil d'État. Si celui-ci répond que ces amendements ont été traités tacitement, le problème est résolu. S'il dit qu'il doit encore formuler un avis à ce sujet, nous saurons à quoi nous en tenir.

Il serait déraisonnable de ne pas accéder à notre demande raisonnable.

M. le président. – Je vous répondrai tout à l'heure.

M. Hugo Coveliers (VLD). – *Monsieur le Président, vous savez que le président de mon parti a annoncé qu'il était de mon avis et qu'il irait à la Cour d'arbitrage. C'est une bonne chose.*

Il y a deux arguments à propos desquels nous voudrions que le Conseil d'État nous dise ce qui se passe.

D'abord, l'une des raisons pour lesquelles on a demandé l'avis du Conseil d'État est que la Cour d'arbitrage se base sur les travaux préparatoires et notamment sur les avis du Conseil d'État en matière de discrimination. Il est possible que le Conseil d'État ait une théorie très originale sur l'emploi des langues, comme il en a une sur la discrimination. La sécurité juridique exige donc que tous ceux qui seront encore confrontés ultérieurement à ce texte sachent cela.

La semaine dernière, avec mon collègue Lionel Vandenberghe, j'étais observateur électoral. Le texte « OSCE commitments on elections » indique que la qualité et la constance de la législation est d'une importance primordiale. Nous avons signé un « commitment » dans lequel nous nous engageons à avoir une législation électorale d'excellente qualité. Or, celle-ci est pire que jamais. Si le Conseil d'État ne veut pas se prononcer sur le concept de discrimination ou sur ces amendements, qu'il le dise clairement. Par la suite, la Chambre devra peut-être demander un avis formulé plus clairement. On ne peut pas passer de l'amendement 215 au 218 en espérant qu'on ne verra rien.

M. Philippe Mahoux (PS). – Le conseil d'État a remis son avis. Il n'a pas estimé nécessaire de faire des remarques sur deux des amendements pour lesquels l'avis fut demandé. On ne peut qu'en tirer la conclusion que ces amendements ne suscitent pas de remarques. Si la Chambre souhaite obtenir néanmoins des remarques, ce sera son problème. Je ne doute pas, monsieur Coveliers, que vos collègues de la Chambre essaieront encore de retarder le vote de cette proposition.

voorzitter, ik wijs erop dat het uw taak is als voorzitter van deze vergadering om de minderheid te beschermen wanneer deze een redelijke vraag stelt.

De Raad van State heeft geen advies geformuleerd over de belangrijke amendementen 216 en 217. Ofwel heeft de Raad van State deze amendementen impliciet behandeld, ofwel zijn ze bij vergetelheid niet behandeld. Het antwoord op die vraag kan u als voorzitter van de vergadering bekomen door eenvoudig contact op te nemen met de Raad van State. Meer dan dat wordt niet gevraagd. Dat kan perfect gebeuren vóór drie uur deze namiddag. Als de Raad van State zegt dat deze amendementen impliciet werden behandeld, dan is het probleem opgelost. Als hij zegt dat er een probleem is en dat het advies over die amendementen nog moet worden geformuleerd, dan weten we dat tenminste.

Het zou onredelijk zijn om op onze redelijke vraag niet in te gaan.

De voorzitter. – Ik zal daar straks op antwoorden..

De heer Hugo Coveliers (VLD). – Mijnheer de voorzitter, u weet dat de voorzitter van mijn partij heeft aangekondigd dat hij mijn ideeën volgt en dat hij naar het Arbitragehof zal stappen. Dat is een goede zaak.

Er zijn twee argumenten waarom wij van de Raad van State willen vernemen wat er aan de hand is.

Ten eerste, één van de redenen waarom precies aan de Raad van State een advies werd gevraagd is dat het Arbitragehof zich baseert op de voorbereidende werken en onder meer ook op de adviezen van de Raad van State inzake de discriminatie. Ik herinner aan de lange discussies in de commissie over de definitie van het begrip discriminatie. Het is mogelijk dat, waar de Raad van State een zeer originele theorie heeft over het taalgebruik, hij een gelijkaardige theorie heeft over de discriminatie. Het is dus van het allergrootste belang voor de rechtszekerheid dat iedereen die nadien nog met deze tekst te maken krijgt dat weet.

Ten tweede, vorige week was ik samen met collega Lionel Vandenberghe verkiezingswaarnemer. De OVSE-tekst 'OSCE commitments on elections' stelt dat de kwaliteit en de standvastigheid van de wetgeving van erg groot belang is. We hebben een *commitment* aangegaan dat de kwaliteit van onze verkiezingswetgeving uitstekend moet zijn. Welnu, de kwaliteit van deze wetgeving, die naar mijn gevoelen beneden alles is, wordt nog verder aangetast en wordt zelfs bedenkelijk als we deze schijn laten zweven over de tekst. Als de Raad van State zich niet wenst uit te spreken over het begrip discriminatie of over de amendementen, dan moet dat uitdrukkelijk worden gezegd. Nadien zal de Kamer misschien een duidelijker geformuleerd advies moeten vragen. Gewoon overgaan van het amendement 215 naar het amendement 218, in de hoop dat we er misschien overlezen, kan niet.

De heer Philippe Mahoux (PS). – *De Raad van State heeft zijn advies uitgebracht. Hij vond het niet nodig opmerkingen te maken over twee van de amendementen waarvoor om advies werd verzocht. We kunnen daar alleen uit besluiten dat die amendementen geen aanleiding geven tot opmerkingen. Als de Kamer toch opmerkingen wil, is dat haar probleem. Mijnheer Coveliers, ik twijfel er niet aan dat uw collega's van de Kamer nog zullen proberen de goedkeuring van dit*

Nous avons suivi la procédure. Nous avons l'avis du Conseil d'État. On ne peut pas demander à chaque fois, et sans cesse, des compléments d'information sur ces avis parce qu'ils ne vous conviennent pas. (*Exclamations sur les bancs des groupes VLD, CD&V et VB*)

Et ce ne sont pas les hurlements de certains qui me feront changer d'avis !

M. Philippe Moureaux (PS). – C'est un scandale ! (*Nouvelles exclamations sur les bancs des groupes VLD, CD&V et VB*)

M. le président. – Chacun a eu suffisamment l'occasion d'exprimer son point de vue.

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – *Pas d'accord, monsieur le Président. Le Sénat a coutume de laisser chacun s'exprimer librement.*

M. le président. – Vous avez eu suffisamment de temps pour cela, monsieur Vandenberghe.

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – *Je voudrais encore répondre aux arguments de M. Mahoux. Je ne peux pas accepter qu'on déforme mes propos sur l'avis du Conseil d'État. Je souligne que ses avis en la matière sont contradictoires ou, à tout le moins, ambigus.*

Dans sa justification de l'avis concernant notre amendement sur la réciprocité, le Conseil d'État dit que cet amendement instaure le principe de la réciprocité pour l'obtention du droit de vote communal, que les citoyens européens peuvent participer aux élections communales, précisément en raison de la réciprocité à l'intérieur de l'Europe, que le principe de la réciprocité dans l'octroi du droit de vote, lorsqu'il ne s'agit pas de droits fondamentaux ou de droits de l'homme, a toujours été la norme dans les relations internationales, qu'étant donné que le droit de vote des immigrés ne peut être considéré comme un droit fondamental ou un droit de l'homme international, ce principe s'applique également dans le cas qui nous occupe.

Le Conseil d'État n'a rien dit à ce sujet dans son avis général sur la proposition de loi. Il a donc jugé implicitement que le fait que la proposition de loi ne prévoit pas une réciprocité, même si celle-ci s'applique aux citoyens de l'UE, n'est pas discriminatoire. Sinon, il aurait dû le signaler.

Mon amendement dit qu'il y a discrimination lorsqu'on ne traite pas les citoyens hors UE de la même manière que ceux qui en font partie. Le Conseil d'État n'en dit rien. Le Président et d'autres disent à présent que la phrase introductive de l'avis selon laquelle le Conseil d'État n'a rien à dire à ce sujet suffit. Si c'est le cas, le Conseil se contredit. Il dit d'une part que la proposition n'est pas en opposition avec l'article 8 de la Constitution mais d'autre part, il ne formule aucune remarque à l'amendement qui demande que l'on traite de la même manière les citoyens européens et les immigrés hors UE, alors que la motivation de cet amendement est précisément le caractère discriminatoire de la proposition. Selon M. Mahoux, cela signifie que le Conseil d'État estime que l'amendement n'est pas contraire à la Constitution et qu'il est donc bien question de discrimination.

Ce n'est qu'en demandant des éclaircissements au Conseil d'État que nous pourrions lever cette contradiction.

wetsvoorstel te vertragen. We hebben de procedure gevolgd. We hebben nu het advies van de Raad van State. We kunnen niet voortdurend bijkomende inlichtingen vragen als adviezen ons niet bevallen. (Uitroepen bij VLD, CD&V en VB)

Het gebrul van sommigen zal mij niet van mening doen veranderen!

De heer Philippe Moureaux (PS). – *Het is een schande!* (Nieuwe uitroepen bij VLD, CD&V en VB)

De voorzitter. – Iedereen heeft voldoende zijn mening kunnen uiten.

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – Niet akkoord, mijnheer de voorzitter. Het is de gewoonte in de Senaat dat iedereen vrijuit mag spreken.

De voorzitter. – U hebt daarvoor al ruim tijd genoeg gehad, mijnheer Vandenberghe.

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – Ik wil nog antwoorden op de argumenten van de heer Mahoux. Ik kan niet aanvaarden dat men verdraait wat ik heb gezegd over het advies van de Raad van State. Wat ik benadruk is dat de adviezen van de Raad van State in deze materie tegenstrijdig of minstens dubbelzinnig zijn.

Ik lees de verantwoording van het advies inzake ons amendement over de wederkerigheid: "Dit amendement voert het principe van de reciprociteit in voor het verkrijgen van gemeentelijk stemrecht. Europese burgers mogen deelnemen aan de gemeenteraadsverkiezingen, net omwille van de reciprociteit binnen Europa. Het principe van de wederkerigheid in het toekennen van rechten is, wanneer het niet gaat om grondrechten of mensenrechten, steeds de standaard geweest in internationale verhoudingen. Vermits het stemrecht voor migranten niet kan aangemerkt worden als een grondrecht of een internationaal mensenrecht, dient ook hier dit principe gelezen te worden."

De Raad van State heeft in zijn algemeen advies over het wetsvoorstel hierover niets gezegd en dus impliciet geoordeeld dat het feit dat het wetsvoorstel de wederkerigheid niet opneemt, hoewel er wederkerigheid is voor de burgers van de Europese Unie, geen discriminatie inhoudt. Zoniet had de Raad van State dat moeten signaleren.

Welnu, het amendement dat ik heb ingediend, zegt dat het een discriminatie is wanneer je burgers van buiten de Europese Unie anders behandelt dan de Europese burgers, omdat je terzake een algemeen rechtsbeginsel moet toepassen. De Raad van State zegt daar niets over. De voorzitter en anderen zeggen nu dat dit wordt opgevangen door de inleidende zin van het advies die zegt dat de Raad van State daar niets over te zeggen heeft. Als dat waar is, dan spreekt de Raad zichzelf tegen. Hij zegt aan de ene kant dat het wetsvoorstel zelf niet strijdig is met artikel 8 van de grondwet, maar formuleert aan de andere kant geen enkele opmerking bij het amendement dat vraagt Europese burgers en immigranten van buiten de Unie op dezelfde wijze te laten behandelen, terwijl de motivering van dat amendement precies is dat het voorstel discriminerend is. Volgens de heer Mahoux betekent dit dat de Raad van State van oordeel is dat het amendement niet strijdig is met de Grondwet en dat er dus wel sprake is van

M. Philippe Mahoux (PS). – Je voudrais rappeler qu'indépendamment de l'avis demandé au Conseil d'État sur ces cinq amendements, nous avons déjà demandé et reçu un avis explicite sur l'ensemble de la proposition telle qu'elle fut adoptée en commission.

Nous pouvons discuter du fond, certes. Mais manifestement, le désaccord persiste. C'est clair. Toutefois, nous en sommes à un stade où il ne s'agit plus de discuter du sexe des anges ni du « délit de fuite juridique ». Il s'agit de se prononcer. Le débat sur le fond a eu lieu. Les amendements sont déposés. Nous nous prononcerons lors du vote. De grâce, il est inutile de persister à demander des avis du Conseil d'État pour retarder simplement le moment du vote !

M. le président. – Madame Leduc, vous dites que les services du Sénat peuvent prendre contact avec le Conseil d'État mais ce n'est pas vrai. Seul le président peut le faire.

Mme Jeannine Leduc (VLD). – *Nous en discuterons tout à l'heure au Bureau et nous demanderons que le président fasse les démarches nécessaires. Il y met manifestement de la mauvaise volonté.*

(colloque)

M. le président. – Nous pourrions en effet en discuter tout à l'heure au Bureau. J'estime que le Conseil d'État s'est prononcé et qu'il ne rendra pas un autre avis sur le même sujet.

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – *Je vais expliquer brièvement le contenu de l'amendement 217. Il se pose, en tout état de cause, un problème quant au fond de l'affaire. L'Union européenne lie le droit de vote à la citoyenneté européenne, qui est à son tour liée à la nationalité. Malgré ces éléments, les différents pays de l'UE exigent la réciprocité. Il y a donc pour le moins un problème d'égalité de traitement lorsqu'on accorde, sans exiger la réciprocité, le droit de vote communal aux citoyens hors UE qui séjournent depuis cinq ans dans notre pays. À propos de ce droit de vote, on est d'ailleurs moins exigeant avec ceux qui ont une attache moins forte avec notre pays qu'avec ceux qui ont avec lui un lien plus étroit dans le cadre de l'UE. Ceux-ci sont soumis à des conditions plus strictes en ce qui concerne l'exercice du droit de vote.*

Il faudrait au moins vérifier s'il n'y a pas de problème sur le plan de la violation du principe d'égalité. Celui-ci ne concerne pas seulement des faits mais également le respect de règles formelles. J'estime qu'il y a en l'occurrence un problème et c'est pourquoi j'ai déposé un amendement.

M. Hugo Coveliers (VLD). – *L'amendement 215 à l'article 2bis, se rapporte au contrôle de la connaissance de la langue. Le Conseil d'État a rendu en la matière un curieux avis. Nous avons déjà souligné que cet avis est extrêmement*

discriminatie.

Die tegenstrijdigheid kunnen we alleen maar wegwerken als we de Raad van State om verduidelijking vragen.

De heer Philippe Mahoux (PS). – *Los van het advies van de Raad van State over deze vijf amendementen hadden wij al een expliciet advies gevraagd en gekregen over het geheel van het voorstel zoals het door de commissie werd aangenomen.*

We kunnen uiteraard een bespreking ten gronde voeren, maar er blijft duidelijk onenigheid bestaan. Nu moeten wij ons uitspreken. Er werden amendementen ingediend. We zullen ons uitspreken bij de stemming. Het is nutteloos adviezen van de Raad van State te blijven vragen gewoon maar om de stemming te vertragen!

De voorzitter. – Mevrouw Leduc, u zegt dat de diensten van de Senaat contact kunnen opnemen met de Raad van State, maar dat is niet juist. Enkel de voorzitter kan dat doen.

Mevrouw Jeannine Leduc (VLD). – Wij zullen dat straks op het Bureau bespreken en we zullen vragen dat de voorzitter de nodige stappen zou zetten. Er is manifeste onwil...

(samenspraak)

De voorzitter. – We kunnen dat straks inderdaad aansnijden op het Bureau. Ik ben van oordeel dat de Raad van State zich heeft uitgesproken en nooit een andere uitspraak doet over een zelfde onderwerp.

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – Ik zal amendement 217 kort inhoudelijk toelichten. Wat de grond van de zaak betreft, stelt er zich hoe dan ook een probleem. De Europese Unie koppelt het stemrecht aan het Europese-Unieburgerschap, wat op zijn beurt gekoppeld is aan de nationaliteit. Niettegenstaande deze elementen wordt de wederkerigheid in de diverse landen van de Europese Unie geëist. Er is dus duidelijk op zijn minst een probleem van gelijke behandeling door aan burgers die niet tot de Europese Unie behoren, het stemrecht voor gemeenteraadsverkiezingen te verlenen na een verblijf van vijf jaar in ons land zonder de eis van de wederkerigheid te stellen. Er wordt derhalve aan personen die een minder intense band hebben met ons land, minder vergaande eisen voor het gemeentelijk stemrecht gesteld dan aan personen die een nauwere band hebben met het land, in het kader van de Europese Unie. Zij worden aan strengere voorwaarden onderworpen voor het uitoefenen van het stemrecht.

In een normale juridische redenering moet op zijn minst worden nagegaan of er geen probleem op het vlak van de schending van het gelijkheidsbeginsel bestaat. Het gelijkheidsbeginsel gaat immers niet enkel over de feiten, maar ook over het respecteren van formele regels. Ik ben van oordeel dat er zich op dat vlak een probleem voordoet. Daarom heb ik het amendement ingediend.

De heer Hugo Coveliers (VLD). – Het amendement 215 bij artikel 2bis heeft betrekking op de controle van de taalproef. De Raad van State heeft hierover inmiddels een historisch merkwaardig advies uitgebracht. Wij hebben al beklemtoond

important pour les Flamands de Bruxelles et de la périphérie.

Le Conseil d'État estime que l'emploi du néerlandais ne peut pas être imposé dans les tracts électoraux, à moins qu'il ne soit lié à la subsidiation des élections et des partis politiques. Le Parlement flamand peut parfaitement élaborer une réglementation privant de subsides des partis politiques qui mènent campagne dans une autre langue que le néerlandais.

Notre amendement est devenu superflu car, si on n'exige pas la connaissance de la langue, on ne peut pas non plus organiser d'épreuve linguistique. C'est pourquoi je le retire.

M. Wim Verreycken (VL. BLOK). – *L'amendement 214 qui impose la connaissance de la langue est maintenu. Il est donc évident que l'amendement 215 relatif au contrôle de la connaissance de la langue est maintenu. Même si je sais que la majorité votera contre cet amendement, je reprends celui de M. Coveliers.*

Monsieur le Président, je redépose cet amendement à mon nom.

M. Jurgen Ceder (VL. BLOK). – *L'amendement 54 tend à organiser une consultation populaire sur la question de savoir s'il faut ou non octroyer le droit de vote aux étrangers. Ces dernières années, cette technique a été en vogue auprès de plusieurs partis mais en pratique elle n'est pas utilisée dans le but pour lequel elle a été véritablement prévue, à savoir l'exercice de la souveraineté populaire. Celle-ci est en effet exercée en premier lieu par le biais de la démocratie représentative et des représentants élus du peuple.*

Pour avoir une certaine utilité, le référendum doit donc avoir une valeur ajoutée par rapport à la démocratie indirecte. Ce n'est possible que si le résultat d'un référendum peut diverger sensiblement de l'opinion des élus. Dans notre pays pourtant, les référendums ne sont organisés que sur des questions techniques locales, telles que l'aménagement de parkings souterrains.

Le gouvernement précédent a donné un piteux exemple avec son référendum sur la question ridicule de savoir si l'appareil étatique devait mieux ou moins bien fonctionner. La Belgique est ainsi devenue la championne du monde de l'enfoncement des portes ouvertes ;

Les consultations populaires n'ont d'utilité que si des questions de principe importantes sont en jeu et s'il est possible que leur résultat aille partiellement ou totalement à l'encontre de l'opinion politique dominante et des médias. Je crois que cela vaut la peine d'être souligné maintenant que nous savons que la composition idéologique de ces derniers diffère de celle de la population.

Les différentes adaptations des traités européens offraient, par excellence, des occasions d'organiser des consultations populaires car il s'agissait quand même de transférer, à un autre niveau, des fragments de souveraineté nationale. On a toutefois manqué ces occasions.

Le vote des étrangers convient encore mieux à une

dat dit advies bijzonder belangrijk is voor de Vlamingen, vooral in en rond Brussel. Wij moeten dat advies dan ook grondig bestuderen.

Volgens de Raad van State kan het gebruik van het Nederlands in de verkiezingspropaganda niet worden opgelegd, tenzij, zoals de heer Vandenberghe heeft gesuggereerd, dit wordt gekoppeld aan de subsidiëring van de verkiezingen en van de politieke partijen. Het Vlaams Parlement kan perfect een regeling uitwerken om de subsidies op te heffen voor politieke partijen die propaganda voeren in een andere taal dan het Nederlands.

Ons amendement is overbodig geworden, want als er geen taalkennis kan worden opgelegd, kan men ook geen taalproef organiseren. Ik trek ons amendement dan ook in.

De heer Wim Verreycken (VL. BLOK). – Het amendement 214 dat het opleggen van de taalkennis beoogt, is aangehouden. Het ligt dus voor de hand dat ook het amendement 215 betreffende de controle van de taalkennis wordt aangehouden. Ook al weet ik dat de meerderheid dit amendement zal wegstemmen, neem ik dat amendement van de heer Coveliers over.

Mijnheer de voorzitter, wilt u mijn naam onder dat amendement schrijven. Ik dien het opnieuw in.

De heer Jurgen Ceder (VL. BLOK). – Amendement 54 strekt ertoe een volksraadpleging te organiseren over het al dan niet verlenen van stemrecht aan vreemdelingen. Bij verschillende partijen heeft de techniek van de volksraadpleging de jongste jaren opgeld gedaan, in theorie althans, want in de praktijk wordt zij niet gebruikt voor het doel waarvoor zij bij uitstek geschikt is, namelijk de uitoefening van de volkssoevereiniteit. De volkssoevereiniteit wordt immers in de eerste plaats uitgeoefend via de representatieve democratie en de verkozen vertegenwoordigers van het volk.

Om enig nut te hebben dient het referendum dus een toegevoegde waarde te hebben ten aanzien van die indirecte democratie. Dat kan alleen als het resultaat van een volksraadpleging grondig kan afwijken van de mening van de verkozenen des volks. In dit land begrijpt men dat echter anders. Volksraadplegingen worden alleen georganiseerd over lokale en technische kwesties zonder veel ideologische of politieke betekenis, zoals de aanleg van ondergrondse parkings of de verkeersplannen in bepaalde gemeenten.

De vorige regering gaf een ronduit slecht voorbeeld met haar volksraadpleging over de lachwekkende vraag of het overheidsapparaat beter of slechter moet functioneren. Daarmee heeft België het wereldkampioenschap open-deuren-intrappen gewonnen.

Volksraadplegingen hebben slechts zin als er gewichtige, principiële zaken op het spel staan en als de mogelijkheid bestaat dat het resultaat ervan gedeeltelijk of volledig ingaat tegen de dominante mening in partijpolitieke kringen en tegen de dominante mening in journalistieke kringen. Nu we weten dat de ideologische samenstelling van die laatste middens verschilt van die van het volk, mag ook dat eens gezegd worden.

De verschillende aanpassingen van de Europese Unieverdragen waren mogelijkheden bij uitstek om een

consultation populaire et ce, parce qu'il n'a, pour ainsi dire, pas de répercussions budgétaires, qu'il s'agit d'une simple question de principe et qu'il ne peut y avoir aucun malentendu quant à son contenu et ses répercussions.

Il s'agit finalement d'étendre, aux non-nationaux, la souveraineté du peuple. Or, il est probable que le peuple ait une autre opinion que le Parlement. Alors que l'opinion flamande est assez bien représentée au Parlement, à savoir une nette majorité contre, ce n'est pas le cas du côté francophone. Même si l'on affirmait que seule une petite partie des francophones y était favorable, ce dont je doute fortement, il me paraît impossible que les francophones répondent de manière unanime à la question.

En résumé, en refusant d'organiser un référendum sur ce thème, on enterre définitivement ce principe. C'est un non-sens de prétendre que cela reviendrait à organiser un référendum pour ou contre les étrangers, une insulte à l'électeur et un signe de méfiance vis-à-vis de la démocratie. Il est probable que cette question influencera les prochaines élections régionales. Nous ferons en tout cas en sorte que cela soit le cas.

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – *L'amendement 218 n'est pas un délit de fuite en vue de lier l'entrée en vigueur de cette proposition à une modification de la procédure de naturalisation pour une catégorie d'étrangers, à savoir ceux qui séjournent illégalement dans notre pays depuis trois ans.*

Les étrangers qui séjournent illégalement chez nous depuis trois ans peuvent en effet devenir Belges. Nulle part ailleurs cela n'existe. Cette liaison est bien entendu un amendement subsidiaire à notre raisonnement de base.

Le Conseil d'État a prêté beaucoup d'attention à mon amendement et se réfère à l'article 34 de la Convention internationale de 1951 relative au statut des réfugiés et à la Convention de 1954 relative aux apatrides. Notre contexte actuel diffère largement de celui des années cinquante, ce qui ne porte cependant pas préjudice aux principes des traités.

L'obligation faite aux États membres de faciliter autant que possible l'assimilation et la naturalisation des réfugiés et des

betekenisvolle volksraadpleging te organiseren omdat daarin toch delen van de nationale soevereiniteit naar een ander niveau werden overgedragen. Die kansen werden echter gemist.

Het vreemdelingenstemrecht is een thema dat nog beter geschikt is voor een volksraadpleging en dat om verschillende redenen.

Er is geen of nauwelijks een budgettaire weerslag wat soms de Achilleshiel is van een volksraadpleging.

Het gaat voorts over een eenvoudige principiële vraag en over de inhoud en gevolgen kan er geen enkel misverstand bestaan.

Het gaat ten slotte over de soevereiniteit van een volk die door de wet zelf wordt gewijzigd omdat ze wordt uitgebreid naar personen die geen staatsburgers zijn. Het minste wat men kan doen, is de houders van de bron van de macht in de natie daarover rechtstreeks aan het woord laten. De kans is hier immers reëel dat het volk er een andere mening op nahoudt dan het parlement. Vooral het laatste is belangrijk. Waar de opinie van de Vlamingen in het parlement vrij goed is vertegenwoordigd, namelijk een duidelijke meerderheid contra, is dat langs Franstalige kant niet het geval. Zelfs indien men zou beweren dat ook maar een kleine meerderheid van de Franstaligen pro zou zijn, wat ik ernstig betwijfel, lijkt het mij onmogelijk dat de Franstaligen een unaniem antwoord op de vraag zouden geven en bijgevolg goed vertegenwoordigd zijn door de unanieme houding, op twee uitzonderingen na, van de Franstalige senatoren.

Samengevat, indien men over dit onderwerp geen volksraadpleging wil organiseren, kan men het principe ervan beter voor goed begraven. De bewering dat dit zou neerkomen op een referendum voor of tegen de vreemdelingen is nonsens, een belediging voor de kiezer en een teken van wantrouwen tegen de democratie zelf. Wie zal er immers weigeren parlementsverkiezingen uit te schrijven onder het voorwendsel dat dit zou ontaarden in een keuze voor of tegen Verhofstadt of Stevaert of zelfs dat de parlementsverkiezingen zouden uitdraaien op een keuze voor of tegen het vreemdelingenstemrecht? De kans is immers aanzienlijk dat deze vraag de komende regionale verkiezingen zal beïnvloeden. Wij zullen er in ieder geval naar streven dat dit het geval is.

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – Amendement 218 is een 'krulweg', geen vluchtmisdrijf, om de wet op de nationaliteit te amenderen door de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel te koppelen aan de wijziging van de nationaliteitsverkrijging voor een bepaalde categorie van vreemdelingen, namelijk zij die drie jaar onwettig in ons land verblijven. Vreemdelingen die drie jaar onwettig in ons land verblijven, kunnen in België namelijk Belg worden. Dat bestaat in geen enkel ander land. Die koppeling is natuurlijk een subsidiair amendement bij onze basisredenering.

De Raad van State heeft veel aandacht besteed aan mijn amendement en verwijst naar artikel 34 van het Internationaal Verdrag betreffende de status van de vluchtelingen van 1951 en het Verdrag betreffende de status van staatlozen van 1954. Onze huidige context verschilt in ruime mate van de context van de jaren vijftig, wat evenwel geen afbreuk doet aan de juistheid van de beginselen van de verdragen.

apatrides doit être considérée comme une recommandation. La naturalisation doit aller de pair avec la politique d'intégration. Le Conseil d'État estime qu'il faut justifier la plus grande sévérité des conditions de naturalisation. La raison en est simple. La loi de naturalisation rapide a dissocié l'intégration de la nationalité. Pour pouvoir appliquer la Convention, j'ai déposé un amendement tendant à lier l'intégration à la naturalisation.

M. Philippe Mahoux (PS). – Je voudrais faire une simple remarque. Il est curieux de constater à quel point les traités et conventions peuvent dater.

Or, je constate que, dans la convention à laquelle il est fait allusion, on parle d'« assimilation » alors que cet objectif n'est plus poursuivi par personne.

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – C'est le terme qui a été utilisé.

M. Philippe Mahoux (PS). – Monsieur Vandenberghe, ce n'est pas une critique. Le Conseil d'État doit se référer aux textes existants, y compris les textes internationaux. Je répète simplement que certains d'entre eux datent en faisant référence au principe d'assimilation et que ces termes me paraissent tout à fait dépassés.

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – *J'ai déjà dit qu'il s'agit de traités dépassés. Si le terme assimilation me paraît dépassé, celui d'intégration ne l'est pas.*

M. Philippe Mahoux (PS). – Vous savez que la position que nous défendons ici vise précisément à renforcer l'intégration.

– **L'article 1er est adopté sans observation.**

– **Le vote sur les amendements et sur les articles auxquels ils se rapportent est réservé.**

– **Il sera procédé ultérieurement aux votes réservés ainsi qu'au vote sur l'ensemble de la proposition de loi.**

M. le président. – Nous poursuivrons nos travaux cet après-midi à 15 h.

(La séance est levée à 11 h 40.)

De verplichting die aan de lidstaten wordt opgelegd om de assimilatie en de naturalisatie van vluchtelingen en staatlozen 'voor zover mogelijk' te vergemakkelijken, moet worden beschouwd als een aanbeveling. Het is geen rechtstreeks afdwingbare verplichting. De naturalisatie moet samengaan met de integratiepolitiek. De Raad van State is van oordeel dat de verstrenging van de criteria, vastgesteld bij de wet over de naturalisatie, moet worden verantwoord. De reden voor die verstrenging ligt voor de hand: de naturalisatie moet samengaan met een integratiepolitiek. De snel-Belgwet heeft de integratie losgekoppeld van de nationaliteit. Om het verdrag te kunnen toepassen, heb ik een amendement ingediend ertoe strekkend de integratie te doen samengaan met de naturalisatie.

De heer Philippe Mahoux (PS). – *Het is vreemd hoe verdragen en overeenkomsten verouderd raken.*

In het verdrag waarnaar u verwijst, is sprake van assimilatie, terwijl die doelstelling door niemand meer wordt nagestreefd.

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – *Dat woord werd evenwel gebruikt.*

De heer Philippe Mahoux (PS). – *Mijnheer Vandenberghe, dat is geen kritiek. De Raad van State moet naar bestaande, ook internationale teksten verwijzen. Sommige daarvan zijn verouderd want ze verwijzen naar het begrip assimilatie, dat volgens mij volkomen verouderd is.*

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – Ik heb in mijn inleiding inderdaad al gezegd dat het om gedateerde verdragen gaat. Assimilatie kan dan wel gedateerd zijn, maar integratie is dat niet. Ik vertaal 'assimilatie' vandaag in 'integratie', dat is mijn argument.

De heer Philippe Mahoux (PS). – *U weet dat het standpunt dat wij verdedigen gericht is op meer integratie.*

– **Artikel 1 wordt zonder opmerking aangenomen.**

– **De stemming over de amendementen en over de artikelen waarop zij betrekking hebben wordt aangehouden.**

– **De aangehouden stemmingen en de stemming over het wetsvoorstel in zijn geheel hebben later plaats.**

De voorzitter. – We zetten onze werkzaamheden voort vanmiddag om 15 uur.

(De vergadering wordt gesloten om 11.40 uur.)